ئۇيغۇر شېئىرىيىتىدىكى 100 پارچە مەشھۇر شېئىر

2008

ئۇيغۇر شېئىرىيىتىدىكى 100 پارچە مەشھۇر شېئىر

paykar

www.berqi.com

2008-9-20

ئۇيغۇر شېئىرىيتىدىكى 100 پارچە مەشھۇر شېئىر

كىتابقا تەييارلىغۇچى:ئابدۇرشىت سۇلايمان(جاللات)

كىتابقا ئالغۇچى:ئەزىمەت ئەيسا(پەيكار)

www. berqi. com

ئۇيغۇر شېئىرىيىتىدىكى 100پارچە نادىر شېئىرنىڭ تىزىملىكى

تۈزگۈچىدىن

ئۇيغۇر شېئىرىيىتىدىكى 100نادىر شېئىرنى تۇرغۇزۇش ئەمگىكى جاپالىق ۋە زىددىيەتلىك ئەمگەك .ئۇيغۇر شېئىرىيىتىنىڭ جەۋھەرلىرىنى تاللاش مۇساپىسىدە ،شېئىرىيەتنىڭ سىرلىرى ،كىتاپخانلارنىڭ ئىستېتىك ئېھتىياجىنى نەزەردە تۇتۇپ ئىزدىنىشكە توغرا كەلدى .2004-يىلى دەسلاپقى نامزاتلار ئۈستىدە ئىزدىنىۋاتقاندا سەھرى كۈچى قويۇق بولغان شېئىرىيەتنىڭ قىزغىن ئىشتىراكچىلىرى ،شېئىرىيەت تەتقىقاتچىلىرى ،بىلىم قۇرۇلمىسى پەرقلىق بولغان كىتاپخانلار بىلەن سوھبەتلىشىش ئارقىلىق زىددىيەت ئىچىدە گاڭگىراش ،ئۈمىدسىزلىنىش ،خۇرسەن بولۇش سىزملىرى بىرلىشىپ كەتكەن تەپەككۇرۇمدا ئۇيغۇر شېئىرىيىتىنىڭ 1949-يىلىدىن كېيىنكى ئومىمى ئەھۋالى بىلەن تونۇشۇپ چىقتىم .«شېئىرىيەتتىكى مۇھاكىمىلەر »نى ئەتىرالىق تەھلىل قىلىش ئارقىلىق شېئىرىيەتتىن ھوزۇرلىنىشنىڭ پەرقلىق بولىدىغانلىقىنى ،ئاۋامدىكى ئېستېتىك مۇددىئانىڭ ئاممىباپ شېئىرلارغا كوپرەك يۈزلەنگەنلىكىنى بىلدىم .مېنىڭ قىزىقىشىم ۋە ئەسلى مەقسەت ئازاتلىقدىن كېيىنكى ئۇيغۇر شېئىرىيىتىنىڭ ئومىمى ئەھۋالىنى يۈزەكى بولسىمۇ تونۇشتۇرۇش بولسىمۇ شېئىرىيەت كىتاپخانلىرىدىكى ئىدراكى رامكا گۈزەللىكنىڭ تاشقى شەكلىگە كوپرەك ئېتىبار بىلەن قارىغانلىغى سەۋەپلىك ھاياتلىقنىڭ ئىچكى ماھىيىتىگە ئېستېتىكلىق ۋاستىلەرنىڭ ياردىمى ئىچكىرلەپ كىرگەن تىل مۇناسىۋەتلىرىدە شېئىرى مەنا سەپىرىگە ئاتلانغان ھەقىقى ئەنئەنە ئىزناچىلىرىنىڭ بىر قىسىم شېئىرلىرىنى قالدۇرۋېتىشكە توغرا كەلدى .

شېئىرىيەتتىكى گۈزەل ئىبارىلەر ،سەھرى كۈچى چوڭقۇرلاشقان شېئىرىيىتىمىزدىكى بايقاشنىڭ جەۋھىرى .شېئىرىيەت كۈزەتچىلىرى ،نەشرىيات خادىملىرى .خەلق قەلبىنى ئوقۇغۇچىلار ئوتتۇرسىدا شېئىرىيەت جەۋھەرلىرى توغرۇلۇق ئېلىپ بارغان مۇھاكىمىلەردە «بىر شائىرنىڭ ئىجادىيىتىگە ۋەكىللىك قىلىدىغان ،ئىجادىيىتىنىڭ يۇقىرى پەللىسىدىن بىشارەت بىرەلەيدىغان پەقەت بىر پارچە نادىر شېئىرنى بايقاش »تەكلىۋى بىلەن ئۇيغۇر شېئىرىيىتىدە ئىزچىل ئالقىشلىنىپ كېلىۋاتقان بىر شائىرنىڭ بىر قانچە شېئىرلىرى ئىچىدىن بىر پارچە ئەسىرنى تاللاش ئارقىلىق بۇرۇنقى نامزات ئەسەرلەرنىڭ قالدۇرلىۋېتىشىگە چۈشەنچە بېرىشنى لايىق كوردۇم .پاكىتتا بولغان قانائەتلىنەرلىك جاۋاپ ئىچىدە بايان قىلىش زۆرۈرىيىتى تۇغۇلغان جاۋاپ شۇكى -بۈگۈنكى زامان شېئىرىيىتىمىزدىكى ئىلگىرلەش قەدىمى پۇختا ۋە چوڭقۇر بولۇشقا قاراپ يۈزلەنگەندەك قىلىدۇ .كېيىنكى مۇھاكىمىلەردە كىتاپخانلارنىڭ تەنقىدى پىكىرلىرىنى ئايىماسلىغىنى ئۆتىنىمەن .

ئابدۇرېشىت سۇلايمان .

1- ئىز ئابدىرىهىم ئوتكۈز
2- تۇرغۇن ئالماس تەنلىرىم ياپراق
3-سەككىز سۈرىتىم تۇرسۇنبەگ ئىبراهىم
4-ئۇلار شۇنداق ئاتىلار ئىدى ئابدىرېهىم ئابدۇللا
5-تۈگىمەس ناخشا تىيىپجان ئىلىيوۋ
11-ئەركەكلەر قىنى سىلەر ---------------ئادىل تۇنىياز
12-ئانا -----------------------بۇغدا ئابدۇللا
13-هەيكەل -------------------ئابدىكېرىم خوجا
14-ئوبۇلقاسىمنىڭ يەرلىرى ------------ئاسىمجان ئوبۇلقاسىم .
15-ئات جۇۋازدا، كالا مەپىدە -----------------ماموُت زايىت
16-سەن يوق-----------------   -مۇهەممەتجان راشىدىن
17-رۇبائىلار----------------------   سەيپىدىن ئەزىزى
18-ۋەتەن ۋە ئىمان------------------ -   ئابدىقادىر جاالالىدىن
19-چالا تەگكەن ئوق---------------------- - مەمتىلى زۇنۇن
20-ئايسىز- ئايدىڭ------------------------ باتۇر روزى
21-يارلانغان كىيىك-------------------   ئابلىكىم هەسەن
22-ئەرنىڭ ئىپپىتى----------------   غوجىمۇهەممەد مۇهەممەد
23-رۇبائىياتلار---------------   ئابدۇشۈكۈر مۇهەممەتئىمىن
24-ئۆزۈمگە سەپەر--------------------- جېلىل خلىل
25-كۈيىۋاتقان بۇغداي------------------ پەرهات تۇرسۇن
26-ياز بىر سۈيقەست.-------------- تاهىر هاموُت

27-رىۋايەت------------------ ---------   ئەزىزى
28-ئانا   ------ ----------   ئابدىباست ئابدۇراھمان
29-خوتەندە قالغان تۆت ناخشا------- مۇتەللىپ مەنسۇر ئۇۋچى
30-ئاتەش رىۋايەتلىرى------- --------مۇھەممەت خىۋىر
31-رۇبائىيلار ---------------------ئابدۇللا تالىپ
32-ئامانىنساخان -----------------ئىمىن تۇرسۇن
33-بىر قارا ----------------پولات ھىۋىزۇللا
34-قەشقەرلىق ئايال -------------ئادالەت ئابدۇرېھىم
35-باغرىم داغ ------------ئەھمەد زىيائى
36-نۇزۇگۇم قوشىقى ---------تۇرسۇنئاي ھۇسەيىن
37-تەكلىماكان -----------------دىلمۇرات تەلئەت
38-شەيتان بار ....ئابدۇللا سۇلايمان
39-كۆتۈش ....پەرھات ئىلياس
40-قايتۇرمىغىن رايىمنى دۇنيا ....بەگمەت يۈسۈپ
41-دەريا بىلەن سۆھبەت ....ئىمىن ئەخمىدى
42-كىچەلمەيمەن سىنىڭدىن ۋەتەن ....راھمانجان ئاۋۇت
43-يىلان ....ئەركىن نۇر
45-چىمەنىستان ....چىمەنگۈل ئاۋۇت
46-مۇھەببەت كارىدورى ....ئومەر مۇھەممەتئىمىن
47-زىلالنامە ....ياسىن زىلال
48-ئوت ئىزاھى ....شاھىپ ئابدۇسالام نۇربەگ
49-باياۋان ....ئابدۇلئەھەت ئابدۇرېشىت بەرقى
50-ئايال بولۇپ ياشاپ باققۇم بار ،ھەقىقى ئايال ....ئايىسىمە ئىدرىس
51-تەنھا قىيىق ....مۇختەر مەخسۇت "
52-قەشقەردە كەچ ....ئەبەيدۇللا ئىبراھىم
53-بىلىم ئىشقىدا ....نىمشېھىت
54-پەرۋازنامە -------------------ئەكبەر نىياز پەتتارى
55-ئالقاندىكى يول ....ۋارىسجان قاسىم
56-تىنىمگە سەپەر ....ئوسمانجان مۇھەممەت پاسىئان
57-بىر ئائىلىنىڭ تەزكىرىسى ....جاسارەت تاش
58-ئانامغا مەرسىيە   ....ئالاھىدىن ئابدۇرېشىت
59-شۇنداق دۇنيا بۇ ------------------ئەزىم ناسىر
60-خوجا جاھان ئەرشى ---------------ئابابەكرى توختى
61-مەن جەسەت -------------------تەلئەت قادىرى
62-قۇمۇلنىڭ ئارخىپى -------------------ئوسمان زاھىر
63-ئاھ !!كۆچۈم --------------مەتىمىن توختىنىياز (سۇزۇك)
64-يوشۇرۇن ئاچلىق ئىلان قىلىش --------------قەيسەر تۇرسۇن
65-ئاشىق نەي چالار ،ئاتەش نەپەستە------------ۋاھىتجان ئوسمان
66-كۆزۈمدە قەترە ياش،ئىزدىدىم سېنى.....................ئەكبەر داۋۇت (تانھا)
67-بىۋاپا ---------------ئابدۇللا ياقۇپ
68-تەكلىماكان ،خوراز ،ئۆرۈمچى -----------ھەببۇللا توختى
-69   قىشتىكى ھەمراھ   ....زاماندىن پاكزات
70-شەرىق باياۋىنى -----------------ئەكبەر سالىھ

71- بار مەندە پەقەت ....ئەسقەر ياسىن
72-ئادەم -------------------ئايگۈل ھەمدۇللا
73-ئاچا يول -----------------مۇسا ئەھەت `
74-جىمجىت ئاۋاز -----------ئىلھامجان ئابلىز
75-قىينىلىش ------------------مۇختەر سۇپۇرگى
76-يەتتە قىزلىرىم ------------------مۇتەللىپ جۇماخۇن
77- ئاتىلارنىڭ كۆڭلىرى-------------مۇتەللىپ سەيدۇللا
78- مۇھەببەتنىڭ بەلگىسى-----------------مۇختەر بۇغرا
79-مۇشۇ يەردە بىر ئىز بار --------------غەنى رەشىدى
80-كىچىدىكى زېمىن ----------------پەرھات كازىمى
81-ھازىرقى زامان مەڭگۈ تىشى --------------ئەلى غوجاخۇن ,
82-غەزەللەر -----------------ئابلىز ئوسمان

ئىز

ئۆتكۈر ئابدۇرېھىم

ياش ئىدۇق ئۇزۇن سەپەرگە ئاتلىنىپ چىققاندا بىز،

ئەمدى ئاتقا مىنگۈدەك بوپ قالدى ئەۋرىمىز.

ئاز ئىدۇق مۇشكۇل سەپەرگە ئاتلىنىپ چىققاندا بىز،

ئەمدى چوڭ كارۋان ئاتالدۇق قالدۇرۇپ چۆللەردە ئىز

قالدى ئىز چۆللەر ئارا،گاھى داۋانلاردا يەنە،

قالدى نى-نى ئارسلانلار دەشتى-چۆلدە قەبرىسىز.

قەبرىسىز قالدى دېمەڭ،يولغۇن قىزارغان دالادا،

گۈل - چېچەككە پۈركىنۇر تاڭنا باھاردا قەبرىمىز.

قالدى ئىز،قالدى مەنزىل،قالدى ئۇزاقتا ھەممىسى،

چىقسا بوران،كۆچسە قۇملار ھەم كۆمۈلمەس ئىزىمىز.

توختىماس كارۋان يولىدىن گەرچە ئاتلار بەك ئورۇق،

تاپقۇسى ھېچ بولمىسا،بۇ ئىزنى بىر كۈن نەۋرىمىز،

يا ئەۋرىمىز.

تەنلىرىم ياپراق

تۇرغۇن ئالماس

تەنلىرىم ياپراق ، تىترەپ توختىدى ،

يۇرۇكۇم دەرتلىك ، ئەركىن سوقمىدى .

چۈنكى ئەي يارىم سېنىڭ ھالىڭنى ،

كۆردۈم پىغاندا غۇنچە چاغىڭنى .

ئاستىلاپ بىپسپ ، ئون بەشكە كىردىم ،

يەنىمۇ دەھشەت باستى پەلەكنى .

دۈشمەننى بىلمەي ،دوستۇم دەپ يۈرۈپ ،

بىر زالىم ئۇنسۇر ئەزدى يۈرەكنى .

ئويغان ئەي يارىم رەقىپلەر يامان ،

گەر ئويغانمىساڭ يىغلا تۆر زامان .

مېنىڭ چىرايىم سارغايدى سامان ،

ئەمدى مەن كەتتىم سەن قالدىڭ تامام .

قەدىرلىك يارىم سۆيگەن ئامرىقىم ،

ئەمدى مەن كەتتىم سەن قالغىن ئامان .

سەككىز سۈرتىم

تۇرسۇنبەگ ئىبرايىم

(ساتىرىك داستان)

تاشلاش ئۈچۈن كۆڭگەن شۇ ئىللىتىمنى،
بىر كۆرستەي يېرىپ يۈرەك قېتىمنى.
سورىماڭلار لېكىن نامۇ - ئېتىمنى،
تەقدىم قىلدىم بۇ سەككىز سۆزىتىمنى،!
مەن ئەشۇنداق كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

1

ئېسى- يادىم ھوقۇقۇمنى ساقلاشتا،.
چىڭ تۇرىمەن شۇڭا چوڭنى يوقلاشتا.
كۆنۈم ئۆتەر تەزىم بىلەن ماختاشتا،
ئۇ ئاقمىسا داستىخاندا باپلاشتا،
ئىش توغرىلاپ كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن..
ھوقۇق ئۈچۈن مەن ھەممىنى گوللايمەن،
يۇقىرىغا ساننى يالغان يوللايمەن.
تەكشۈرسە گەر سومكىسىنى توملايمەن،
شۇنداق قىلىپ ئۆز- ئۆزۈمنى قوللايمەن،
مەن "قوللاپلا" كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.
"پىچاق" بەرسە قورقماي دادىل كەسمەيمەن،
مۇزاكىرە قىپ بولالماي ئەسنەيمەن.
شۇنداق قىلىپ قوساقنى ھېچ ئەسمەيمەن،
ئىرادەم چىڭ بەلنى ھەرگىز يەشمەيمەن،
شۇ "ئۇسۇلغا" كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

پاكلىق دېسە سۆزلەپ- سۆزلەپ ھارمايمەن،
كەلسە- كەلمەس سوغا سالام ئالمايمەن.
نەپ چىقمىغان يەرگە ئەمما بارمايمەن،
يەڭ ئىچىدە بەرسە ھەرگىز يانمايمەن،
"سودىلىشىپ" كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.:
بەزى ياتتىم بالنىستلاردا تەن ئۈچۈن،
خەق بىلمىسۇن ئىككى بولاق قەنت ئۈچۈن.
دېسەمۇ گەر ئاغزىمدا "ۋەتەن ئۈچۈن"،
ھوقۇق ئەلا مىللەتتىنمۇ مەن ئۈچۈن،
"ھوقۇقلا" كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.
نېمە؟ ساڭا مىڭلاپ لەنەت دەيلىغۇ؟؟
مەن بىر مەجنۇن ھوقۇق خۇددى لەيلىغۇ!
مەن ئۈسسەملا خەق نېمە بولسا مەيلىغۇ،
مانا بۇ سۆز مەندەكلەرنىڭ پەيلىغۇ،
"پەيلىم" شۇنداق كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.
ھېچ غېمىم يوق جاھاننى سۇ باسسىمۇ،
ئاپەتلەردىن ئەلنىڭ بېشى قاتسىمۇ.
كۆن ئالالماي يۇرتنى تاشلاپ قاچسىمۇ،
ماڭا ئۇلار قانچە گۇناھ ئارتسىمۇ،
"ھېچ غېمىم" يوق كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

چۈجاڭ، ھاكىم، ۋالىيلىقتا تۇرغۇچە،
ئۆسسەم دەيمەن تاكى داھىي بولغۇچە،
ئۆتەرمەنمۇ شۇ ئارماندا ئۆلگۈچە،
"ئاھ چۈشۈمگە بىر كىرسىچۇ بۇ كېچە"
تەمە قىلىپ كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

2

چوڭ مەسچىتنىڭ بىقىنىدا ئۆيۈم بار،
كىشى كۆرسە ئەيمەنگۈدەك سەللەم بار.
شۇڭا دائىم قولتۇقۇمدا زەللەم بار،
چاپقۇزۇشقا ئاتالارنى ھەم چەنلەم بار
"زەللەرگە" كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.
قويۇپبېلىپ كۆركەم ساقال- بۇرۇتنى،
كەم قىلماستىن تىلدا دائىم دۇرۇتنى.
مەن توپلىدىم كۆپ ئىخلاسمەن مۇرىتنى:
خەق بىلمىسۇن دىلىمدىكى قۇرۇتنى،
شۇ "قۇرۇت" قا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

سورۇن بولسا چىقسام دەيمەن تۆرىگە،
گۆش كەلمەيدۇ قۇرۇق ئايەت، سۆرىگە.
راست گەپ قىلسام نەپسىم ئوخشار بۆرىگە،
نىچۈن باغاق بەردىكىن پەس چۆرىگە،
قىزغىنىپلا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

"خۇدا" مېنىڭ مۇھاپىزەت قالقىنىم،
بىلىنمەيدۇ شۇڭا جەبرى سالغىنىم.'
ماڭا لازىم شۇ باھاندا ئالغىنىم،
ئېچىلمايدۇ سىرتقا ھېچبىر ئالقىنىم،
ئېلىشقىلا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن."

"يامان"، "گۇناھ" دەپ چىتلايمەن يوللارنى،"
رام قىلىمەن شۇ ئۇسۇلدا گوللارنى.
چۆشۈرمەستىن دۇئادىن ھېچ قوللارنى،
يىغىۋالدىم "ھەجگە" دەپ كۆپ دوللارنى،
شۇ دوللارغا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

داۋالايمەن دەپ كېسەلنى، ئاپەتنى،
ساتتىم پۇلغا ئەرەبچە كۆپ ئايەتنى.
خەقلەر مېڭىپ ئۇ دۇنيانى "راھەتنى"،
سۆيدۈم ئۆزۈم پانىي نەق ھالاۋەتنى،
ھالاۋەتكە كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

مەسچىتلەردە ساۋابلىقنى سۆزلەيمەن،
لېكىن ئۆزۈم "نەپ" بولسا دەپ كۆزلەيمەن.
بېرەر ئۆزى، "ھېچ كىشنى ئەزمەيمەن"،
شۇڭا مۇشۇ يولدىن پەقەت بەزمەيمەن،
شۇ يولۇمغا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.
چىن ئەركەكتەك مەي ئىچمەن تاۋاقتا،
ئۆيدە ئەمەس كوچىلاردا، قاۋاقتا.
بەزى قونۇپ قالىمەن شۇ "راۋاق" تا،.
كېتىپ بولاي ئەمدى ئۆيگە نەۋاقتا،
"راۋاق" لارغا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.
خەق نېمە دېسە دەۋەرمەمدۇ كارىم يوق،
مەيدىن ئۆزگە ئامرىقىم يوق، يارىم يوق.
ئىچمىسەم ھېچ تۇرالمايمەن، چارەم يوق،
ئىچىۋېلىپ چالدىم گىتار، تارىم يوق،
مەن كارىم يوق كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.
كۆندە بېرىپ سەجدە قىلىپ تاۋاققا
تېگىشمەن ئىقبالىمنى ھاراققا.
ئۇرۇشمەن ئۆيدە تارتسا سوراققا،
قورقمايمەن ئېلىنسامۇ قاماققا،
شۇنداق قورقماي كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

دەيدۇ تېخى "ئېست سېنىڭ مەستلىكىڭ"،
ھاراقتىندۇر بىلسەڭ سېنىڭ پەسلىكىڭ،
ئوڭشىلارمۇ شۇ ئادەم ئەمەسلىكىڭ،
قاچان تۆگەر بالا-قازا، نەسلىكىڭ،
مەستلىكىمگە كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.
مەن دەيمەنكى بەختىم مېنىڭ شارابتا،
نېمە لەززەت مەيسىز مىلىك جىلىك كاۋاپتا،
قەدەھ ياساپ چېلىپ تەمبۇر، راۋاپتا،
مەي ئىچىمەن بارسام ھەجگە، تاۋاپتا،
ئىچىشكىلا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

بىر ئىجادىم ئويۇم بارتى، قېنى دەي،
تومۇرۇمدا قېنىم ئەمەس ئاقسا مەي.
ئەنە شۇ چاغ، قىلماس ئىدىم زادى قەي،
يېمەس ئىدىم زاكوسكىغا گۆشۈ-سەي،
مەن ئىجادكار كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

مەي دېگەنلىك مېنىڭ قېنىم، يىلىكىم،
مەي ئىچمىسەم مېنىڭ نېمە كېرىكىم.
ھېساب ئەمەس چىلاشمىسا يۆرىكىم،
شۇڭا مەستتۇر ھەتتا ئارزۇ-تىلىكىم،
مەست تىلەككە كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.١

مەي تۆپەيلى بولسام مەيلى ئۆيسىز، تۇل،
مەيلى بولسۇن كىيىم-كېچەكىم جۇل-جۇل،
قەرز ئېلىپ ئىچمەن بولمىسا پۇل،
مەن ياشايمەن بولۇپ شۇنداق مەيگە قۇل،;
قۇللۇقۇمغا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

جاھان ئاشۇ دەيمەن قۇدۇق ئاغزىنى،
چىلك تاقايمەن شۇڭا ئىشىك داۋزىنى،
ئايرىمايمەن لەززەت بىلەن لاۋزىنى،
ياقتۇرمايمەن چىگىش بىلەن ھاۋزىنى،
قۇدۇققىلا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

بەزىلەر تاڭ غايە-پايە دەيدىكەن،
ئۆزلىرىچە ئەل غېمىنى يەيدىكەن،
(ئىككى پۇتى بىر ئۆتۈكتە، خەيدىكەن)،
تۇۋۋا دەيمەن دۆت ئىكەن، بىلمەيدىكەن،
مەن ئەقىللىق كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.
پۆرسەت تاپسام تىرىكلەرنى قەستلەيمەن،
يىقتىسام گەر پاتىڭغا دەسسەيمەن.
ئۆلگەنلەرنى رەھمەتلىك دەپ ئەسلەيمەن،
بەلدىن ئاقنى ئۇزۇنغىچە يەشمەيمەن،
قەستلەپ، ئەسلەپ كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

ئىشىم بەك كۆپ زادى بىكار ياتمايمەن،
يېغىر تاپسام كوچىلايمەن، تاتىلايمەن،
ئەل دېگەننىڭ گەجگىسىدىن ئاتلايمەن،
باشلىق كۆرسەم بەلنى پۈكلەپ قاتلايمەن،
قاتلىنىشقا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.
بەك ئاقلارغا قار-قۇرا چاپلايمەن،)
"قارا" لارنى پات-پات ئوتقا قاقلايمەن،
"يېشىل"، "سېرىق" لارنىمۇ ھەم باپلايمەن،"
شۇنداق قىلىپ بىر ئۆزۆملا چاقنايمەن،
ئۆزۆم چاقناپ كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.'

ياراتمايمەن كىچىك ئىشقا زوقۇم يوق،
ئەنقا ئاتاي دېسەم، ئەمما ئوقۇم يوق.,
مىنەي دېسەم ئېشىكىمدە توقۇم يوق،'
ئىسمىم جاھان بازارىدا چوقۇم يوق،
مەن بازارسىز كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

ئاقمۇ كىردى تولا ئويلاپ بېشىمغە،
شۇنچىلىك تار قىل پاتمايدۇ ئىچىمگە،

ئامەت كەلسە ئەگەر يېقىن كىشىمگە،
غۇچۇرلاشتىن ئاغرىق كىرەر چىشىمگە،
چىش ئاغرىققا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

كۆرمەيمەن ھېچقانداق ئىشنى ئۆزۆمدىن،
يامانلايمەن قانۇنىيەت، تۆزۆمدىن،
كىم ئۇ چاتاق تاپقان مېنىڭ سۆزۆمدىن،
سەت كۆرۆنمەي تېز يوقالسۇن كۆزۆمدىن،
يامانلاپلا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.*

چۆشتە دېسە كەچتە ئاران بارىمەن،
باھانە توقۇپ گۇناھىمدىن تانىمەن،،
شۇ بىر ئەمەس تەكرارلايمەن يانىمەن،
شۇڭا جاھان ئالدىدا كۆپ چانىمەن،
چېنىقىرىپ كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

ياتقا شاتۇر، ئۆزىمىزگە ئاقسايمەن،
ئۆزگە باتۇر، ياتقا سالسا ئاقمايمەن،،
پەلسەپەم شۇ جان بېقىشنى ياقلايمەن،،
ئاشۇ يولدا تىنىم تاپماي قاتنايمەن،: ،
قاتناۋېرىپ كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

بىكار بولسام ھاڭۋاقتىمەن كوچىدا،
بولاي مەيلى قەشقەر، تۇرپان، غۇلجىدا،
بۇ پەقەتلا بولۇر مەندەك نوچىدا،
نېمىش قىلسۇن ئىشقا بەند پوچىدا،'
نوچىلىققا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.
،
ياراتمايمەن ئىللىقنى لاپچى دەپ،
خوتەنلىكنى دىۋانە، راۋابچى دەپ،
قەشقەرلىقنى ئالدامچى، ساپ-ساپچى دەپ،
كورلىلىقنى ئاغزى نەس، كاپ-كاپچى دەپ،;
يۇرت ياراتماي كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.
،
دەيمەن يەنە ئاقسۇلۇقنى كاۋىچى،
دولانلىقنى پوجاڭ تۇماق يامچى،
ئالتاي، قۇمۇل، قىزىلسۇنى چارۋىچى،
ئۆرۆمچىلىك جىك قىزىل كۆز پىۋىچى،
تىللاۋېرىپ كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

مەن تىللىماس بىرمۇ يۇرت يوق ئۆلكەمدە،
دېمەك شۇنداق ئېغىر يۆك بار يەلكەمدە،
ئۇنى ئادا قىپ بولارمەن نەكەمدە،

قورۇق تولا شۇڭا مېنىڭ چىكەمدە
ئېغىر يۈككە كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

ئەجدادىمنى كۆندە مىلىڭ رەت داڭلايمەن،
ئەمما ئۆزۈم بىر غېرىچچە ماڭمايمەن،
ماختاش بولسا ھوزۇرلىنىپ ئاڭلايمەن،
ئاڭلاپ-ئاڭلاپ سۆيۈنىمەن، قانمايمەن،
ماختاشقىلا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

ماختاپ تۇرسا قىن-قىنىمغا پاتمايمەن،
ئۇچمەنكى كۆكتە ...يەردە ياتمايمەن،
)قانىتىم يوق (ئەمما موللاق ئاتمايمەن،
ھاي !دېگەننى پىنمىغا يولاتمايمەن،
مەن ئۇچۇشقا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.
تەنقىد دېسە شۇ ھامانلا باتنايمەن،
ھېچ قاچاندا ئەينەككىمۇ باقمايمەن،
جەھلىم بىلەن ئۆز-ئۆزۈمنى ئاقلايمەن،
بۇ ئادەتنى تا مەڭگۈگە ساقلايمەن،
شۇ ئادەتكە كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

داشۆگىمۇ ئۆتتۈم بولدى پۈتتى ئىش،
خىزمەت تەييار ئۆتسە ئەمدى تۆتلا قىش.
لازىم ئىكەن نېمىگە ئۇ ئۆگىنىش،
)بىلىم ئەمەس دىپلومغىلا قارارمىش.
جان قىينىماي كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

قىزىقمايمەن دەرس دېگەن نېمىگە،
ئاھ !ئاشقىمەن ئولتۇرۇشقا، پىۋىگە،
تەگكۈزمىسەم ئىچمەيمەن قىز لېۋىگە،
ئىچىۋالسام ئايلىنىمەن دىۋىگە،
دىۋىلىككە كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

ئاتا-ئانا يۇرتتىن ئىزا تارتمايمەن،
ھەممە گۇناھ ئۆزۈڭدە دەپ ئارتىمەن،
ئاھ !نيۇ-يورك، پارىژلارنى يارىتىمەن،
سۆزلىسەم كۆپ ئادەملەرنى قارىتىمەن،
ئىلغارلىققا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

ئۆيدىن كەلگەن پۇل پۇلغا ئۇلاشمايدۇ،
پۇل بولمىسا سورۇن قايناپ تاشمايدۇ،
يېڭى چىققان مودا مەندىن ئاشمايدۇ،
ئۆز كىيىمىم ماڭا ھېچ ياراشمايدۇ،
مودا قوغلاپ كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

داشۆسكىلار ھەر چاغ ئۇلۇغ ئاتالغان،
مەدەنىيەت داشۆسكىدىن تارالغان،
بىلىمكىلاركى دۇنيا ماڭا يارالغان،
")تۆت توم "دىمۇ دەل ئاشۇنداق قارالغان(،
شۇ قاراشقا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.
ئىست دەيمەن بەزى ئەخمەق باللارغا،
ئىشىندۇ ئەجدادىغا، ئاللاغا،
داغ چۆشۈرمەي غورۇرلۇق ساپ قانلارغا،
ئۇل قۇرارمىش كەلگۈسى ئىقباللارغا،
مەن ئەكسىچە كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن،

قىناپدىكەن ئۇلار شۇنچە جىننى،
ئۇنتۇپ قالار ھەتتا ئاش ۋە نىننى،
ئويلار ئىمىش ئەل-يۇرتىنى، ۋەتىننى،
تۆكەر ئىمىش شۇ يولدا ھەم قىننى،
مەن قان تۆكمەي كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.,
بۇ دۇنيادا ۋەتەن دىگەن تولا گەپ،:
مىللەتمۇ ھەم يۆرۆشمەمدۇ تۆركۆملەپ،
ۋەتىنىم شۇ چىقسا ماڭا نەدە نەپ،
)بۇ سۆزۆمنى خەق بىلمسۇن بولدى خەپ،
نەپ كۆزلەپلا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

پۇل تاپىمەن شەمۇ شەرنى ئارىلاپ،
يول-ياتاقتا قۇرۇق ناننى غاجىلاپ،
تىنىم تاپماي زاۋۇت، دۇكان ئارىلاپ،
بەزى چاغدا ھەمراھىمنى قارىلاپ،
دىل يارىلاپ كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.
جىك گېپىم شۇ پۇلدىن ئۆزگە دوستۇم يوق،
سىنت چاغلىق زىيان بىلەن خوشۇم يوق.
پۇلۇم مىڭ جىك، ئۇچامدا بىر كاستۇم يوق،-
شۇڭىمكىن ئابروي-يۈزۈم، پۇشۇم يوق،
ئابرويىسىزراق كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

يۇرتداش، تۇغقان نىمە، پايدا ئالدىدا،
توغرىلايمەن ئىشنى تېزدىن دالدىدا،
مىڭ بىر ھىيلە-چارە باردۇر كاللىدا،
ئۇنىڭ بىرى بارمىكىن تالڭ داھىيدا،
شۇنداق دانا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

توۋا دەيمەن بەزى ئەخمەق بايلارغا،
قېپتۇ يۇردەم يۇرتى نامرات جايلاغا،
مەكتەپ سېپتۇ مەرىپەت دەپ سايلارغا،

نېمە ياردەم ئۇ كۆكتۆش، گادايلارغا،
مەن ياردەمسىز كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

پۇل تېپىشتا تارتقان تالاي جەبرەمگە،
قالدۇرغۇم يوق بىر سىنتمۇ نەۋرەمگە،
ئۆلسەم ئەگەر پۇلنى تېكىپ مەيدەمگە،
ئەكېتىمەن جەزمەن ياتقان قەبرەمگە،
پۇلغا شۇنداق كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

نېمىشقا؟ دەپ سورىسا گەر كىمدە-كىم،
كېسلگەندۇر پۇلدا مېنىڭ كىندىكىم،
دەپ بەرگىنىم چوڭ ئۇچۇر ھەم ئەمگىكىم،
بەرمىسە ھەق يوق مېنىڭ دەپ بەرمىكىم،
شۇ مىراسقا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

ھەر يىل تۆلەپ ئوتتۇز بەش خىل سېلىقنى،
لەڭگە بەردىم بۇغداي، قوناق، تېرىقنى،
دېمەي قوياي تاپاندىكى يېرىقنى،
شۇ ھالەتتە قىلدىم دېھقانچىلىقنى،
سېلىقلارغا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

تۇغۇلغاندەك مەڭگۈ كەتمەن چاپارغا،
تولا باردىم قارا قىشتا ھاشارغا،
تولۇپ كەتتى ئالقىنىمغا قاپارغا،
ئادەم دېگەن ئۆلمەيدىكەن جاپاغا،
جاپاغىلا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

بىر نېنىم بار ئىككى گۆدەك تويۇشقا،
بىر قويۇم بار قۇربانلىققا سويۇشقا،
نەدە چولا بەدىنىمنى يۇيۇشقا،
مەن رازىمەن ئاشۇ مۇقىم تۇرمۇشقا،
شۇ تۇرمۇشقا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

باش كۆتۈرمەي ھۆددە يەرنى تېرىيمەن،
ئېتىزلىقتىن چىقماي شۇنداق قېرىيمەن،
بۇ دەۋردىن نەچچە ئەسىر نېرىمەن،
ياۋاش، نادان، بىچارىلەر پىرىمەن،
شۇ" پىر "لىققا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

ھەپتىدە تۆت جەرىمانە تۆلەيمەن،
شۇ پۇل بىلەن سېكرىتارنى يۆلەيمەن،
بالام يالىڭاچ ...بۆشۆككىلا بۆلەيمەن،

ئىش ئالدىراش، نەدە يۈدۈپ يۈرىمەن،
بۆشۈككىلا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

ياراتمايمەن ئۆز ئېتىمنى، ئىسمىمنى،
تونۇمايمەن ھەتتا ئۆلۈم خېتىمنى،
"ئۇرغۇي "دەيمەن سورىسا مىللىتىمنى،
چۈشەنمەيمەن دەۋردىكى رېتىمنى،
مەن رېتىمسىز كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

سۆنئىي ئوغۇت مول ھوسۇل دەپ سانايمەن،
شۇ ھوسۇلدىن ئەمدى قانداق تانايمەن،
سۇ تالاشسام قوشنىلارنى چانايمەن،
دېمەيمەن ھېچ بۇ پەيلىمدىن يانايمەن،
مول ھوسۇلغا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

ئىش دېگەننىڭ مەن ئۈچۈن ھېچ سانى يوق،
مىدىرلايمەن پۇت-قولۇمنىڭ جانى يوق،
بەزى-بەزى باللىرىمنىڭ نانى يوق،
سېكرىتاردىن باشقا قەدىردانىم يوق،
قەدىردانغا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

يىل ئاخىرى پۇل ئالسامۇ تولۇمدا،
"قەرزىڭ تۆلە "دەيدۇ ئوكۇ-سولۇمدا،
سىنت قالماي ئاخىرىدا قولۇمدا،
دېيەلمەيمەن شۇڭا ھەرگىز پۇلۇم بار،
پۇلغا ئامراق كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

ئېتىزلىقنىڭ نېرىسىنى كۆرمەيمەن،
بەختىم ئۈچۈن قىلچە خىيال سۈرمەيمەن،
تىل-دەشنامغا دەۋا قىلىپ يۈرمەيمەن،
رەنجىمەيمەن، ھەتتا قاپاق تۈرمەيمەن،
كۆتۈرۈشلۈك كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

ۋاز كەچكەنمەن ئالىبۇرۇن ئالەمدىن،
پەرقىم يوقتۇر ھېچ ماشىنا ئادەمدىن،
ھەممە ئىشنى كۆرىمەن پېشانەمدىن،
بولدى شۇنداق ئۆتۈپ كېتەي ئالەمدىن،
مەن نالىسىز كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

بۇ دۇنيادا بەلكىم مەندەك بىر كىم يوق،
تا ئۆلگۈچە ئىشلىمەك شۇ گېپىم يوق،
قاتتىق ئىشتىن باشقىغا كېرىكىم يوق،
تەنۇ-جىسمىم بارۇ لېكىن يۈرىكىم يوق،

مەن يۈرەكسىز كۈنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

تارتالمايدۇ ئات ھارۋىسى ھالىمنى،
كۆردىڭىزمۇ يارىشملىق خالىمنى،
قويۇۋالغانمەن ساپ كۆمۈشتىن نالىمنى،
ياراتمايمەن شۇڭا ھەتتا ئالىمنى،
ھال تارتىشقا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

كىيىم دېسە" ملك تەسەددۇق "جان دەيمەن،
بۇ مەن ئۆچۈن كاتتا شەرەپ-شان دەيمەن،
كىيىم ھەتتا يۆرىكىمگە قان دەيمەن،
توشمايدىغۇ كەيگىنىمگە سان دەيمەن،
مەن سانىماي كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

پارقىرايدۇ ئۆستىبېشىم زىننەتتىن،
خەق ئەيمنەر تۇرقۇمدىكى ھەيۋەتتىن،
ھېچ بىلمەيمەن بىر يوشۇرۇن غەيرەتتىن،
ئاغزىم بىكار بولماس سۆزدىن غەيۋەتتىن،
غەيۋەتخۇمار كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

بىلىم دېگەن نېمىكىن تالڭ ئۇقمايمەن،
كىتاب-پىتاپ دېگەننىمۇ ئۇقمايمەن،
ۋاقىت تاپسام لەززەتلىنىپ ئۇخلايمەن،
مەندىن ئېسىللارنى كۆرسەم پۇتلايمەن،
پۇتلاۋېرىپ كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

نېمە پايدا كەپتۇ قۇرۇق بىلىمدىن،
ھېچنېمەم يوق مېنىڭ ئارتۇق گېلىمدىن،
شۇڭا كۆركەم تۇرىمەن ئۆز خىلىمدىن،
ياقتۇرىمەن ئۆز ئىشمنى دىلىمدىن،
كۆركەم يۆرۆپ كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

گۆش قايىنايدۇ كەلسە ئەگەر ئاتا-ئانام،
دەيدۇ ئۇلار بەكمۇ باقتىڭ جان بالام،-
ئاغرار بېشىم كېلىپ قالسا قېينانام،
"ۋاي بېشىم "دەپ ياتىمەن شۇ ئىش تامام،
باش ئاغرىققا كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

بەك ئاسرايمەن، گۆلدەك، ئالتۇن بويۇمنى،
ئۇپراتمايمەن ھەتتا بىر تال مويۇمنى،
ئويلىمايمەن باللىرىمنى، ئۆيۈمنى،
قىلسام دەيمەن قايتا ئىست !تويۇمنى،

تويغا ئامراق كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

ياشرىمەن يىگرمە ياش، توي دېسە،
چۆشتى گىلەم، نەق پۇل يەنە قوي دېسە،
خەجلىنىپتۇ تويدا ئون مىڭ كوي دېسە،
قانچە ئابروي خەقلەر ئاڭلاپ ھوي دېسە،
مەن ئابرويلۇق كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

ياشاپ نېمە بار ئابروي-ئاتاق دېمىسەم،
بەرسە خۇدا خانىشلىقنى تىلىسەم،
ھېچكىشىنىڭ گېپىگىمۇ كىرمىسەم،
كۆڭلۈم نېمە تارتسا كىيسەم ھەم يېسەم،'
گەپكە كىرمەي كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

ئائىلىنى دەركەن مىكرو جەمئىيەت،
گۆللىنەرمىش بولسا بىر دىل، بىر نىيەت،
ماڭا لازىم ئەمەس سوكال تەربىيەت،
ئۆز يولۇم بار ماڭىدىغان تا ئەبەد،
تەربىيىسىز كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.

خاتىمە

يۈگەنلىنىپ مىنىلىدۇ كۆنسە ئات،
بۇ ئاز كېلىپ دەيدۇ تېخى ھارۋا تارت،
كۆنۈش شۇنداق چوڭقۇرلىشار قاتمۇ قات،
ئاقماس ھەرگىز كۆنۈپ بولۇپ دېسە دات،
ئەمما مەن بەك كۆنۈپ قالغان ئوخشايمەن.
كۆنۈش شەيتان، كۆنۈش بەكمۇ خەتەرلىك،
پاكىت سانسىز شۇنچە قايىل ئېتەرلىك،
بولار ئەمدى شۇ كۆنگىنىم يېتەرلىك،
ئەڭ ئاخىر بىر ۋارقىراي جىگەرلىك،
كۆنمەسلىككە كۆنسەم ئاندىن ياشايمەن.

ئۇلار شۇنداق ئاتلار ئىدى

ئابدىرېھىم ئابدۇللا

ھەممە شائىر ئانامدا دىدى ،
ئاتلىرى يوقمىكەن ئەستە.
ئۇلار شۇنداق ئاتلار ئىدى ،
يولۋاسنىمۇ قويغان ھەۋەستە.

ئۇلار شۇنداق ئاتلار ئىدى ،
نى گۈزەللەر بولغانتى شەيدا.
خەنجەر بۇلۇپ قادىلار ئىدى ،
بولسا مەلئۇن ھەر جايدا پەيدا.

نەيزىسىنىڭ ئۇچچىدا چۆلپان ،
قىلىچىدا تاڭنىڭ يالقۇنى.
ۋەتەن ئىشقى ئۇۋقلارغا قالقان ،
ئايىقىدا قاننىڭ دولقۇنى.

يىگىتلەرگە رەھمەت ئوقۇلدى ،
جەڭگاھ بىلەن ئۇنتۇلدى ئوقيا ،
كۈسەيلەرگە داستان پۈتۈلدى,,
قىلىچ بىلەن يارالدى دۇنيا.

بىز ئاتالدۇق بەزمىدە يىگىت ،
جان ئاتلار جەڭلەردە شىھىت.

توقاچ بەرسە ئانام تۇنۇردىن ،
ئەرك بەرگەن ئاتام جەڭلەردە ،
كۆينەك بەرسە ئانام ماتىدىن ،.
بايراق بەرگەن ئاتام زەپەردە.

مەن يىقىلسام ئانام يىغلىدى ،
ئاتاپ سىلكىپ مىندۈردى ئاتقا; .
جاپالاردا راسا تاۋلىدى ،
خار قىلماي دەپ ياۋلارغا ياتقا.

مىڭ يىگىتنىڭ مىھنەت لەرزى بار ،
قۇلىدىكى ھەر بىر قاداقتا ،
ھەر كۆلكەمنىڭ پۈتمەس قەرزى بار ،
ئۇ ئىشلەتكەن خەنجەر ساداقتا.

بىز ئاتالدۇق بەزمىدە يىگىت ،
جان ئاتلار جەڭلەردە شىھىت.

تۆگمەس ناخشا

تېيىپجان ئېلىيوۋ

ھەر ئاخشىمى ناخشا ئېيتىمەن،
شۇ كوچىنى ئەگىپ كىتەلمەي.
بىر پەللىنى كۆزلەپ ماڭىمەن
ئاۋارىمەن تىخى يىتەلمەي.

بۈگۈن ئاخشام ئۆتكەنتىم يەنە،
ناخشام بىلەن دېرىزە قىقىپ.
قەيەردىندۇر ئىشىك غىچىرلاپ،
كايىپ كەتتى بىر بوۋاي چىقىپ.

جارقىرايسەن ھەر كۈنى شۇنداق،
ساراڭمۇ سەن ئوڭشالمايدىغان.
يا ئادەمگە ئۇيقۇ بەرمەيسەن
قانداق ناخشا بۇ تۆگمەيدىغان.

كايىما بوۋا ،
سەنمۇ بىر چاغدا.
ياش ئىدىڭغۇ ئۇخلىمايدىغان.
سەنمۇ ئېيتىپ تۆگىتەلمىگەن،
شۇنداق ناخشا بۇ_
تۆگمەيدىغان.
-1956يىل، ئاۋغۇست

6-كېسلگەن توغراق--------------------قۇربان بارات
7-دىھقان بولماق تەس-------------------- روزى سايىت
8-سۇلايمان گۇۋاھ----------------------- تاھىر تالىپ
9-سادىر يىتىم قالغان بەش بالىسىنى ئىزلەپ---------- ئەخمەتجان ئوسمان
10-ئالمدەك يۇرەكتە ئالەمچە سۆيگۈ------------- ئوسمانجان ساۋۇت

كېسلگەن توغراق

قۇربان بارات

ئەكەلدىم بازاردىن بىر هارۋا ئوتۇن ،
قار-مۇزلار ئىلكىدە قالغاندا جاهان.
سوغۇقتا بىرىدۇ قۇياش تەپتىنى ،
مەش ئوتى- ئالتۇن رەڭ چېچەكلەيدىغان .
ئوتۇننى رەتلىدىم ۋە بايقىدىمكى ،
هەممىسى قۇرۇق شاخ ئەمەسكەن بىراق .
شاخلارنىڭ ئىچىدە بار ئىدى بىر تۇپ
ياش ۋە هول ،يىغلا كېسلگەن توغراق ،
ئۇ مىنىڭ ئالدىمدا ياتاتتى جانسىز ،
ئولۇم ئازابىدىن ئاچچىق تولغۇنۇپ .
ئانارنىڭ سۈيىدەك قانلىق كۆز يېشى ،
كېسلگەن جايىدا قاپتۇ مۇز بولۇپ .
مەن غالىپ ۋاقىتقا باغلىدىم ئىشەنچ ،
ۋاقىت هەل قىلىدۇ كوپ مۇشكۇلاتنى .
ئۇ ياشنى قىرىتىپ ،هولنى قۇرۇتۇپ ،
كۆيگۈدەك قىلىدۇ سانسىز هاياتنى .
هول توغراق هويلامدا ياتتى قىش بويى ،
قەهرىتان سوغۇقلار مۇزلاتتى ئۇنى .
قىش ئۆتتى ۋە ئۇنى قويدى زەربىدە ،
باهارنىڭ بورانلىق جۇدۇن -چاپقۇنى ..
يازكىلىپ باشلاندى ئىسسىق كۇنلەرمۇ ،
بۇ توغراق ئاپتاپتا ياتتى هالسىراپ .
ئويلۇدۇم ،هۆللىكى يوقالدى بەلكى ،

ئاپتاپ ۋە شامالدا قۇرۇپ -قاغجىراپ .
لېكىن كىم ئۆيلاپتۇ ؟مەن ھەيران قالدىم ،
توغراقنىڭ ئاداققى ،مەغرۇر ئىشىدىن .
تومۇزدا نوتىلار چىقتى بىخ سۇرۇپ ،
ئۇنىڭ غول ۋە كېسەك بېغىشلىرىدىن .
دۇنياغا كوز ئاچقان بۇ يېڭى بىخلار ،
كېسىلگەن توغراقتىن تاپقان ئىدى جان .
نۇرلىنىپ تۇراتتى ئۇلار ياپ -يېشىل ،
باھاردا ئويغانغان مايسىدەك يۇمران .
ۋە ھەممە ھاياتلىق بوغۇنلىرىدەك ،
كوزگە تاشلىناتتى بۇدرۇق ھەم ئوماق .
سەبى بىر نەزىردە بىقىپ جاھانغا ،
كۆلەتتى بۆشۈكتە كۈلگەندەك بوۋاق .
تۇغۇلغان بۇ بىخلار ئاپتاپ قوينىدا ،
تەلپۈنۈپ تۇراتتى ئەركە ھەم ئويناق .!
قەيسەر بىر ھاياتنىڭ ئۆلمەس كۈچىنى ،"
نامايەن قىلاتتى كىسىلگەن توغراق .
بىلدىمكى ،جاڭگالنىڭ بۇ نەۋقىرانى ،
تېخى تىز پۈكمىگەن ئولۇم ئالدىدا .
ئۆلمىگەن ،ئۆتىسمۇ شۇنچە ۋاقىتلار ،
ئانا يىلتىزىدىن بولسىمۇ جۇدا .
ئويغاتتى پىكرىمنى قايناق كۈچ بىلەن ،
كىسىلگەن توغراقتا ياشىنغان نىھال .
توغراقنىڭ تەقدىرى توغىرلىق مەندە ،
قوزغالدى ئىلھاملىق ،ئەركىن بىر خىيال .
ئويلۇدۇم: مىتالنىڭ قاتتىقى پولات ،
تاۋلىنىپ چىقىدۇ يالقۇنلۇق ئوتتا .
قارغاينىڭ قامىتى ۋە يېشىللىقى ،
دۇنياغا كېلىدۇ قاتتىق سوغۇقتا .
شۇ كەبى توغراقنىڭ تەبىئىتىنى ،
تاۋلىغان جاڭگالنىڭ جەۋرۇ -جاپاسى .
بوستانلار ماكانى ئەمەس ئۇنىڭكى ،
ۋەتىنى بىپايان قۇملار دۇنياسى .
ئۇ ئانا تۇپراقتىن تېپىپ ھاياتلىق ،
كەڭ چۆللەر باغرىدا ئوسەر تۇغۇلۇپ .
بىر زامان دەريالار ئاققان ئىزلاردا ،
ياشايدۇ باراقسان بىر ئورمان بولۇپ .
ياز پەسلى ئالدۇ ئۇنى قوينىغا ،
قۇياشنىڭ يالقۇنى، چۆل بورانلىرى .
قىش كۈنى سوقىدۇ ئۇرۇپ ئاياۋسىز ،
تىنىمسىز جەزىرە شۇۋىرغانلىرى .
دەريالار قىلمايدۇ ئاڭا غەمخورلۇق ،
ۋە ھېچكىم چۆل ئارا سۈزارماس ئۇنى .

ئېسگە يەتكەندە يوقلايدۇ پەقەت ،
يازكەلكۈنلىرىنىڭ قسقا تاشقىنى .
لېكىن ئۇ بەك ئۇزاق ئەسىرلەر بويى ،
ئۆسمەكتە چۆللەردە يامراپ ھەر ياققا ،
ئۈزلۈكسىزكۆپەيتىپ پېشىل نەسلىنى .;
دەھشەتلىك زەربىلەر ،ياۋايى ئىقلىم ،
يوق قىلىپ كىتەلمەس دۇنيادىن ئۇنى .
ئۇ ھامان ئۇسىدۇ ،بېسىپ كەلسىمۇ
ئېقىندەك ئۆركەشلىك قۇملار دولقۇنى.
كېسىلگەن ،تاشلاندۇق بىر ھالەتتىمۇ ،
ئۇ مانا مۇشۇنداق گۈللەيدۇ يەنە .;
يېشىل بىخ سۇرۇدۇ خۇددى تىرىكتەك ،
ھاياتى كۈچىنى قىلىپ تەنتەنە .
ئۇنىڭ بۇ ئاجايىپ گۈللەشلىرىدە ،
يارىدار جەڭچىنىڭ كۈلۈشلىرى بار .
ئۆلىمى ئالدىدىن ئاخىرقى قىتىم ،
قىلىچقا تايىنىپ يۇرۇشلى بار .
ئۇ گويا ھاۋادا ئۇق يىگەن لاچىن ،
بۇلۇتلار باغرىدا ياڭرىتار سادا .
ئۇ گويا زۇلمەتتە ئۇچكەن بىر يۇلتۇز ،
نۇرلانغان ئاخىرقى مىنۇتلىرىدا .
مەن ئاڭا تىكىلدىم مۇھەببەت بىلەن ،
تۇغۇلدى قەلبىمدە مەغرۇر بىر قوشاق .
ئۆلمەس بىر خەلقنىڭ تىمسالى بولۇپ ،
كۆرۈندى كۆزۈمگە كىسىلگەن توغراق .

1967-يىلى 7-ئاي (كورلا)

دىھقان بولماق تەس

(رۇزى سايىت)

شائىرمەن قىلمىغاچ يالغانغا ھەۋەس ،
سۆزلەيمەن ھەق گەپنى ، يالغاننى ئەمەس ،
بىر ئوت بار يالقۇنى قەلبىمدە پەۋەس ،
شۇ ئوتنىڭ ئۆرتىشى ئەتتى مىنى مە س ،

مەستلىكتە دەۋالاي ، لېكىن مەن پەخەس ،
جاھاندا ھەممىدىن دېھقان بولماق تەس !
ئالەمنىڭ ئابادى دېھقان تەرىدىن ،
چۆللەرنىڭ گۈللىشى ئۇنىڭ بەھرىدىن ،
ئۇ باقار شەھەرنى ، كىچىپ مەرىدىن ،
ئۇنىڭ يوق تاماسى ،تاختا-پەرىدىن ،
پەرقى يوق تۆھپىدە ھەسەل ھەرىدىن ،
جاھاندا ھەممىدىن دېھقان بولماق تەس !

ئۇ مۆمىن ، بەك يۇۋاش ،ساددا- مۇلايىم ،
بوشماس ئالقىنى كەتمەندىن دائىم ،
دەر: ئىشلەي بولسا ساق يەتتە ئەزايىم ،
تەقدىردە : ئېتىزدىن ئىلىنمىشلايىم ،
رىسقىمنى، ئەجرىمنى بەرسۇن خۇدايىم ،
جاھاندا ھەممىدىن دېھقان بولماق تەس ! .

پاراغەت دىلبىرى ئاچقىچە قۇيۇن ، !
تۆت پەسل توختىماي كۆرستەر ئۇيۇن ،
قىشتا سوغ ، يازدا ئۇپ ،باھاردا قۇيۇن ،
گاھ كەلكۈن،گاھ تۇمۇ قىسقۇزار بۇيۇن ،
دەر قىسمەت : جاپاغا خام كىكىر- تۇيۇن ،
جاھاندا ھەممىدىن دېھقان بولماق تەس !

قاراشلىق كارا بار ئۇنىڭ بېشىغا ،
يۇگرەيدۇ ئۆستەڭگە - دامبا قېشىغا،
ۋاقتىنىڭ ئاشقىنى ئېتىز ئىشىغا،
قورۇقلار ماس كەلمەس ھەرگىز يېشىغا.
جاھاندا ھەممىدىن دېھقان بولماق تەس !

ئۇ- ئۆكۈز تىنمىسىز تارتىدۇ ساپان ،
شاكراپ تەر دەستىدىن شورلايدۇ چاپان ،
كۆيۈدۇ چۇققىسى ، كۆيۈدۇ تاپان ،
چاك-چاك يېرىلىپ قانايدۇ ئالقان ،
ئەمما ئۇ ۋايجانلاپ كۆتەرمەس چوقان ،
جاھاندا ھەممىدىن دېھقان بولماق تەس !

تېرىمنىڭ كەينىدىن مايسا پەرۋىشى ،
ھە - دىمەي بۇلىدۇ يىغىم تەۋرىشى ،
ئېتىزدىن بوشىسا ئۆينىڭ تەشۋىشى ،
ئىشەكنىڭ ھاڭرىشى ، قوينىڭ مەرىشى ،
يىل بۇيى ئۆكسمەي پىشپ تەرلىشى
جاھاندا ھەممىدىن دېھقان بولماق تەس !

كىتمەن دەۋاتقان ئۇسىنىڭ نىمى ،
مىنى تاپ دەۋاتقان ئۇغۇتنىڭ كىمى ،
ئۇششۇيمەن دەۋاتقان قوناقنىڭ خىمى ،
تۇرسا سىرت ئالۋىڭى ، ئۆزىنىڭ غىمى ،
تالجىقسا- ھېرىقسا كىسىلىپ دىمى ،
جاھاندا ھەممىدىن دىھقان بولماق تەس !

كېلىدۇ بايراملار ئايەمگە تۇتاش ،
دىھقاننىڭ بايرىمى ئوتاش ھەم پۇتاش ،
ئوي- پىكرى ھېيت ئەمەس ھۆسۈلنى بۇداش،
ئايەم شۇ قازناقتا كىرسە كۆپراق ئاش ،
مەشرىپ- ماتىمى خاماندا ئاداش ،
جاھاندا ھەممىدىن دىھقان بولماق تەس !

ئۇ ئەمەس ئۇنىۋاندار تەلەيلىك كىشى ،
توشمايدۇ بىر ئۆمۈر پىنسىيە يېشى ،
يوق تۆمۈر تاۋاقتا ئۆزلۈلمەس ئېشى ،
يوق مائاش - دەرىجە ئۆستۈرۈش ئىشى ،
ئايدا ساق ئوتتۇزكۈن ئىشلەر ياز- قىشى ، !
جاھاندا ھەممىدىن دىھقان بولماق تەس !

چوڭ- كىچىك شىنچىلەر يۇقلىماس ئۇنى ،
تەنجىيامۇ شۇيجىيامۇ ياقلىماس ئۇنى ،
كانىكول تەتىللەر ساقلىماس ئۇنى ،
يوقلايدۇ ، ساقلايدۇ جاپا خاس ئۇنى ،
شۇ خاسلىق باغاشلاپ سۆيەر راس ئۇنى ،
جاھاندا ھەممىدىن دىھقان بولماق تەس !
ئۇ تەرگەن پاختىدىن بىزنىڭ ئۇستى باش ،
ئۇ چەشلەپ يىغقان دان بىزنىڭ يىگەن ئاش ،
ھەم شۇنىڭ تەخسىگە چىققان گۆش- ئوتياش ،
ئۇباققان پىلىدىن بىزنىڭ يوتقان تاش ،
ئۇ بولغاچ مەرت ھاتەم بىز مۇشۇنداق شاش ،
جاھاندا ھەممىدىن دىھقان بولماق تەس !

مەن ،سەن ، ئۇ سەھرالىق يېزىدىن ئەسلى ،
دىمەك بىز ئەسلىدىن دىھقاننىڭ نەسلى ،
نىسلىدىن ياتلاشقان كۆرمەس بەخت پەسلى ،
قەدرىنى بىلگەنگە ئۇ ئىللىق يەسلى ،
يەسلىگە سۆزمىسۇن قول ، ئاياز پەسلى ،
جاھاندا ھەممىدىن دىھقان بولماق تەس !

بەزىلەر دىھقاننى ساغار كالىدەك ،
ساغقانچە بىلىنەر سۈتى چالىدەك ،

ئۆزبلا ئاق دېھقان كۆڭلى ئالىدەك ،
مۇڭلانسا تۇيىلار تۆھمەت- يالىدەك ،
رىسقىغا چاڭ سالار ئۆگەي بالىدەك ،
جاھاندا ھەممىدىن دېھقان بولماق تەس !

بەزىلەر كەتتىغۇ ئەجەپ سوللىشىپ ،
ھىلىسى يىلىسرى باردى موللىشىپ ،
سەھندە تۆزىشىپ توختام قوللىشىپ ،
"قاتلىنىپ ئاشتى" دەپ دوكلات يوللىشىپ
مۇكاپات ئېلىشتىق تۆرنى گوللىشىپ ،
جاھاندا ھەممىدىن دېھقان بولماق تەس !

ئەللىك كۈن تۇرۇقلۇق تۆھپە ئەمگىكى ،
يىل بۇيى ئىشلەتتى ھاشار بەگلىكى ،
رەت قىلسا تۆلەم بار ، قالتىس دەللىكى ،
ئەرز قىلسا چاقىۇندا قالار پەللىكى ،
دېھقانغا مۇشۇنداق ياشاش تەڭلىكى
جاھاندا ھەممىدىن دېھقان بولماق تەس !

ئۆزىلەي دىگەندە ماغدۇر يىلىگى ،
يۇقۇرغا ئاڭلىنار ئەرز- تىلىگى ،
ھال سۇراپ كىلىشەر خىزمەت ئۈمگى ،
يىتەمدۇ يىلغا دەپ ئوزۇق - يىمىگى ،
بارى بار نەھاجەت ،ئۇ-بۇ دىمىگى ،
جاھاندا ھەممىدىن دېھقان بولماق تەس !

دېھقان دەر تەكشۈرۈپ كەلگەن ئۈمەككە ،
ئوخشايدۇ ھالىمىز ئەتىسز مۇنەككە ،
بىز گويا قارچۇغا ؛ چۈشكەن تۇنەككە ،
مۇھتاج بىز يورۇقىا ،بىر يار - يۆلەككە ،
دىمەيمىز بۇگەپنى سىزدىن بۆلەككە ،
جاھاندا ھەممىدىن دېھقان بولماق تەس !

ساق تۇرۇپ ئىككى قول - ئىككى پۇتىمىز ،
دەپ تۇرۇپ پايدىلىق پەيتنى تۇتىمىز ،
تۇتقانچە بوشىشىپ ھەسرەت يۇتىمىز ،
كىملەرنىڭ پەيلىدىن نابۇت پۇتىمىز ،
قاچانمۇ ئۇتۇلماي ، يىڭىپ ئۇتىمىز ،
جاھاندا ھەممىدىن دېھقان بولماق تەس !

جەدىۋەللەر ئاشتىغا يوللايدۇ سانىنى
ئالىدۇ سۈپۈرۈپ ئاخىرقى دانىنى ،
ئالدايدۇ دۆلەتنى ، سىلىپ زىيانىنى ،

پوچىلىق ، نوچىلىق ، قىنايدۇ جانىنى ،
جەرىمان توختىماي كولايدۇ يانىنى ،
جاھاندا ھەممىدىن دىھقان بولماق تەس !

يۇرت- يۇرتتىن تەڭلەيدۇ ، كۆڭلەك ،چاپان-كەش،
[ھەشقاللا ئېيتمىز بولسىمۇ نىمكەش ،
بىزشۇنداق تىلەمچى ، گاداي كۆڭلى غەش ،
قىززىق ئىش يەر مۇنبەت ، ھەر خاماندا چەش ،
بىلمىدۇق كىم جەمشىت، كىملەر لەيلىۋەش ،
جاھاندا ھەممىدىن دىھقان بولماق تەس !

كۆردۈڭلار ھالىمىز شۇقەدەر ناچار ،
قازناقلار قۇپ- قۇرۇق ،چاشقانمۇ قاچار ،
يەي دىسە تۇگىدى ، يىمىسە ئاچار ،
بىز نىچۇن بۇپ قالدۇق بۇ ھالغا دۇچار
كەتسەڭلار " چاقتىك " دەپ قەھرىنى چاچار ،
جاھاندا ھەممىدىن دىھقان بولماق تەس ! .

ئوغۇتمۇ پۇل دەيدۇ ، يالتىراقمۇ ھەم ،
تۇگمەنمۇ پۇل دەيدۇ ، جىنچىراقمۇ ھەم ،
پۇل دەيدۇ تاغارمۇ ، تۇخناقمۇ ھەم ،
پۇل دەيدۇ يولدىكى بوغناقمۇ ھەم ،
پۇل قىنى ؟ پۇل نەدە؟ غەم ئۇستىگە غەم ،
جاھاندا ھەممىدىن دىھقان بولماق تەس!

دىسىمۇ مەركەزدىن باي بولسۇن دىھقان ،
كىمگىدۇر ياقمىغاچ دىھقانغا ياققان ،
ھەدىدىن ئاشماقتا " ئۇچ قالايمىقان "،
بەس! ئەمدى كۇتەرمەي بولمايدۇ چوقان !
چاچمىغىن سىلىقكەش ، يۈز- كۆزگە قۇقان ،
جاھاندا ھەممىدىن دىھقان بولماق تەس !

دىھقاننىڭ بەختىگە سانىما قارا ،
دىھقاننىڭ قەلبىنى ئەيلىمە يارا ،
دىھقاننىڭ يولىغا قازمىغىن ئورا ،
كىم دىدى "دىھقاننىڭ قىنىنى شورا " ؟
دىھقاننىڭ بېشىنى سىلا ! ھال سورا !
جاھاندا ھەممىدىن دىھقان بولماق تەس !

دىھقانمۇ ياشىسۇن ، كۇلسۇن ،يايرىسۇن !!!،
دىھقانمۇ جاراڭلىق ئۇندە سايرىسۇن ،
دىھقانمۇ كۆكلىسۇن ، ئۆسسۇن- ئاينىسۇن !،
قازنى ماي كۆرسۇن ، پات-پات قاينىسۇن ،

ئۇ....ھ ! دىسۇن ،ھېيت - بايرام مەشرەپ ئوينىسۇن ،
جاھاندا ھەممىدىن دىھقان بولماق تەس !

سەن بىزدەك گەدىنى قاتقان نەدە بار ؟
مۇھ يەپ شاختا تىغ چاپقان نەدە بار؟
تۇز بەرگەن تۇزلۇقنى چاقان نەدە بار ؟
دىھقاندەك ئەل - يۇرتنى باققان نەدە بار ؟
ئېيتمىساق بولمايدۇ ئۇنىڭ دەردى بار ،
جاھاندا ھەممىدىن دىھقان بولماق تەس ! ;

شائىرمەن دىھقاننىڭ باغرىدا ئۆسكەن ،
شائىرمەن ئۇ بەرگەن زاغرىدا ئۆسكەن ،
شائىرمەن ئۇنىڭ ئاش تاغرىدا ئۆسكەن ،
شائىرمەن توي كۆرگەن ناغرىدا ئۆسكەن ،
يالغاننى يازماقتىن راست سۆزلەش تەسكەن ،
تەس دىسە ھەممىدىن دىھقان بولماق تەس

سۇلايمان گوۋاھ

(تاھىر تالىپ)

'مېھمان كەلدى دىدى باللار،
خوش كېلىپسىز دىدىم مەنمۇ ھەم.
دەستخاننى كەڭ سالدىم ئاگىا,
ئەھۋال سوراپ يەنە، دەممۇ - دەم

چۇشۇرمىدىم تۆرىدىن ھىچقاچان.
ھەم يىگۇزدۇم تويۇپ يانغۇچە،-
باغ-ۋاراندا ئويناتتىم كۇتتۇم،
ئۇ يايرىدى كۆڭلى قانغۇچە.

قورساق سىلىپ،سەمرىپمۇ كەتتى،
پولو-گۆش يەپ بىزنىڭ لىگەندىن.
لېكىن مېھمان تەۋرىمەس يەنە،
ئېغىز ئاچماس قايتىش دىگەندىن.

ئويلاپ قالدىم قانداق مېھمان بۇ،
كۆرمىگەنمەن كەتمەس مېھماننى.
بۇ مېھماننىڭ خۇلق مىجەزى،
ھەيران قىلدى تامامى جاننى .

كېيىن ئۇقسام ئاكام ئىكەن ئۇ،
دادام تاپقان ھەجگە چىققاندا.
قوچاقلاشتۇق قايتىدىن ئۇزاق،
ئېچىلمىغان سىرنى ئۇققاندا.

ئۆگەي ئانام-يوللاپتۇ ئۇنى،
ئاتاڭ قايتقان يولدا چاپقىن دەپ.
ئابى زەمزەم ئېلىپ كوزىغا،
ئىنىلەرىنىڭ ئۆيىنى تاپقىن دەپ.

ئۇمۇ تۆردىن چۇشمىدى كىيىن،
مەن يەتكۈزدۈم تۇققانچىلىقنى،
تاپا قىلسا، غىڭ-پىڭ قىلمىدىم،
سىر تۇتمۇدۇم بىر تال تېرىقنى .

مانا ھازىر مەن ئاڭا مېھمان،
قورۇنمەن ئۆز ئۆيۈمدىنمۇ.
ئۇنىڭ ئەجرى كۆپتەك بىلىنەر،
ھەتتا ئىچكەن چاي-سۈيىمدىنمۇ.

گاھى فارس،گاھى ئەرەبى،
سۆزلەيدۇ ئۇ كۈندە ماڭا ھەم.
ئەقىل ئۆندىن،پۇت-قول مېنىڭدىن،
خوش-خوش دەيمەن ئاڭا دەممۇ-دەم.-

مەن مۇشۇنداق ئەۋلاد ئىكەنمەن،
كۆڭلۇممۇ ئاق باغرىممۇ يۇمشاق.
ئىشەنمىسەڭ سۇلايمان گۇۋاھ ،
قۇشلارغىمۇ بولىمەن قونداق

سادىر يېتىم قالغان بەش بالىسىنى ئىزدەپ

ئەخمەتجان ئوسمان

سادىر دەپ ئېتىم قالدى،
داڭزىدا خېتىم قالدى.
خېتىمنى ئوقۇپ باقساڭ ،
بەش بالام يېتىم قالدى.

1

چېقىلدى زېمىن.
ئالقىنىدا تەگرىنىڭ.
شۇ مۆقەددەس توزان ئىچىدىن
قوپتى سادىر!

2

-سەجدە قىل...!

يۆكۈندى سادىر،
ماڭلىينى ياقتى توزانغا.
كۆتۈرگەندە بېشنى.
غايىپ بولدى تەگرى شۇ ھامان،
چاقتى چاقماق،
گۈلدۈرلىدى ئەشئالا.
پەرىزاتلار
ئۇچۇپ كەتتى ئالدىدىن .
ئايىغىغا تۆكۈلدى نۇرلار،
كۆزلىرىنى يۇمدى بىر ھازا.

3

-ئاچقىن كۆزۈڭنى...
سالام بەردى ئاڭا جەبرائىل،
ئېگىلدى سادىر
قوللىرىنى قويۇپ كۆكسىگە .
يايدى جەبرائىل ھەسەن-ھۈسەننى،
يۈرۈپ كەتتى سادىر ئۈستىدە
بىلدۈرۈپ ئاڭا

مىننەتدارلىق.

4

ھەسەن - ھۈسەندىن
چۈشتى مىك ئۆيگە .
كارۋان;
غايىپ بولغان ئاللىبۇرۇنلا
مىڭ ئۆي-
-چۈشۈپ قالغان مىڭ قوڭغىراق،
تۇرار ئىدى جاراڭلاپ.'
5

ئۈگىدىدى
قويۇپ بېشنى گۈگۈمغا.
ئۈچۈپ كەتتى كېپىنەك
كىرپىكىگە قۇنۇپ بىر ھازا
تېشىپ كەتتى ئۈنىڭ رەڭلىرى-
قارىچۇقىغا سادىرنىڭ.
رەڭلەر:
باھار،
ياز،
كۈز،
قىش،
بەشىنجىسى
-پەسىللەرنىڭ پىنھانلىرىدا
يىتكەن پەسىل.

6

-باللىرىم!
چاچىراپ تۇردى سادىر ئورنىدىن.
تۆكۈلدى ئالقىنىغا
شاخلىرىدىن كىچىنىڭ
بەش يۇلتۇز.

7
موللىتوختىيۈزدە
ئۇچراشتى ئاڭا;
قەبرە تۇسلۇك بىر بوۋاي.
-سادىرمۇ سەن
كەل ئوغلۇم
باللىرىڭنى كۆرستەي ساڭا.

يىتلەپ چىقتى ئايدىن
بەش ۋاخ نامازنى.

8

مۇستەدە
سادىر يۈزىنىڭ
چىقلىدى بوغدا
تۇۋلار ئىدى ئۇ:
-باللىرىم...!

9

-دادا...!
يۈگۈرۈپ كەلدى ئالدىغا
كاۋاپدان.
كۆيدى زىختا پىژىلداپ-
سادىر يۈرىكى.
قوشاق:
سادىر دەپ چۆچەك قالدى،
بىر ئوغلۇم گۈدەك قالدى.
ئوغلۇمدىن سۇراپ باقساڭ.
بىر زىخلا يۈرەك قالدى.

10

-دادا...!
ئۈچۈپ كەلدى ئالدىغا
شەپەرەڭ.
ئاستا-ئاستا ئۆچتى نۇرلىرى
سادىر كۆزىنىڭ.
قوشاق:
سادىر دەپ چىراغ قالدى،
بىر ئوغلۇم بوۋاق قالدى.
كۆزىگە قاراپ باقساڭ
بىر جۈپلا كاۋاك قالدى.

11

-دادا...!
يۈگۈرۈپ كەلدى ئالدىغا
جۇدۇن..

تامچە-تامچە مۆزلىدى
سادىر قانلىرى.

قوشاق:
سادىر دەپ باھار قالدى،
ئوغلۇمغا تۇمار قالدى،
ئوغلۇمنى كۆرۈپ باقساڭ،
بىر قاشال چىنار قالدى.

12

-دادا...!
يۈگۈرۈپ كەلدى ئالدىغا
قەبرە
قەبرە تاشتا يېزىقلار:
"مىراس...مىراس...مىراس
قوشاق:
سادىر دەپ نىدا قالدى،
بىر ئوغلۇم جۇدا قالدى.
ئوغلۇمدىن سوراپ باقساڭ،
بىر ئەكىس سادا قالدى
13

-دادا...!
لەرزان يازدىم ئالدىغا،
غۇۋا لەپىلدەپ.
چۈشۈپ كەتتى قەبرە
چوڭقۇر ئىچىگە .
قوشاق:"
سادىر دەپ ئېتىم قالدى،
بىر بالام يېتىم قالدى.
بالامدىن سوراپ باقساڭ،
تېنىدە تېنىم قالدى،
جېنىدا جېنىم قالدى.

14

چېقىلدى قەبرە-
سۆكۈتۈمنىڭ تېرەن تەكتىدە،
تۆتۆكلەر ئىچىدىن
قوپتى سادىر .

15

-سەجدە قىل...!

ئالمىدەك يۈرەكتە ئالەمچە سۆيگۈ

ئوسمانجان ساۋۇت

قەدەھكە قەدەھتەك شاراپ سىغدۇ،
ئىرىقتا ئاقالماس دەريا كەبى سۇ .
قىل سىغماس ھەقىقەت بولۇپ ئەزەلدىن،
كىشىلەر قەلبىدە ئورنىغان سۆز بۇ .

ۋەلىكىن ۋەتىنىم سەن باشقا دۇنيا،
مېھرىڭدىن تاشقىنۇ بەردىڭ سەن سەزگۈ .
مەن سىنىڭ پەرۋانەڭ، ئورناتتىڭ ئۆزەڭ،
ئالمىدەك يۈرەككە ئالەمچە سۆيگۈ .

1

11-ئەركەكلەر قىنى سىلەر ---------------ئادىل تۇنىياز
12-ئانا ------------------------بۇغدا ئابدۇللا
13-ھەيكەل -------------------ئابدىكېرىم خوجا
14-ئوبۇلقاسىمنىڭ يەرلىرى ------------ئاسىمجان ئوبۇلقاسىم .
15-ئات جۇۋازدا، كالا مەيدە -----------------مامۇت زايىت

ئەركەكلەر قېنى سىلەر

(داستان) ئادىل تۇنىياز

ئەرنىڭ غېرىپلىقى

داۋاملاشماقتا
تېرىلەرنىڭ سىرتىدا،
ئادەملەرنىڭ نۇر ھالقىسىدا،
ئالەمنىڭ باش نوقتىسىدا.
ئەرلەر يۈزلەنگەن ئاپتاپپەرەستەك
ئاياللارنىڭ سەلتەنەتى ئاستىدا،
داۋاملاشماقتا...
جىنسى ئاجىزلىقنى،
داۋالاش توغۇرلۇق ئېلان،
ئوغۇرلۇقچە ئوقۇلۇۋاتقان
ئەركەكلەر ئارا.
نۇمۇسقا چىدىمىغان ئەركەك ئىتلار
ئۆزلىرىنى ئۆلتۈرۈۋىلىشقا
تولپىلانغان مەيدانغا شەھەرلەردىكى
...داۋاملاشماقتا...
ياشىمىسا بولمايدىغاندەك
كىتىۋاتقان كىشىلەر ئارا.

ئەي ئەركەكلەر كۆرمىدىڭلارمۇ؟
ئەرلەر ھېچكىم ئەمەستەك
ئەر يوقتەك تۆت ئەتراپىدا;
بىخەتەر يۈرەر ئاياللار،
چۈش كۆرىدۇ ئاياللار ھەتتا،
ئوڭدىسىغا يېتىپ كارۋاتتا.
ئەركەكلەر، پاك بولدۇڭلارمۇ
ئايالنىڭ يىغلىغان ئاۋازىغۇ بۇ؟
ۋارقىراشماقتا
تەپتارتماستىن يېنىمىزدىلا
يەتتە ياشتىن ئاشقان ئاياللار،
ئەڭ ئەڭ نىپىز ئىچ كىيىم بىلەن
ئاپتاپ سۈنۈپ ياتقان ئاياللار.

خۇددى بىز بىلمەيدىغاندەك
قات قات كىيىم ئىچىدە
قىپيالىڭاچ تۇرغان ئاياللار.
ئەرلەرگە كۆز كۆز قىلماقتا
شارقىرىغان قوشنا مۇنچىدا.
ئۇلار بىزنىڭ ئۆيلىرىمىزدە.
ئۇلار بىزنىڭ گۈللۈكىمىزدە.
ئۇلار بىزنىڭ ئىشخانىمىزدا
كېچە سائەت نۆلدىمۇ
خوتەن ۋاقتى بىردىمۇ
ئىختىيارى مەۋجۇتتۇر ئايال.
ئايال مەۋجۇت تەكلىماكاندا.
ئايال مەۋجۇت ھەممە كارۋاتتا.
جىمجىتلىق ئايال.
سايىمىز ئايال.
غېرىپلىق ئايال.
قاتناش قائىدىسى ئايال.
ياتقان نۇر
ماڭغان نۇر.
تۆشۈك نۇر ئايال.
كىچىك ئۆي ئايال!.
چوڭ ئۆي ئايال.
ئەپسانىلارنى يارىتىپ
دەرەخ يارىتىپ
دەرەخ كاۋىكىدىن
قىز يارىتىپ
ئىرىشمەكچى بولغىنىمىزمۇ
ئايالدۇر ئايال.
يەسەۋى ئۆز شېئىرلىرىغا
چوڭقۇر كۆمۈپ قويغان يار
ئايالدۇر ئايال،
ئۇنتۇلدۇرۇپ
-20ئەسىرنى,
ئامرىكىنى، توكيونى
روھىمىزغا پەرۋاز قىلدۇرغان
ئايالدۇر ئايال.
ئايال !ئايال !ئايال!
جېنىم، جېنىم ئايال
قارغىش تەككۈر ئايال...
ئەركەكلەر ئالغا!
ئەركەكلەر ھۇررا!
ئاپپاق ھور ئارىسىدا
بىلجىرلىغان ئايالالار.

يىقىن يالىڭاچلىق،
ئۇياتچان ئەر،
سۇ تامچىسى
ساقىپ تۇرغان
پاچاقلار،
نەم چاچلار،
مەزىلىك تەر پۇرىقى،
ئىگىز-ئىگىز ئەمچەكلەر،
مۇجۇپ-مۇجۇپ
ئېزىۋەتسەڭ،
قوش تۇخۇمنى!.
ئېزىۋەتسەڭ،
سۆيۈق ئاپتۇر يازغان كىتابتىن
ئەڭ چىرايلىق قىز پېرسۇناژنى
ئەرگە تېگەر دېگەندە.
ئۆلتۈرۋەتسەڭ سەن، تۇنۇش ئايال
بەش ياشلىق ئەر سۇنغان كەمپىتنى
شالاقلارچە ئېلىپ يېگەندە.
ئۆلتۈرۋەتسەڭ ھەممە كوچىدا
ساڭا بويسۇنمىغان بەتبەختنى،
ئۆلتۈرۋەتسەڭ لىق بىر پويىزدا:
ئاياللاردىن باشقا ھەر خەقنى،
ئۆلتۈرۋەتسەڭ
ئۆلتۈرۋەتسەڭ ھاياجان بىلەن...

ئايال-
ئەركەكلەرنىڭ ئۆلۈم مەيدانى.

ئايال-
ئەرنىڭ يېنىدا ياتقان
سۇت ئىچىشكە ئامراق
ئوماق بىر مۈشۈك.

ئايال-
بىنالارنى قاپلىغان
دېرىزىسىز غېرىپلىق,

ئايال-
ئالەم بىنا بولغان شۇ كۈنى
تۇنجى ئەرنىڭ بالىياتقۇسى.

ئايال-
يىلان بېشىدا چاقنىغان ئەلدىن

خاقان ئولجا ئالغان جانلىق مال.

ئايال.-
بويسۇنغۇچى خەلقلەر
تەگرىقۇتقا سوۋغا قىلغان مەلىكە.

ئايال-
كۆچتۇگگۈر ئەر قەبىلىنى
بارا بارا قۇل قىلغان
رەسمىي ئايال.

ئايال
چۆشكۈنلەشكەن ئەر.

ئايال
ئويغانغان ئەرنىڭ
تۇمۇردا ھۆركىرىگەن شىر.

ئايال-
سەن بىلمەيسەن، بىلمەيسەن
سەن بىلمەيسەن ئەر دىگەن نىمە.

ئەر-
مەڭگۈ بىر ئايالنىڭ كىچىك بالىسى

ئەر-
يالغۇز قالغاندا
نىيتى بۇزۇلۇپ قاراپ قالغۇچى
چاك كەتكەن تامغا.

ئەر-
مىنۇۋلىپ ئۇستىگە ئاتنىڭ;
ئوتلۇق، پىنھان شەھەرلەرگە
بېسىپ كىرگۈچى.

ئەر-
گويا تەننى بېسۋۇلغاندەك
زىمىنلارنى بېسىپ ئالغۇچى..
ئەر-
قان تۆكۈشتىن ھاياجانلىنىپ
ئۆلۈملەردىن لەززەت ئالغۇچى.

ئەر-

نەيزىسنى ئوينىتىپ
ئاياللار دۆلتگە
بېسىپ بارغۇچى.

ئەر-
ئايال خاقانى
ئايال خەلقنى
ئايال يېزىقنى كۆرۈپ
بوشاپ قالغۇچى.

ئەر-
ئايالارنىڭ دىندا
بالياتقۇ ياساپ چىققۇچى,
ملك ئۆي ئۇستىسى.

دىنغا كىرىش مۇراسىمدا
توپ-توپ خەتنە قىلغان خەلق،
ئات ئۇستىدە روھى سۇنغان سەركەردە
جەڭگىۋارلىغى يوقالغان لەشكە،
مەن ئەمدى ئەر ئەمەس دەپ، ئويلىغان ئەر.

چۈشكۈنلەشكەن ئەر
تەسەللىگە مۇھتاج بولغاندا!
سيلاپ تۇرسا بېشنى ئايال-
يوقاپ كېتەر ئىدى ئېھتىمال.

ئەر-
خورلىسا بىر ئايال مۇبادا
بىردىنلا غەزىپى قاينىغان بۇقا.

ئەر
ئايال تۇلۇق بىلىپ يەتمىگەن
مەڭگۇ ئۆچۈپ قالمايدىغان ئوت.
ئوت كەتتى ئوت!
ئوت كەتكەن چاغدا
ئەي ئايالار ، ئامال يوق ئەسلا.
ئامال يوق ئەمدى
ئەرلەر شەھرىدىكى ئايال پادىشاھ،
ئۆلۈمگە تولغان قىزغىن تەپەككۇر،
ئالەمگە تۇتاشقان جىنسىي بار كوچا.
كوچا قانۇنى!
ئەتىگەنلىك گېزىت

ئەينەك غىرپىلىق
مەنسەپكە تەينىلەش
غۇۋا قىرغىنچىلىق
تام سائەتنىڭ سائەت توققۇزدىن
ساختىپەزلەرچە بەش ئۆتۈشى
مەنسى مەخپى جۈملىلەر
سۆلانغان توپ توپ ھەرپىلەر
قانغا بويالغان ئامبۇردەك يېزىق
قىين قىستاقتا ئېلىنغان تاۋۇش
باسمىخانا
سۈيۈق ئەتىرگۈل
توك ئۇرۇندۇق
گوياكى نامەلۇم ئوكۇل ئۇرۇلۇپ
ساراڭغا ئايلانغان مەنىلەر تولۇق.
باسما زاۋۇتى
ھەرپىلەر توپ توپ
مەجبۇرلانغان كىشىلەر
ئۇنتۇلدۇرۇلغان كىشىلەر
قۇياشنىڭ ئىسمى ئاستىدا
گويا ئاپئاق مامكاپلاردەك
قورۇتۇلغان كىشلەر.
تۇرپان موزىيىدىكى يالغانچى جەسەت
ئۆلۈكلەرنىڭ ئۇردىسىدىكى
ناتۇنۇش ئادەمدۇر پەقەت.
تام سائەتنىڭ سائەت توققۇزدىن
ۋارقىرىغاندەك ئاتمىش ئۆتۈشى.
چۈش كۆرگۈدەك لايىھەلەنمىگەن
بويتاق ئەرنىڭ ياتىقى.
چۈش
چۈش كۆرۈشكە ئامراق ئەر ئۈچۈن
دائىم ئوچۇق پاھىشىخانىدۇر".
چاقنار چۈشنىڭ دېرىزىسىدىن
ھاسىرىغان بىر ئايال بىلەن
ئۆلگەن بۇقا تېرىسى.
ھۇجرامدىكى غىرپىلىقتا
سېمىز غىرپىلىق
پۇشۇلدىماقتا،
مىنىڭ ھۇجرام مىنىڭ ئەمەس.
مىنىڭ ھۇجرام سىنىڭ ئەمەس
مىنىڭ ھۇجرام كوچا ئەمەس.
شىلەپە ئەمەس،
بالىياتقۇ ئەمەس،
شارقىراتما ئەمەس،

تۇرمە ئەمەس مەنلا سۇلانغان.
مەنىسىزلىك.
كۆلدان.
ئۆلۈم قىزنىلىقى قاپلىغان
ئەركەك شەھەر.
غېرىپلىق.
توپ تۇپ قۇشلارنىڭ ،
مەخپى سىزىقلىرى ئىچىدە،
يىغلاپ سالغان بوۋاقلارنىڭ
پىچەتلەنگەن ئاغزى ئىچىدە،
كۆچمەنلەرنىڭ پەلەمپەيلىرىدىن
خوشال چۇشۇشلىرى ئىچىدە
ئەينەك ئۆيلەردىكى پايانسىز
سۇنۇش تەنھالىقى ئىچىدە،
"دىققەت
بۇ ئۆي ئەمەس!
دىگەن خەت
تاملىرىغا چاپلاپ قويۇلغان
قورقۇنۇچلۇق ئۆيلەر ئىچىدە،
چاشقاندىن قورقۇش كېسىلى بىلەن'
ئاھالىلىرى ئۆلۈۋاتقان
شەھەر ئىچىدە،
ئازابلانماسلىق
ئۆرپ-ئادەتكە ئايلاندۇرۇلغان:
ئۇلۇغ قەبىلىنىڭ ئىچىدە،
داۋاملاشماقتا...

ئانا

بۇغدا ئابدۇللا

توقسانغا ئۇلاشتى ،
كۆزى خىرەلەشتى.
تونۇمايدۇ گاھىدا سىنى ،
سىنى چاقىرماقچى بولۇپ ،
چاقىرىدۇ باشقا بىرىنى ،
باشقا بىرىنى چاقىرغاندەك

توقسان ياز ،
توقسان كۈز ،

توقسان قىش ،
توقسان ئەتىياز،
ئۆتۈپ كەتتى
ماڭلىيىغا ئىز سىلىپ ،
ئۆتۈپ كەتتى سۈدەك
ئەمدى ،
تېتىكلىكى يوق بۇرۇنقىدەك.
كۆرپىدە ياتار ،
ئىششىككە قارار.
سەن كەلمىسەڭ بىر كۈن
كۆڭلى يېرىم بولار ،
كۆزىگە ياش ئالار ،
كىچىك بالىدەك.
ھەي!
جاھاننى ياشاپ تۈگىتىپ قويىدى ،
ئەمدى مېھماندەك!

كۆڭۈل نازۇك نەرسە ،
كۆتۈرەلمەس گەپنى
سۇ مىسقال تۆمۈرنى كۆتۈرەلمىگەندەك.
شۇڭا
تاشلىما ئۇنى ،
ئۇنۇتما ئۇنى.
يوقلا!
تاتلىق بىلەن!
ئاچچىق - چۈچۈك بىلەن!
ھالداش ،
مۇڭداش ،
ئوغلى بولمىسا ئوغلى بول!
قىزى بولمىسا قىزى بول!
يۇيۇپ قوي ،
چاچلىرىنى تاراپ قوي.
دۈمبىسىنى سىلاپ قوي ،
پۇتىنى تۇتۇپ قوي ،
شۇنداق قىلساڭمۇ
بىر كېچە بەرگەن سۈتى ھەققىنى
تۆلىيەلمەيسەن ،
بولۇپ پايپېتەك!'
ئۇ بولمىسا
سەن قېنى ؟!
مەن قېنى ؟!
توققۇز ئاي
توققۇز كۈن

توققۇز سائەت
توققۇز دەقىقە
كۆتۈرگەن بىزنى قورسىقىدا!.
ئاش ئىچىپ ،
نان يېيىپ-
كىر يۇيۇپ...
يول يۈرۈپ ،
جاھان لەرزىگە كەلگەن تولغىقىدا...
چاقماق چاققاندەك بوران گۈركىرگەندەك!

بىز
ئۈنىڭ بەختى ،
ئارزۇسى ئىدۇق.
بۈگۈنى ،
ئەتىسى ئىدۇق.
بىز!
ئۈنىڭ قايتا تۇغۇلىشى ئىدۇق.
ئوغۇل بولۇپ ،
قىزى بولۇپ ،
بىز!
ئۈنىڭغا ئوخشىدۇق ؛
كۆزىمىز ئوخشار ،
قېشىمىز ئوخشار ،-
بۇرنىمىز ئوخشار ،
ئاغزىمىز ئوخشار ،
گۈل گۈلگە ئوخشىغاندەك.

كۆز نۇرىمىز ،
قارا چېچىمىز ،
قېنىمىز
ئۈنىڭ ئىدى ، ئۈنىڭ...
خۇددى سۈنىڭ بېشى بولغۇنىدەك.
ئىنسان
ھەم ئەقىللىق بولار ،
ھەم نادان.
كۆيەر بالىسىغا كۆيمەس ئانىسىغا ،
ئانا كۆيەر بالىسىغلا:
سېنى ئاسماندا ئۇچسا دەيدۇ ،.
دېڭىزغا شۇڭغىسا دەيدۇ.
تۆھپىڭنى كۆرۈشنى تىلەيدۇ
شەيخ جانامازدا تىلىگەندەك.
تاپسا
بىر تال كەمپۈت ،

بىر تال ئالما ،
گېلىدىن ئۆتمەس ،
يالغۇز يىگۈسى كەلمەس
سېنى يېۋالسۇن دەيدۇ ،
سېنى ئورۇقلاپ قالمسۇن دەيدۇ ،
كەپتەر باچكىسىنى ئاسرىغاندەك.

توقسانغا ئۇلاشتى ،
قۇلىقى ئېغىرلاشتى ،
چىشى چۈشكەن ،
بېلى ئېگىلگەن ،
بېشى ئاغرىيدۇ
پۇتى سىرقىرايدۇ...
لېكىن ،
تۇرغۇسى كېلەر ،
يۈرگۈسى كېلەر ،
ھاسىسىنى تاشلىغۇسى كېلەر ،
يۈرگۈسى كېلەر ياش - قىرانلاردەك.

يەر ئايلىنار ،
ۋاقىت ئۇچار.
بۈگۈننىڭ بوسۇغىسىدا
ئەتە ساقلاپ تۇرار.
شۇنداق
قېرىيدۇ بارچە:
ئادەممۇ ،
دەرەخمۇ%
قۇشلارمۇ...
-بۇغدا ئابدۇللا_

-1983يىل ، فېۋرال

ھەيكەل

ئابدۇكىرىم خوجا

بىر ھەيكەل تۇرۇپتۇ باغدا تىك تەنھا،
ئۈستىدە يېپىنچا قۇلدا ياراق.
مەن ئۇنى تونىاتتىم تونىمدى ئۇ،
چۈنكى ئۇ ئىگىزدە مەن پەستە بىراق.

ئىككىمىز ئۇچراشقان پادا باقاندا،
دەل مۇشۇ مەيداندا كىرىپ كەك قوچاق.
بۈگۈن ئۇ ئۆتۈپتۇ تورگە بىر ئۆزى،
مەن پەستە قاپتىمەن چاققاندا ياڭاق.

ئايرىلماس قوشماق بىز دىگىنى قېنى،
ئەجىبا ئۇنۇتقاق بوپ قالدى قانداق.
مىلك ئەپسۇس ئىچىدە تۇرىمەن بوندا،
كۆزۈمدىن ئوت يېنىپ دىلىمدا پىراق

ئوبۇلقاسىمنىڭ يەرلىرى

ئاسىمجان ئوبۇلقاسىم

-بالام،
مۇشۇ يەردە ئىشلەيلى-:دېدى
ئىشتىنى تىزىدىن ئاشمايدىغان دېھقان-
ئىشتىنى تىزىغىچە تۈرۈلگەن،
دېھقان
ئىجارە ئېلىپ ئىشلىدى
ئوبۇلقاسىمنىڭ ئېتىزلىقىدا
ئۆمىدلىرى
بۇغداي دانلىرىدەك چېچەكلىدى.
ئوبۇلقاسىمنىڭ ئېتىزلىقلىرى
ئەلۋەك سۇلار غاچىلىشىپ
يېقىملىق چۇشەيدۇ
قۇشقاچلارنىڭ ئۈنى.
كۆكچۈللەرنى مەستقىلىدۇ.
مەن ئېتىزلىقتا ئولتۇرۇپ
"قۇللار" رومانىنىڭ مۇقەددىمىسىنى ئوقۇۋاتىمەن..

مېنىڭ بۇرچۇم
سەھرالارنى كۈيلەش ئەمەس
شەھەرمۇ ئالامەت چىرايلىق
ئەڭ لىرىك شېئىرلىرىم بىلەن
ئاۋات شەھەرلەرنى كۈيلەيمەن
دادام ماڭا
شېئىر يېزىشنى ئۆگەتمىگەن
بىراق ئۇنىڭ تۆتمو يېرىدىن
دائىم ئىلھام ئالالايمەن.
بىزگە
ئەركەكلەرچە مىجەزنى بەرگەن
ئېتىزلىقلار:
خوتۇن،بالا_چاقاڭ
ياكى كىشلەر كۆتۈرەلمىسە
ئېغىرىڭنى كۆتۈرگەن ئېتىزلىقلار...
توپىلىق
نەم
مۇڭلۇق تۇپراق-
بېسىلىپ قالغان ھەۋەسلەردۇر.
_بالام،
مۇشۇ يەردە ئىشلەيلى!
سۆزلەۋاتقان ئېتىزلىقلاردۇر
-يەر ئىنسانغا زۇلۇم قىلمايدۇ
يەر تىللىمايدۇ، ئۇرمايدۇ
يەكلەشمەكمۇ يەريەكلىمەيدۇ
_يەر ئەبلەخ ئەمەس!
يەر يېڭىلمەس
يەر سۆيۈملۈك
يەر قان تۆكمەس
يەر كۆڭۈللۈك
-ئەڭ چىرايلىق
ئىنسان يولىمىغان يەرلەر...
قوزا چۇشلەر ئېتىزلىقىدا
دادام ئىشلەيدۇ،كوتۇلدايدۇ
يارىماس ئوغۇللىرىنى ئويلاپ
ھۇرۇنلۇق بىلەن غۇدۇرايدۇ
كۆكتىن تۆكۈلەر ئابىھايات
دېھقانلار يامغۇرچۇشەيدۇ
كۆكلەيدۇ ئابناۋات،
چامغۇر يىغىۋالىدۇ
ئىككى يىلدىن بۇيان
بىرمۇ كىتاب ئوقۇيالمىدىم
ۋېلىسىپىتلىك كېتىۋاتسام!

بىر مومايىنىڭ چىرايى
كىچىكىمدىن ئويىنىغان بىر تال ھوشۇقنى ئەسلەتتى
چوڭقۇر بىر سۈكۈت(
قەلبىمىزگە ئېقىپ كىرىپ,
ئاسفالىت يوللارغا تۇتىشىدۇ
ھايۋاناتلار باغچىسىدا
ئاتلارنى چۈشەپ قويمايدۇ
بىراق بىزنىڭ ئېتىزلىقتا
ئاتلارنىڭ پۇتلىرى باغلاقلىق..
چاڭقاپ كەتكەن ئېتىزلىقلار
باغرىنى قوياشقا يېقىپ ياتماقتا...
دادا،
بىز ئېتىزلىق دەپ قان بېرىمىز،
سەن ئابناۋات بېرىسەن.
بىز ئېتىزلىق دەپ جان بېرىمىز،
سەن ھايات بېرىسەن.
ئىسسىق تۆشەكلەردە ئۇخلىغۇسى كېلىدۇ
ئۇبۇلقاسىمنىڭ ئېتىزلىقلىرى
قىزىل، ياپىيېشىل ياسانغۇسى كېلىدۇ,
ئۇبۇلقاسىمنىڭ ئېتىزلىقلىرى
قازاندا قايناۋاتقان پاقلان گۆشى...
_ماڭا تۆشنى سېلىپ بېرىڭلار!
_كاللىسىنى ئەكىلىڭلار
يىلىكى ئويۇپ يەيمەن
ئۇستىخىنىنى قايىنىتىڭلار
سۆڭىكىنى ئېزىپ يەيمەن'
چاينى قېنىق دەملەڭلار
_غۇنچىسى ئورۇۋالاپ قالمىسۇن
رامىزاندا سويۇپ يەيمەن
_باللارنى نامازغا ئۆگەت
بىرسى ئوقۇغىنى يېتەر
قالغىنىنى ئوقۇتمايمەن...
ئوبۇلقاسىم
ئېتىزلىقلىرنى سۆيىدۇ
پارتىيىنى سۆيىدۇ
بىز ئېتىزلىقا
مۇھەببەت تېرىيىمىز
ياخشىلىق تېرىيىمىز
مو ھوسۇل بەرسە تالاشمايمىز
قىزلار نىڭ رۇخسارىغا بېرىۋېتىمىز,
يىگىتلەرگە بېرىۋېتىمىز
ھە...
ئوبۇلقاسىمنىڭ بىر مېتىرمۇ يېرى يوق

ئات جوۋازدا، كالا مەپىدە

مامۇت زايىت

كىچىك ۋاقتىم، كەلدى چوڭ بىر باي،
بىزنىڭ ئۆيگە ھېتتا پەتىگە.
ھەيران قالدىم، ئورۇق كالىنى!
قېتىۋاپتۇ ئېسىل مەپىگە.

ھوراپ قالدى دادام:
غەلىتىغۇ ئىشلىرى بىرئاز؟...
سۆزلىدى باي:
ھە، ئۇئۆيدە ھەيدەيدۇ جوۋاز.

سەۋەبى بەك ئاددى بۇئىشنىڭ،
ئەمەس ئانچە ئويلاپ كىتەرلىك.
ئىلىپ قاچسا توختاتماق قىيىن،
شوخ، ئەقىللىق تۇلپار خەتەرلىك

دىدى - دە، باي، سىرلىق ھىجايدى:
>>يەتكەنلا بۇ ئىشنىڭ تەكتىگە.
شۇڭا ئاتنى قاتتىم جوۋازغا،
ياۋاش كالا لايىق مەپىگە<<...

باي. ئۇزىدى، سۆزلىدى دادام
>>كۆردۈڭ ئوغلۇم، بۇ - شۇنداق جاھان.
سۆكەك بىرىپ قويغا نادانلار،
ئىت ئالدىغا تاشلايدۇ سامان<<...

16-سەن يوق------------------ مۇھەممەتجان راشىدىن
17-رۇبائىلار---------------------- سەيپىدىن ئەزىزى
18-ۋەتەن ۋە ئىمان------------------- - ئابدىقادىر جالالىدىن
19-چالا تەگكەن ئوق--------------------- - مەمتىلى زۇنۇن
20-ئايسىز- ئايدىڭ------------------------ باتۇر روزى

سەن يوق
مۇھەممەتجان راشىدىن

چىنەڭگە،ئاھ ئانا،زەمزەم قۇيۇپ بىرەي دىسەم سەن يوق ،
نىپتەي،ئەجرىڭ ئۈچۈن پاقلان سويۇپ بىرەي دىسەم سەن يوق.

تۇتۇپ چىقماقنى ئويلايمان ئۈچاڭنى تۈن بويى، ئەمدى
بىشىڭغا قوشلىبان ياستۇق قويۇپ بىرەي دىسەم سەن يوق.

ساڭا قانماي تۇرۇپ قەلبىم ھاياتلار قوۋمىدىن كەتتىڭ،
قۇيۇپ ئالدىڭغا قايناق چاي ،سورۇپ بىرەي دىسەم سەن يوق.

بالامنى ئالغۇچە،ئەتتەڭ،سىنى ئالسامچۇ بوينۇمغا ،
زورۇر بولسا ،ساڭا پەيتۇن بولۇپ بىرەي دىسەم سەن يوق.

سىنىڭ تەنبىھلىرىڭ بولماي، مىنىڭ ئادەملىكىم قايدا،
مىنى ئۇرساڭمۇ مەيلىتى ،تۇرۇپ بىرەي دىسەم سەن يوق.

چۇشۇمدە؛ ئۇسسۇزلۇق ؛دەپسەن ؛ئانا؛دەپ ئويغۇنۇپ كەتتىم،
لىكىن ،پىيالىدە شەربەت سۇنۇپ بىرەي دىسەم سەن يوق.

سىنىڭ ئەجرىڭدە ئەر يەتتىم ئىگىز ئىگىز شاخلارغا قول سۇنغان،
بىراق،ئۇنىدىن ئانار ئالما ئۇزۇپ بىرەي دىسەم سەن يوق.

ساڭا بەرگەننى ئەزىيتى قىرىق ئەلگەكتىن ئوتكۇزسەم ،
شۇڭا، شەربەتنىمۇ ھەتتا سۇزۇپ بىرەي دىسەم سەن يوق.

يىشىل ياز كەتتى،قاقىرلار ئەنە قايتىشتى سەپ تارتىپ،
نىپتەي ھەر ياز بىرەر قوغۇن تىلىپ بىرەي دىسەم سەن يوق.

سىنىك بارىڭدا قەدرىڭنى ئەجەپ بىلمەپتىمەن،ئەمدى،
ساڭا كويىگەن بۇ باغرىمنى يىپىرىپ بىرەي دىسەم سەن يوق

روبائىيلار

سەيپىدىن ئەزىزى

ئالدىراپ‌بەرمە كۆڭۈل،
جانانىي دىلدار بولمىسا.
سۇنمىغىن دەستە گۈلۈڭنى،
مىھرىبان يار بولمىسا.

چىن مۇھەببەت بولمىسا، سۆيگۈڭ ماڭا ھاجەت ئەمەس،
راست ساداقەت بولمىسا، مىھرىڭ ماڭا ھاجەت ئەمەس.
ئاق كۆڭۈل ئەلا ماڭا، گەر دوقا ماڭلاي بولسىمۇ،
قەلبى گۈزەل بولمىسا، ھۆسنى ماڭا ھاجەت ئەمەس.

ئەي ۋاپاسىز بوشقا كەتتى ئەقىدەم مىنىڭ،
پۇچىلاندىم، كۆڭلۈڭ خوشال بولدىمۇ سىنىڭ؟
خورلىدىڭمۇ پاك مىھرىمنى نامەردلىك بىلەن ،
ئىست دىدىم، ساڭا ئېيتقان قەسىدەم مىنىڭ.

ۋەتەن ۋە ئىمان

ئابدىقادىر جالالىدىن

ۋەتەن دەپ تۇۋلىدىڭ ئىمانىڭ قېنى ؟
قەلەملەر تەۋرەتتىڭ ،ۋىجدانىڭ قېنى ؟
تاڭلارنىڭ ئىشقىدا گۈلخانمەن دېدىڭ
كۆڭلۈڭ ئاسمانىدا چولپانىڭ قېنى ؟
قەلەمنى مەشئەل دەپ مۇدۇرۇپ ئۆتتۈڭ
ئۆپكەڭمۇ يوغناپ ،يۆتىلىپ ئۆتتۈڭ.

ۋەتەنگە ئىخلاستا باقساڭ ئېگىشىپ ،
قۇۋمىڭنىڭ يىلتىزى ياتار چىرىمشىپ!
چاقنايدۇ مازاردا فوسفۇر يالقۇنى
كۆكتىكى يۇلتۇزلار بىلەن سىردىشىپ.
بۇ يەردە بۇغرا ھەم ئوغۇز ياتىدۇ ،
قوقاسقا ئايلانغان يۇلتۇز ياتىدۇ.

سەپ تۈزۈپ ھەر رەڭدە پەسىللەر ئوتتى
»ۋەتەن« دەپ باھادىر نەسىللەر ئوتتى.
ئەۋلادقا پەقەتلا ۋەتەن قالدۇ.
باشلاردىن نى ئەقىل
نەقىللەر ئۆتتى.
ۋەتەن چۆچەك ئەمەس ،سەجدىگاھىڭدۇر ،
ۋە يا ئەرمەك ئەمەس ،باشپاناھىڭدۇر.

»ۋەتەن- جانان« دېدىڭ،جانان تېپىلار ،
ۋەتىنىڭ بولسىلا ھامان تېپىلار.
غۇربەتتە تېنگەن ساياقلارغىمۇ ،
شاھانە قەسىر ھەم ئايۋان تېپىلار.
نەزىدە ۋەتەنسىز سۇلتان بولۇدۇ ،
ئوزىنىڭ گوشگە ئوتۇن بولۇدۇ.

ۋەتەن ئەسقاتىدۇ ئولگەنلەرگىمۇ ،
نەپسىنىڭ ئوتىدا كۆيگەنلەرگىمۇ.
ھەتتا ،ئوسمىسنى سېتىپ خوتۇنىنىڭ ،
بىر ئومۇر تاماششا كۆرگەنلەرگىمۇ.

لىكىن ھاقارەتتە قالدى قەبرىسى
تالاي ئاھانەتتە قالدى نەۋرىسى

ۋەتەن ئىمان بىلەن بىر تەن ئەمەسمۇ؟
ۋەتەن ئىمانسىزغا ماتەم ئەمەسمۇ ؟

-1999يىلى ئۈرۈمچى

چالا تەككەن ئوق
مەمتىلى زۇنۇن

ۋادىرىخا ئوقنى تەككۈزدۈق چالا،
شۇتۇپەيلى باغرىمىز قانلىق يارا.
قامچا-كالتەك ئاستىداقالدۇق يەنە،'
قوش بىلەن سۆرەمگە مەھكۇم ئۆي كالا.

قەھرىمىزدىن ئوت چېچىلدى قانچەرەت،
قىپقىزىل يانغىنغا چۆمدى تاغ-دالا.
كۆيمىدى يانغىندا سىرتماق نەئۈچۈن؟،
نەئۈچۈن ؟بىزبۇبالاغا مۇپتىلا

ئەمدى بىلسەك ئوقنى تەككۈزدۇق چالا،
ھەممىدىن بەتتەر ئىكەن سۆلىھى سالا.
ۋادىرىخا ئوقنى تەككۈزدۈق چالا ،
ھەممىدىن يامان ئىكەن سۆلىھى سالا.

www.berqi.com

باتۇر روزى

ئايسىز ئايدىڭسەن
دۇنيانى
كۆرسەتكەن كۆزۈمگە ئوغۇز رەڭگىدە ؛
دولقۇنلىرىنىڭ قۇيۇلماقتا باغرىمغا ،
چۇشۇرگەمدىن تاشتى شامالىلار...
كېپەنلەردىن تاشلىدىم قاسراق ،
قاڭقىپ چىقىپ يالترىغان ئاسماندىن
شۇڭغۇپ كىردىم بوغۇزىغا بورانىنىڭ،
قوغلاندىم
ئامانەتكە بەرگەن ئۆيۈڭدىن ،
يېپىلدىم
نۇر بەرقىگە ھامىلدار غايىبانە چېھرىڭنىڭ-
شولىسىغا باغلىنالماي تىتىلىپ تۇرغان
يورغا يوللارغا...
بارماقلىرىمدىن قاچتى تېپىلىپ
شلىمشىق قۇببەڭ ،
شەيتان خەمەكلىگەن چۆنەكلەر ئارا
ئۇرۇقلارنىڭ بوكتۇرمىسىدىن
بخلىماقتا پىلەكلىرى ناخشاڭنىڭ ؛
غوزەكلەرنىڭ ئارامگاھىدا
نۇر پىلىسى ئىشلىمەكتىسەن ،
يىپەكتەك ئەۋرىشىم قەددىڭنى سوزغانچە
سۈكۈناتنىڭ بۇرجەكلىرىگە.
سەن كىمنىڭ كۆكتىكى قەبرىنامىسى؟
ئايسىز ئايدىڭسەن ،
كۆكسۈڭدىن باشلانغان رەڭلەر بەزمىسى ،
نەپەسلەرنىڭ كاۋاكلىرىدىكى پايانسىزيايلاقلاردا
پىنھان قىيغىتىپ تۇرغان دىڭزلار پادىسى ،
دەملەر تۆشۈكىدىن نەي ئاۋازىدەك
جاھاندا پاتمىغان ئىشرەت نەغمىسى.
خۇش پۇراق شەھۋەت قىيانلىرىنى(
نازاكەت سەھنىسىدە لەرزان ئۇسسۇلغا سالغان
ئەي، ئوغۇز رەڭ ئەپسۇن!
جان دەرىخىنىڭ ئوق يىلتىزىدا ئېقىپ يۇرگەن چوغلار ئېقىنى
ئەي، ئۆلۈمنىڭ خىلۋەت ئوردىسىدىن يامرىغان شاراب توپانى ؛
ساقىيلارنىڭ بۇزرۇكۋار تاجىغا قادالغان ئەگكۈشتەردىن
مەن كۆرمىگەن
تۆرەلمىگاھىمدىكى غەيرىي دۇنياغا غىل-پال كۆرۈنگەن
ئەي،كۆز تەگكەن قۇيرۇقلۇق يۇلتۇز ،
قېقىلغان يوقلۇقنىڭ بوغۇزلىرىدىن!
پارتلاپ چىققان ئىستەك بومبىسى!

كۆزلىرىمگە كۆرۈنگەن
ئوغۇز رەڭ ئايدىك ،
سەن-
تىلسىملارنىڭ رەڭۋاز ئەينىكى!
باغرىمدىكى دۇتارنىڭ تارى
ئويناتماقتا بارماقلىرىمنى ،
دولقۇنلۇق كۆيلەر قايمىسىدا قايماقتا شۇ دەم
تاۋۇشلارنىڭ ئىشكىسىز ئۆيىدىكى بەزمىسىدە جىنلارنىڭ
دەرمەكلەردىن مەست بولغان جەسەتلىرىم ،
لاتقىلاردا بىخسىمان نەپەس,
ھاۋا چىملىقىدا قاتقان كۆپۈكلەرنى تونۇتماقتا ھەم ؛
نۇرلارنىڭ توز قانىتىدەك يېيىلغان كۆلكىسىنى كۆردۈم.
تىتىلغان ئۆپۈشنىڭ رەڭدارلىقىدا سىجىدىگە چۆككەن
قۇلۇپلانغان شامالنىڭ ئاھىغا يۆگىشىۋالغان كىچىلەرنىڭ
گۈركىرىگەن ئوت ئەينىكىدە.
كۆزۈم بۇلاڭچىسى- ئاسماننىڭ تېپىكلىرىدە لەرزىگە كەلگەنچە،
چۆكتى ئاسمان
ئاتەش قاينىمىغا تونۇرۇمنىڭ ؛
دۇنيا
تولغاندى قىلدەك
كۆيدۈرگىلەر داپخانامدا ياسىغان مەشرەپتە.
كۆردۈم
ئەسلىملەرنىڭ
قەبرىلەردىن پاناھ تىلەپ قاچقانلىقىنى
يالقۇنلۇق تاجىنى تاشلىدىم بىر پەس ،
قوۋۇرغىلار قورشاۋىدا يالىڭاچلاندىم
تۈتۈنلەردە لەيلەپ يۈرگەن ئۇچقۇنغا ئوخشاش
بارلىقىمنى سىلىپ تاشلىدىم ،
قايتىپ كەلدىم ئوغۇز رەڭگىگە
ئايدىڭغا قوشۇلدۇم بىر تامچە سۈتتەك...
ئايسىز ئايدىڭسەن ،
غايىپ بولغان تاغلار ئورنىدا
قىياسىمدا لەيلەپ يۈرگەن ئەي سۈزۈك مانان،
بەھەيۋەت ئۆركىشى ھۆجەيرىلەرنىڭ
قانداقمۇ پاتقاندۇ ئاراشلىرىڭغا ؟
بولمىغىنىمدا
سېنى تۈزگەن بىر تال يىپ ئەگەر ،
يورغىلاپ تۆرغۇچى بارماقلىرىمدا
سىغدۇرۇۋالامتىم ئۆپۈقلىرىڭنى
شەرەتلىرىم قىرغاقلىرىڭغا ؟
غايىپ بولغان تاغلار ئورنىدا
دۇتارنىڭ قارنىدەك پومپىيىپ تۇرساڭ،
تۇنۇش بولۇپ ئۇنەرمەن بىر كۈن

تارلىرىڭدا مۆكۈشمەك ئويناپ
پىلدىرلاپ ئۇچقانچە ھەتتاكى-
كۆيلىرىڭنىڭ كەڭلىكتىكى قورشاۋلىرىدىن!
بۆسۈپ چىققىنچە چەتنەپ كەتكەن ئايدىڭدا.
تىترەڭگۈ كىرپىكتە توختىغان ياشتەك
ئەلەڭگىپ تۇرغىنىم ئېسىمدە پەقەت ،
كۆن نۇرىدەك سوزۇلسىمۇ كۆزلىرىم
بېغىرلاپ قايتالماس ئەلەڭگۈچىڭنى ؛
ئۇنىڭ تېرەن تۈگۈنچەكلىرىگە
دېڭىزلارنى بويلاتماقتىسەن ،
ئۇنىڭ يۈكسەك بالداقلىرىغا-
جاپاكەش قۇياشنى سەكرەتمەكتىسەن،
كىشنىمەكتە ئالەملەر
ئاياغلاشماس مۇساپەڭ ئارا...
ئايسىز ئايدىڭسەن،
بىر چېتى قارايقان پايانسىزخىيال
تىمسىقلاپ كەلمەكتە بۇرجەكلىرىڭدىن ،
ئوغۇز رەڭلىك بۇژغۇندەك ؛
دەم يوقاپ كەتمەكتە ئەمچەكسىمان ئايدىڭدا ،
دەم ئۇنمەكتە چاقماقلارنىڭ يالتىرىشىدا ؛
قەدەھلەرنىڭ قىسلاچلىرىدا
ئۆكسۈپ- ئۆكسۈپ يىغلىغان شاراب
چاقماقلارنىڭ يېرىقلىرىدىن
تاش يامغۇرى بولۇپ تۆكۈلەر ،
ئالۋۇنلارنىڭ ئۆركەشلىرىدە
دولقۇندىن-دولقۇنغا سەكرەيدۇ شۇ دەم ،
قاناتلىرى ئۇستىدىن
ئىرغىتىپ تاشلايدۇ تۆرەلمە پىتى
بىسى قايرىلغان قىلىچقا ئوخشاش
ئالۋۇنلار ئۆركىشى ئۇستىگە مېنى ،
ئايدىڭنىڭ پايانسىز ئىقلىملىرىدا
ھىجران ئوردىسىدا سەرسان بىر شاھمەن،
شولىلار شاۋقۇنى سىڭگەن ناخشامنىڭ
ئاۋازىغا ئالدانغان ئۆزۈم:
خانىشنىڭ نازاكەت بەزمىسى ئارا
ناخشىلار ئوقۇيدۇ ئېزىققان كۆزۈم:
ئوغۇز رەڭ ئەي دەرەخ
ياپرىقىڭ يېشىل ،
ئوغۇز رەڭ جۇپ يىلتىز ئاچماقتىسىمەن
ئاغزىڭدا ئىككىگە بۆلۈنگەن قۇياش ،
يىغلىغان ئايدىڭسەن قۇيۇنغا ئوخشاش ..
ئاتەشلىك ئورداڭدا قىزارغان چوغلار
ئوغۇز رەڭ نۇرلارنىڭ پاتقاقلىرىغا

چىلىنىپ ئۆگەنگەن چىملىقلار ئارا
جانلار يولۇقسىنى چىللايدۇ شۇئان!
ئەي ، يالقۇن قاينىمى
ئەي ،گۈلگۈن باشاق ،
ئەي ،بىر يول يېڭىنگە مۇجەسسەم ئايدىك ،
جاراھەت ئاغزىدىن تاشقان ئەي، چېچەك ،
يىغلار شەھرىنى ئۇۋلىغان كۈلكە ،
كۈلكىلەر ھۆسنىگە قان تەپكەن ئارمان!
ئارمان تۈنلىرىنى ئالدىغان سەھەر،
سۈبھىدىن مەي تىلەپ ئالجىغان شامال
قەبرەمنى كۆردۈم مەن:
دېۋەيلەپ كېلەر
شامالىلار ئايدىڭنى بېغىرلاپ شۇ دەم
يىقىلغان ئۆگزەمدىن يايغانچە قانات
جەسىتىم ئۈستىدە سىلكىگەندە پەر..
ئوغۇز رەڭ نۇرلارنىڭ پاتقىقى ئارا
ئايدىڭغا يامرايمەن
ئانا ئايدىڭغا
ئايدىڭدىن-ئايدىڭغا سوزۇلغان دەملەر
شاراب كەل كۆتىمەن تەشنا باغرىڭغا.

21-يارلانغان كىيىك ------------------ ئابلىكىم ھەسەن
22-ئەرنىڭ ئىپپىتى --------------- غوجىمۇھەممەد مۇھەممەد
23-رۇبائىياتلار-------------- ئابدۇشۈكۈر مۇھەممەتئىمىن
24-ئۆزۈمگە سەپەر-------------------- جىلىل خىلىل
25-كۆيىۋاتقان بۇغداي----------------- پەرھات تۇرسۇن

يارىلانغان كىيىك

ئابلىكىم ھەسەن

كۆيدى جىسمىم كۈل بولۇپ ،
پەقەت يۈرەك سەرسانە قالدى.
گۈلشىنىم بولدى خازان ،
كېتەي يىراقلارغا ئەمدى.

كېلىدۇ يالغۇز كىيىك ،
قانغا مىلەندى گۈل گىياھ.
ئۇۋچىنىڭ قانلىق ئوقى ،

قىلغاچ نىگاردىن جۇدا.

مەنزىلىم نەدۇر مېنىڭ ؟
ھىجران چۆلىدە قايمۇقۇپ.
بولسا چۈش كورگەنلىرىم ،
كەتسەم ئىدىم بىر ئويغۇنۇپ.

ئەرنىڭ ئېپپېتى

غوجىمۇھەممەد مۇھەممەد

كۈلسە لەۋلىرىدە گۈللەر ئېچىلار
يىغلىسا كۆزلىرىدىن ئۈنچە چېچىلار
ماڭسا ئايىغىدىن تىللا تۆكۈلەر
نەدىسەن مېنىڭ گۈزەل مەلىكەم؟

خوتەن دەشتىدە مەن پىيادە
ھاسام ئۈپرىدى قۇياش كۆزىدە.
ئولتۇرۇپ ئەڭ ئېگىز بىنانىڭ پەلەمپىيىدە
تاكسىدىن چۈشۈۋاتقان، ئىشتان كىيمگەن
قىزلار ئىچىدە
سېنى بارمىكىن دەپ قاراپ قالىمەن.

قاتتىق ھاقارەتتىن يۈزلىرىم چىم - چىم
ئانا گۆشى ساتماقتا بىر كىم!
سەن تېخى قاندىن قورقىدىغانلىقىڭنى بىلمەيتتىڭ.
دەرەخ شېخىدىكى ھىجرانكار كاككۇك
مېنىڭ ساڭا چاقىراشلىرىمنى چۈشىنەر بەلكىم.

سەن بىلمەيسەن، بۇ يەردە
ئۇر توقماق ئەسەبىيلىشىپ ئۆز ئىگىسىنى ئۆلتۈرۈپ قويىدى.
ئېچىل داستىخان ئېچىلىۋېرىپ قۇرۇتۇۋەتتى ئېتىزدىكى ئاخىرقى داننى.
ساڭقاڭ ئىشىكىم ئوغرىلاندى، تەڭگىلەرنىڭ شاراقلاشلىرىدىن
كېلەر ئۈنىڭ تاياق ئازابىدا ھاڭرىغان ئۈنى.

چۈشۈپ ئاسماندىن ياغاچ ئاتقا مىنگەن شاھزادە

سېتىۋەتتى ئاچلىقتىن ئېتىنى ئوتۇن بازىرىدا.
پادىچى تازىنىڭ مەلىكىنىڭ سوئاللىرىغا جاۋاب ئىزدەپ
تۇرغىنىنى كۆردۈم كىتابخانىدا

پەرھاد ئون يىل تەشتى بىتون ئەمەس شېرىن تېغىنى،
غېرىب پالاندى چۆلگە ئەمەس سەنەمنىڭ مۇشكۈل مۇھەببىتىگە.
تاھىر ئاقتى دەريادا ئەمەس زۆھرەنىڭ كۆز ياشلىرىدا
چۈشەنمەيدۇ بۇنى مەڭگۈ ئاشىقتىن ئۆزگە.

سەن نەدە قەدىمدىنمۇ يىراق بىر يەردە
دەرەخ كاۋىكىدا مېنى ساقلاپ تۇرامسەن؟
ئاسمان، دېڭىز، تاغ
تۇغۇلامدۇ ئۈچ ئوغلۇم قايتا؟..
ئۇلارنى سەن تۇغۇپ بېرەمسەن؟...!
مەن ئورۇق، ئاچ
مەن ساڭا خۇمار
ئەرلەر ئېپىپتىنى يوقاتقىلى بولدى يۈز يىللار.
رادىئو جىنسىي كېسەل توغرۇلۇق بەرمەكتە ئېلان
ئەرلەرنى چۆچۈتكىنى ئېلان ئەمەس
قەرز سۈيلەۋاتقان تەلۋە ئاياللار.

ۋەتەن
ئەرنىڭ ئېپىپتى.
ۋەتەن
ئەرنىڭ ياتلاشقان ئېتىقادىدا
سۇسلاشقان ئىمانىدا
داتلاشقان پىچىقىدا
چاڭقاپ ياتقان بىر سىقىم تۇپراق
قانغا، ۋىجدانغا.

قورقۇپ كەتتىم
ئۈمىدسىزلىكنىڭ يۈرىكىمنى لەختە - لەختە قىلىپ ئۇھسىنىشىدىن
ئايال كۆز يېشىنىڭ مۇشتۇملىرىنى تۆگۈشىدىن
ئىشتان بېغىغا قول ئۇزاتقاندا
پۈتمەس قەرزلەرنىڭ ئەسەبلىرىمنى بوشتىشىدىن.

ئاھ، مېنىڭ گۈزەل مەلىكەم
كۆلمەي، يىغلىماي، ماڭماي مېنى ساقلاپ تۇرامسەن
ئۇيغۇر خەلق چۆچەكلىرىدە.

بۇ ئەسەبىي بىر نالە
جىمجىت ئاخشام زۇلمىتىدە كىيىندىم!
رەزىللىككە چوڭقۇر چۆكۈپ ئىزدەپ ئابى ھاياتنى.

ئاتا مەڭگۈ مۇڭلۇق يىغلار، ئاتا ئىزدەر ئىرادە،
كۆردۈم بوۋاق چۈشلىرىدىن سانسىز يۇمران قاناتنى.

ئەرلەر ياسار جىنازا
بۆشۈك بىلەن تەڭ تەۋرىنىپ ئۇخلىماقتا ئاياللار.
ئاھۇ قانداق جان تاپشۇرغان سەييادقا
قېنى بۆرە ئوشۇقى؟
قىمارۋازنىڭ تاۋكاسىدا سەكرەپ يۈرەر بىقارار.

سىم - سىم گۈگۈم تېرەك ئۈچىدىن سەكرەپ چۈشەر ئاق ئۆچكە
ئوتتىن قېچىپ ئادەملەرگە كىرەر جىنلار پاتپاراق.
يالغان سۆزنىڭ راستلىقىنى ئىسپاتلاشقا چارە كۆپ،
ئەيلەر كۆز ياش رىيائىللىقنى يىرگىنىشلىك ۋە پاتقاق.

مايمۇن كىشى ئۇسسۇل ئوينار خۇشال - خۇرام قامچىغا،
تۈگە كىلەر مەردانە ھەم قوتۇر ئىشەكنىڭ كەينىدە.
كۆكلەك سالار ئاي ئىچىدە ئەپسانە قىز نازلىنىپ
مىليون ئاشىق قۇرۇپ ئۆلەر نىسى لەززەت ئەۋجىدە.

مۇھەببەتنىڭ رەسۋالىقى شۇنچە ئايان بولسىمۇ
قەسەملەردەك قاتتىق قاندىن قاچار خىيال يولۋاستەك.
كونا ئايال يامار جۇل - جۇل يىرتىلغان شۇ كۆڭلىنى!
قارا قاغىنىڭ مەدھىيىسىدە قاقاقلاپ ئىچىلىۋاتقان تاز گۈلدەك.

كۈندىن - كۈنگە ئىگىزلىمەكتە بىنا كەبى جىنايەت،
تۈزلەنمەكتە جان دۈكلىرى زەنجىر تاپان ئاستىدا.
بىر كىشىدىن باشقا ھېچكىم يوق-
بىر كىشىگە تولۇپ كەتكەن چەكسىز دۇنيادا.

كېلەر كىمنىڭ ئاتقا مىنگۈسى
كېلەر كىمنىڭ نەزمە ئاڭلاپ سۈيۈۋالانغۇسى.
ئۆلۈك ئادەم كۆتۈرمەيدۇ تىرىكلەرنىڭ جىنازىسىنى،
كېلەر كىمنىڭ جەينامازدا ۋارقىرىمىغۇسى.

بۇ ئەسەبىي بىر نالە
بۇ كۆڭۈلدىن سۇ ئىچەلمەي چېقىلغان تاش پىيالە.
تاڭ ئاتىدۇ غەرب قىزارسا،
كۆز تىكەرمەن شەرققە

رۇبائىياتلار

ئابدۇشۇكۇر مۇھەممەتئىمىن

قاچانكىم بولدى تەن ئىچرە ئىلىم ئىشقىدا جان پەيدا،
بۇ جانىم خۇددى بۇلبۇلدەك ناۋا ئەيلەپ ئاڭا شەيدا.
قاچانكىم بۇ نادان قەلبىم ئىلىم نامىنى تۇغ قىلدى ،
بۇ جانىمغا كىتابەت زەۋقىدىن كۈن-تۈن ئارام قايدا.
كىشكە ئىلتىجا قىلما ،كىشى ئىقبالى ئىرفاندا ،
سائادەت كەلمىگەي ھېچ ئىلتىپاتتىن قولغا ئاساندا.
ھاياتىڭ لەززىتى سۆيگۈ ،ئۆنىگىسىز ئىختىيار بولماس ،
مەگەر زوق دەرۋازىسىنىڭ ئاچقۇچىن سورىساڭ-ئۇ ۋىجداندا.
جاۋاھىر غەزنىمۇ دىلدا ،يىلانلار غارىمۇ دىلدا ،
شىكەرنىڭ شىرنىسى بىرلەن زەھەر دەركارىمۇ تىلدا.
خۇشۇمەت بىرلە مەردلىكنىڭ مەگەركى مەنبەسىن سورساڭ،
جاۋاكىم: خىسلەتى ئىنسان ئەمەس ھەر كىمدە بىر خىلدا.

ئۆزۈمگە سەپەر

جېلىل خېلىل

كۆپ دەستۇر ئوقۇدۇم ئۆزۈم ھەققىدە ،
ئوقۇغانسېرى
گاھ چوڭقۇرلاپ كىردىم ئۆزۈمگە ،
گاھ يىراقلاپ كەتتىم ئۆزۈمدىن.
ئوقۇغانسېرى
يۈرەك ئېچىشىپ بولدى سەدپارە ،
ئازاب ، شادلىق سىلىشتى گىرە.
ئوقۇغانسېرى
ئايان بولدى ھەر ئاجايىبات ،!
ئېچىلمىدى ھەم نۇرغۇن تىلسىمات.
گاھ جاھان مەندىن باشلانغان بىلسەڭ ،
گاھ جاھان مەندە يېپىلغان بىلسەڭ.
گاھ مەن جاھانغا تارقاتقان ھېكمەت ،
گاھ مەن جاھاندىن كۆرمىگەن ھىممەت.

گاھ مەن ئۆملۈككە بولغان پاسبان ،
گاھ مەن تەپرىققە يول ئاچقان ھامان.
گاھ مەن باتۇرلۇقنى يېتەكلەپ ماڭغان ،
گاھ مېنى باتۇرلۇق يىراق تاشلىغان
كۆر مانا ئۆزۈمنى يايدىم ئالدىڭغا ،
كىملىكىم ئايانىدۇر ھەر مىسرا قۇردا

مەن
كۆندۈرگەن ئىنسانىي بۇغداي يېيىشكە
تۈنجى بولۇپ
سانسىز ئۆگەي يەل يېمىش ، زىراەت ئۆز گە ئايلاندى
كىرووران گۈزىلىنىڭ قولىدا بەختى يورۇپ
ئالپ ئەرتۇڭادەك ، سپارتاكتەك,
باھادىرلار چىقتى شۇندىن كېيىن كۈچكە تولۇپ.
لېكىن ، ھازىر مەن
ئامېرىكىدىن كەلتۈرىمەن تۇخۇمدەك ئۈزۈمنى ،
ياۋروپادىن كەلتۈرىمەن تاۋۇزدەك شوخلىنى ،
يەنە بىر يەردىن كەلتۈرىمەن قارا ، قىزىل ، يېشىل گۈرۈچنى,
ھەممە ، ھەممىنى.
جاھاننىڭ قۇيرۇقىغا ئېسىلىپ يۈرۈپ ،
يېيىشكە ئۆلگۈرەلمەي قالىمەن يېڭى ئىختىرالارنى
ئېچىپ ئاغزىمنى.

مەن
تۈنجى بولۇپ
ئاتنى كۆندۈرۈپ بەرگەن ئىنسانىيەتكە.
شۇندىن كېيىن
ئاتىللا ، ئىسكەندەر ، چىڭگىزخان
ئات بىلەن دۇنيانى ئالدى ئىلكىگە.
تۈنجى بولۇپ
ئۇچار گىلەم ، ياغاچ ئات ھەققىدىكى خىيالنى مەن سۇرگەن ،
جاھان ئەينىكى ھەققىدىكى خىيالنى مەن سۇرگەن ،
گۈزەل تەسەۋۋۇرلىرىم
سالغان جاھاننى لەرزىگە.

ئەمدىلىكتە
خەق ئايغا چىقسا چىقالمايمەن ،
خەق دېڭىزنىڭ تەكتىگە شۇڭغۇسا شۇڭغۇيالمايمەن ،
ئاتنىڭ ئورنىدا
خەق ياساپ بەرگەن ماشىنام بار.
تېلېفون ئۈرىمەن

يانفون ئۇرىمەن
تېلېۋىزور كۆرىمەن
كومپيۇتېر بىلەن ھەپىلىشىمەن.
مەن زامانىۋى دۇنيانىڭ تېپىك بەھىرلەنگۈچىسى
ئېيتىڭچۇ ، قايسىسىدا مېنىڭ ھەسسەم بار ؟

كۆرۈك مانا,
ئۆزۈمنى بىر ماشىنا ،
زامان ياسايدۇ مېنى بۇزۇپ ۋە چۇۋۇپ
ماكان ياسايدۇ مېنى ئىتتىرىپ تۇرتۇپ.
ئۆزۈمنى ياسىلارمەن
ئالغا كەتكەن جاھاننىڭ قۇيرۇقىغا ئېسىلىپ يۈرۈپ ،
ئاجايىپ ئىشلارغا ئاجايىپ بېقىپ ،
گاھ قانغىچە ئۇخلاپ
گاھ كەيپ سۈرۈپ...

مەن
يېپەك يولىنى ئاچقان تۇنجى رەت ،
جاھان كېزىشنى ئۆگەتكەن ئىنسانىيەتكە.
جاڭ چيەن ، شۈەنزاڭ ، مارك پولونى-
ئامان ئېسەن يەتكۈزگەن مەنزىلگە.
مەغرىب مەشرىقنى قول ئېلىشتۇرۇپ
يارقىن سەھەرنى سىزغان تەقدىرگە.
ئەمما ، نەچچە ئەسىرلەر بېرى
سولانغان ئاددەممەن تولۇپ پەخىرگە ،
دۆم كۆمتۈرۈلگەن قازاندەك ئەزىز يۇرتۇمغا.
ئۇ يانمۇ تاغ ، بۇ يانمۇ تاغ
ئۇ يانمۇ چۆل ، بۇ يانمۇ چۆل
گويا ئۆزۈم يول ئېچىشنى ئۇنتۇپ قالغاندەك ،
يول ئاچقان بىلەن روھ ئېچىشنى ئۇنتۇپ قالغاندەك.
ياشاپ كەلدىم
ئۆزۈمنى تەڭ قىلماي ھېچكىمگە ،
ئاقىۋەت تەڭ بولالماي ھېچنېمىگە.
مانا ئەمدى
قايتىدىن يېپەك يولى ئېچىۋاتىمەن
ئاستا - ئاستا كېلىپ ئەسلىمگە.

مەن.
ياراتتىم تاشكېمىر سەنئىتىنى
تۇنجى بولۇپ زېمىن ئۈستىدە.

تەڭرى قۇت ياغدۇردى ،
جاھان ھەيرەتتە قالدى ،
چاقماق چېقىلغان تەسەۋۋۇر كۆچۈمگە.
ئاھ ، دەشت ئاتا ، بېزەكلىك ، قىزىل ، كۆسەن مىڭئۆيلىرى ،
ئاھ ، پەرھاتنىڭ تاشقا گۈل چەككەن قوللىرى ،
ئۇلۇغ مەدەنىيەتنى تەقدىم ئەتتىڭ ئىنسانىيەتكە ،
يۈكسەك سەنەت پەللىسنى قالدۇردۇڭ ئەۋلادلىرىڭغا.
ئەمما - زە
ياسانچۇق كۈندە كىيىم يەڭگۈشلىگەندەك ،
يەڭگۈشلەپ نەچچە قېتىم دىن - ئېتىقادىمنى ،
ئۆچۈرۈپ ماڭدىم ئۆزۈم سالغان ئىزلارنى.
بۇزۇپ ، ئۆچۈرۈپ تۈگىتەلمىگەندە ،
ئۆزۈم يەنە يول باشلاپ قۇترىغان ئەجنەبىيلەرگە
ئۇلارنىڭ قولى بىلەن
بىرمۇبىر چەيلىدىم سەنەت تاجىنى

كېزىپ كۆلمۇ - چۆل
كېزىپ باغمۇ - تاغ
ھەممىنى قوش قوللاپ بەردىم ئاشۇ ياتلارغا.
مەن ئاشۇ سەنەتنى ياراتقان چاغ ،
ئىشتان كىيىشنى بىلمەيدىغان
چارۋىدىن پەرقى بولمىغان
ئاشۇ ياتلارغا.
بەردىم ھەممىنى:
يىلتىزىمنى ، روھىمنى ، ئۇيغۇرلىقىمنى. . .

مەن
قىسمىتىم ، كەچمىشلىرىمدىن_
ياراتتىم بىباھا ، شاھ مۇقاملارنى
زېمىندىكى ئەڭ مۇكەممەل كۈي قامۇسىنى ،
تەڭرىلا يارىتىشقا مۇۋەپپەق بولالايدىغان
تۈيغۇ تىلىنى.
بارچە پەرىشتىلەر جەملەندى ئاڭا ،
ئاپەت - ئامەتلىرىم جەملەندى ئاڭا ،
پانىي - باقىيلىقىم جەملەندى ئاڭا.
لېكىن - زە
ئەرەبچە ئات قويۇپ چىقتىم ئۇلارغا ،
تېخىمۇ سىرلىق ، يۈكسەك بولسۇن دەپ ،
شەيتاننىڭ قەستىدىن يىراق تۇرسۇن دەپ.
لېكىن - زە ، يەنە لېكىن زە
ئاپاقخوجىغا ئەگىشىپ چەيلىدىم ئۇنى ،

مەدەنىيەت ئىنقىلابى دا ئالجىپ قەستلىدىم ئۇنى ،
جىن - شەيتان دەپ ئات قويدۇم ھەممىگە بىر - بىر ،
ئاشۇ چاغ
ئۆزۈم تۇرسامۇ ئەينى جىن - شەيتاننىڭ رولىنى ئېلىپ.
مانا ئەمدى
تازىنىڭ ئەقلى چۈشتىن كېيىن دېگەندەك
قۇتقازماقتىمەن ئۇنى ئەقلىنى تېپىپ.

مەن
ئوغۇزخان ئېپوسىنى ياراتتىم ،
خەق مەندىن قەھرىمانلىقنى ئۆگەنسۇن ، دېدىم ،
ئۇيغۇر ــ ئۇيۇشقاق بولسۇن ئۇرۇقۇم ، دېدىم.

مەن
مەھمۇد قەشقەرى نى ياراتتىم ،
تىلىمنىڭ قۇدرىتىنى جاھان بىلسۇن ، دېدىم،
شانۇ - شەۋكىتىم ئەبەدىي ئۇنتۇلمىسۇن ، دېدىم.

مەن,
يۈسۈپ خاس ھاجىپ نى ياراتتىم ،
بىلىك بىلەن قۇتاتسۇن ئەۋلادىم ، دېدىم ،
ئەقىل ، ھېسسىيات ، قانۇن ، باھادىرلىق
بىلىك بىلەن بىر تۇغقان ، دېدىم.
بارچە تەركىب - ئامىللار ، بارچە ئەتمىشلەر ،
تەڭپۇڭ بولسۇن ئۈچ پۇتلۇق داڭقاندەك ، دېدىم.

مەن!
نەۋائىينى ياراتتىم_
شەرقنىڭ شېئىرىيەت جەننىتىنى ياراتتىم.
ھومىر ، دانتې ، شېكسپىرلار ئۇنىڭغا يول بەرسۇن ، دېدىم.
پۇشكىن ، گېوتې ، تاگورلار ئۇنىڭغا قول بەرسۇن ، دېدىم.
ئەۋلادلىرىمنى;
نەۋائىيدەك تىلنىڭ ساپلىقىنى قوغدىسۇن ، دېدىم.
لېكىن - زە ، لېكىن
ئۆزۈم ئاسىيسى بولدۇم ئۆزۈمنىڭ.
غەپلەت ، غاپىللىق ، ئادىشىش ، ئۇنتۇلۇش
سىزدى سەپىرىنى يولۇمنىڭ.
ئەي مەھمۇد ، يۈسۈپ قەدىردان
شاھانە ئەسىرىڭلارنىڭ قولىيازمىسى بۇ يەردە ئەمەس

تېپىلدى يات ئەللەردە...
يات ئالىملار تونۇتتى ماڭا سىلەرنى ،
ياتلار ئارقىلىق تېپىۋالدىم يىتتۈرگىنىمنى ،
ئۆزۈمنى ، روھىمنى ، ئۇيغۇرلىقىمنى.
غەپلەت ، غاپىللىق ، ئادىشىش ، ئۇنتۇلۇش ،
ئۇزاق ، بەك ئۇزاق.

ئۇيغۇر _ ئۇيۇشقاق بولماي ، ئۇرۇشقاق بولۇپ ،
ئۆتكەن كۈنلىرىم ئۇزاق ، بەك ئۇزاق. . .
دانىشمەن ، ئاقلنى ئۇچراتسام ئەگەر ،
يا يۈرتتىن قوغلاپ چىقاردىم
يا تۆھمەت چاپلىدىم ، چەققىم ، خورلىدىم ،
يا ئوتقا تەتۈر قىلىپ ، ئاقنى قارىلىدىم.
بىلگىن جاھان
مەشرەپنى ئاختا قىلغان مەن ئۆزۈم ،
ئابدۇقادىر داموللامنى قەتلە قىلغان مەن ئۆزۈم ،
تەۋپىق ، ئابدۇخالىق ئۇيغۇر ، ل . مۇتەللىپنى چېقىپ بارغان مەن ئۆزۈم.
سەللا شەپە چىقىپ بولغۇچە
پۇرسەت كەلدى دەپ بىلىپ ،
كىملەرنىدۇر ماڭقۇرت بولۇشقا قىستىغان مەن ئۆزۈم.
شۇنداق
غاپىللىق ، ئادىشىش ، بېكىنمىچىلىك
ئۇزاق ، بەك ئۇزاق
نەچچە ئەسىر تارىخ توختاپ قالدى بۇ يەردە ،
نەچچە ئەسىر ياشىدى ئەجداد بىلەن ئەۋلاد ئوخشاش تەپەككۇردە ،
تۇرمۇش داۋاملاشتى ئوخشاش رىتىمدا.
ھايات ئوخشاپ قالدى
گويا تام تۆۋىدە ياتقان ھورۇن بەڭگىگە.
ئۆزۈم
ئاسىيانىڭ كىندىكىدە ياشاپ تۇرۇپ ،
بارچە مەدەنىيەتنى روھىغا جۇغلاپ تۇرۇپ ،
ھېكمەتنى سۈمۈرۈپ ئايلاندىمۇ ھېكمەتسىزگە ؟
قىممىتىم چەكسىز دەپ ئايلاندىمۇ قىممەتسىزگە ؟

جاھان دانىشمەنلىرى توۋلايدۇ : مەن سەندە ، دەپ ،
شامان ، مانى ، زەردۇشت ، بۇددا ، ئىسلام توۋلايدۇ : مەن سەندە ، دەپ.
ۋۇجۇدۇمدا رەڭگارەڭلىك كەتكەن چىچەكلەپ ،
ياشاپتىمەن ھەممە نەرسىگە روھىمنى مىلەپ

بولدى بەس
ئۆتكەن كۈنلەر ، ئۆتكەن ئىشلارغا سالاۋات.

باقتىم ئۇپۇققا:
سەھەر قۇياشى نۇر چېچىپ پارلاق!
بارچە ئىقلىم تولدى گۈللەشكە ،
ئۆرلەش ، تەۋرەش ھەم يۈكسىلىشكە.
بۈگۈن
يەر شارى ئايلاندى كىچىك كەنتكە ،
ۋۇجۇدۇمدىكى مەدەنىيەت تىندۇرمىسىنى
يېپەك يولى بويلاپ چاچتىم زېمىنگە.
ھەر بىر ئۇچۇر ، ھەر بىر سەزگۈ ، ھەر بىر ھېس قىلىش
ئايلىنىپ يېڭىدىن ئاپىرىدەگاھقا
زامانغا خاس ئەقىل روھنى پىششىقلاپ ئىشلەپ
سانسىزلىغان يېڭى جىلىل خىلىلنى تۇغار ئالەمگە.

كۆيۈۋاتقان بۇغداي
پەرھات تۇرسۇن

مەن ئاشۇ قۇيرۇقلۇق يۇلتۇز ھەممىڭلار قاغىغان ،
قاراڭغۇ كائىناتتا نىشانسىز ، قارارسىز سەرگەردان.
سۆيگىن مېنى قىساسكارنىڭ قولىدىن بىرىپ قويغان ،
ئەڭ ئاخىرقى قىساس پۇرسىتىدەك.

مەن ئاشۇ كىشمەن دەرەختىكى سايەم ئويۇپ ئېلىنغان،
ۋە شۇ كۈندىن باشلاپ ئۆلدى دەپ قارالغان.
سۆيگىن مېنى قىزىپ كەتكەن مېڭىسىدە تەلۋە قاتىلنىڭ،
پەيدا بولغان قالايمىقان خام خىيالدەك.

مەن ئاشۇ بۇغدايمەن جەننەتمۇ ئوت بىلەن داغلاپ كۆيدۈرگەن،
تومۇزدىكى قوياش نۇرىمۇ مۇزلىتىپ تىترەتكەن.
سۆيگىن مېنى خارلىنىش كېسىلىگە گىرىپتار بولغاندەك.
غەيرى ئەقلىي كىشلەرنىڭ قورشاۋىدا ئەقىلگە مەپتۇن بولغاندەك.

مەن ئاشۇ بۆرىمەن سۇغۇق يالتىرار ئۇستىخانلىرىم داخان ئايال قولىدا.
تارقىلىمەن ئەپسۇندەك تۇپراق، ھاۋا، يالقۇن، ۋە سۇغا.
سۆيگىن مېنى كۈن بىلەن ئاي بىر سىزىقتا توغرا كېلىپ ھەمەل بۇرجىدا،
ئۇچراشسىمۇ ئالتىنچى دەرىجىدە، يۈز بەرمىگەن مۆجىزىلەردەك.

26-ياز بىر سۈيقەست.-------------- تاھىر ھامۇت
27-رىۋايەت------------------- --------- ئەزىزى
28-ئانا ------ ---------- ئابدىباسىت ئابدۇراھمان
29-خوتەندە قالغان توت ناخشا------- مۇتەللىپ مەنسۇر ئۇۋچى
30-ئاتەش رىۋايەتلىرى------- --------مۇھەممەت خىۋىر

ياز بىر سۈيقەست

تاھىر ھامۇت

1

مەن تەرگە چۆمۈلۈپ تۇرۇپ ئاننى سىكستوننى ئوقۇۋاتىمەن،
ئاسماندىن چۈشكەن توزانلار ھاۋانى قوغلاپ،
سانسىز شەھەر قۇشلىرىغا ئايلىنىپ، ۋوگزالغا قاراپ ئۇچىدۇ.
شامال
تۇكۇرۇكلىرىنى چاچرىتىپ،
ھەر تەرەپكە مىكروبلارنى تارقىتىدۇ.
لېكىن سەن
ھەقىقىي ياشاپ باقمىغان،
سەن ئاق تۇمشۇق قاغا ئەمەس،
سەن قىزىل رەڭلىك چىملىقمۇ ئەمەس!.
مەن بىۋاستە سەزگۈمگە ئىشەنمەيمەن،
خۇددى تۇنۇگۈن متىرودا ھىلىقى قېرى خوتۇن ئېيتقاندەك:
--ئالدامچى
ئىككىمىزنىڭ بىردىنبىر ئورتاقلىقى - ۋەھىمە،
بىز دائىم بىرلىكتە ئۇنىڭ چۆيۈندەك ئاۋازىنى ئاڭلايمىز،
ئۇ خۇددى چايغا ئوخشاش يىلىكلەرگە سىڭىپ كىرىپ
ئاندىن مەھكەم ئۇيۇپ كېتىدۇ.

مەن تاغنىڭ مىدىرلىشىنى كۆرۈۋاتىمەن،
ماۋزۇ ئىجاد قىلىشىنىڭ زۆرۈرلىكىنى سېزىۋاتىمەن،
دېڭىزنىڭ قارلىغاچ ئۇۋىسىدىكى پەرۋازىغا قاراۋاتىمەن.
سەن مېنى رېئاللىققا سۆرەپ كېلىدىغان قورقۇنچلۇق كۈچ،
ماشىنا دەسسىۋەتكەن قونچاق،
چىنلىقتا پوققا ۋە سەنئەتكە ئوخشايسەن.

2

ياز پەسلى، ئۇ بىر سۈيقەست,
ئىلاستىكىلىق ئەسلىمىلەردە ئاقساپ كېتىۋاتقان,
دادامنىڭ ئۆيىدىن قوغلانغان چاغدىكى قايتار ماكانى،
لاي كارىۋات.

تۆنۈگۈن يامغۇر ياغدى، سەن بىلمەيسەن،
ئۇنىڭ بىچارە ئاۋازى ھېلىغىچە دەرەخ غوللىرى ئىچىدە ياڭرىماقتا،
مەن ئۆزۈمنى بارلىق قۇرت- قوڭغۇزلارغا چېتىشىم كېرەك:
گۇمان بىردىن يوقالغاندا
پەقەت شۇلارلا
پەقەت شۇلارلا ماڭا ئۆزۈمنى گۇمران قىلىدىغان كۈچ بېرەلەيدۇ.
قەشقەردىكى ھېيتگاھ مەسچىتىنىڭ ئالدىدا پارچە
سېتىلىدىغان نەشە ئىنق ئېسىمدە،
ئۇ مېنىڭ ئەرزىمەس باللىقىم.
سېتىلىدىغان نەشە ئىنق ئېسىمدە،
ئۇ مېنىڭ ئەرزىمەس باللىقىم.
بۈگۈن مەن بىر قولنى
پويىز دېرىزىسىدىن سۇنۇلغان بىر قولنى ئەسلەپ قالدىم،
ئۇنى مەھكەم ئەستە تۇتۇش ئۈچۈن مەن غايەت زور بەدەل تۆلىدىم.
چۈنكى ئۇ
سىپسىپ كېتىش ھوقۇقىدىن ۋازكەچكەن ئىدى.
ئەتراپىمدىكى ھەقىقي بوشلۇق ئۆلۈم شاتلىقىنى ئېلىپ كېلىدۇ.
بوغۇزۇمغا ئاستا كىرىپ، ئاشقازاننىڭ ئەڭ چوڭقۇر يېرىگە ئاقىدۇ.

3

مەن جىنسىي ئاجىزلارنىڭ ساپما كەشكە بولغان
ئۆچمەنلىكىنى ئۆگەنگەن.
ئون تۆت يېشىمدا
چىش ئاغرىقى تۈپەيلىدىن ئۇرغان پروكايىن
ئوكۇلىنىڭ تەسىرى تېخىچە پۈتۈنلەي تۈگىگىنى يوق،
ئۈمىتسىز بىر چۈشتىن كېيىندە، لېكىن
مەن قايتالايمەن، سېنىڭ يېنىڭغا قايتىپ بارالايمەن!
دۆڭكۆۋرۈكتىكى سېسىق سۇ ئازگىلىدىن باشقا
مەن يەنە نېمىدىن ئۈمىد كۈتەلەيمەن؟
مەن لاينىڭ پۇرىقىنى پۇراۋاتىمەن.

مەنمۇ ھەقىقىي ياشاپ باققان ئەمەس،
چىراغ ئۆچكەن چاغدىكى سوغۇق قاراڭغۇلۇق،
ئوغرىلىقچە ئاناتىزىم-
پىيەنچۈككە ئايلانغان ماللەت
ماڭا ھۇجۇم قىلىپ كېلىدۇ.
ئەسقەر ماڭا قاراپ:
« يارايسەن كاساپەت» دەپ ۋاقىرايدۇ.!
ۋەھالەنكى،
مەن شەكىل ياراتمىدىم.
ئۇ مېنىڭ ئەڭ ئاخىرقى كوزىرىم.
مەن ئوقۇۋاتىمەن، تەرگە چۆمۈلۈپ ئوقۇۋاتىمەن،
ئەرۋاھلارنىڭ ئوبرازى سۆزلۈك تېرە رەڭگىنى چەككىلەپ چىقىدۇ،
ئۇ كۆزۈمگە تاشلانغان بۈيۈك نۇر قايتۇرغۇچ.

رىۋايەت

ئەزىزى

1

زامان شۇنداق
ئۆتەر تىنىمسىز،
مۇناجاتتا كۆكلەر تېنىمىز.
تورغاي بولۇپ
ئىشققا تولۇپ
ئاسمانسىرى ئۆرلەركۆزىمىز.
گاھى يىغلاپ،گاھى تەلمۈرۈپ،
ئەڭ ئاخىرقى يوپۇرماق تامان
شامال كەبى ئۇچار سۆزىمىز،
ئېرىقلاردا ئوينار جېنىمىز،
دەريالاردا قاينار قېنىمىز،
قۇش قونمىغان باياۋانلارغا
تامچە بولۇپ سىڭەر ئىزىمىز.

2

مۇقاملارغا مۇقام ئۇلانغان!
تەمبۇرنىڭ كۆكسىدە مۇڭ-زار قاينىغان.
قېنى ئاماننىسا دىلرەبا خانىش
قېنى ئاشىق-ساتار تارىغا
جان رىشتىدىن تار ئېشىپ سالغان؟
مىڭ ئۆي
مىڭ تىزىق مارجان،

مۇغەننى سۇجۇپنىڭ بوينىغا ئاسقان.
مىڭ ئۆي
مىڭ پاتمان غۇسسىنى يۈكلىگەن كارۋان.
مۇقام چېلىپ
مۇقام ئېچرە
مۇقامنى دىلغا جا قىلغان.

3

تەكلىماكان-تەكلىك ماكاندۇر،
ئۇزۇملىرى مەي باغلاپ پىشقان.
ئىددىشتا مەيزاپ قايىنىغان
قوللاردا جام، مەشرەپ قايىنىغان.
يىگىتلەر سەرخۇش بولغان
قىزلارنى ئۇسسۇلغا چىلىلىغان.
ئۇيان ئۆرگىلەپ،بۇيان ئۆرگىلەپ،
ئۆرگىلەپ،ئۆرگىلەپ ھوشىدىن تايغان.!
توساتتىن شۇئان
ئاسمان-پەلەك بىر قۇيۇن كېلىپ،
قىزلارنى ئۇچۇرۇپ كەتكەن،
كۆزلەردىن يىتكەن.
يىگىتلەر ئىسگە كېلىپ بىر زامان،
قىزلارنى ئىزدىگەن،
ئىزدەپ تاپالماي ئاچچىق بوزلىغان.
يۈرەكلەر كۆيۈپ
تىلەكلەركۆيۈپ
ھەممە نەرسە كۆيۈپ تۆكگەن.
سۇلار سىڭىپ
دەريالار تىنىپ
گۈل-چېچەكلەر توزۇپ تۆكگەن.
تەبىئەتنىڭ قارغىشى تۇتۇپ،
بۇ كەچمىشتىن زەرداپلار يۇتۇپ،
غەزىپىگە قۇمنى بۇيرۇغان.
قىرىق كېچە
قىرىق كۈندۈز
توختىماستىن قۇم يېغىپ،
ياغقان قۇملار كەلكۈندەك ئېقىپ،
يوللارنى
ئۆيلەرنى
پۈتۈن ئەلنى كۆمۈپ تاشلىغان.
سېھىرگەرلەر سېھىرلىگەندەك
جادۇگەرلەر جادۇ قىلغاندەك
ھەممە نەرسە ئىزسىز يوقىغان.

ئەسكە سېلىپ
بۇماكانىنىڭ مەڭگۈلۈكىنى،
يۇلغۇن بىلەن توغراقلا قالغان...

4

ئېيتقىنا بوۋا
ئەپسانىمۇ،رىۋايەتمۇ بۇ،
ياكى ئاچچىق ،ئاچچىق ھەققەت؟
نەس باسامدۇ بىغەم ئەرلەرنى
نەس باسامدۇ بىغەم ئەللەرنى
قۇم تېگىدە قالامدۇ شۇنداق
نەس باسقانلار ئەبەدىل-ئەبەد!

5

ئېيتقىنا موما
تارىم سېنىڭ سۇمبۇل چېچىڭمۇ،
بارخانلارغا چىرمىشىپ ياتقان؟
قۇمدەك چاڭقاش
قۇمدەك تەشنالىق'
قىسمەتلەرنى بىر قىلىپ چاتقان.
تارىم
گاھ ئۇلغىيار،گاھى تولغىنار،
ئۇلغىيىشى كىشنىگەن يولۋاس .
تولغىنىشى ئەجدىرھاسىمان.
قۇم كۆچەر
سۇ ئاقار
مۆچەلدىن مۆچەلگە ئۇلىنار زامان.
تارىم
ئۇزاقتىن باشلىنار
ئۇزاققا ئاقار.
ساداقىتى،ساخاۋىتى شۇ،
ئۆزىدىن باشلىنىپ ئۆزىگە ئاقار.

6

ئېيتقىنا دادا
نېمە دەيدۇ شامالالار،
كۆرۈۋېتىمۇ مەڭگۈتاشلارنى،
تېخى ئەستىن چىقارمىغاندۇ.
ئۇرخۇن بويى بەلكىم بىزلەرنى.!
ئېيتقىنا دادا

تېگەرمۇ. ؟
ئىدىقۇتقا سالام يوللىساق؟
تېلېفونىست قىز ئۇلاپ بېرەرمۇ،
نەۋائىيغا تېلېفون قىلساق؟
چۈش ئەمەستۇر:
ئۇچارگىلەم،بىر ئۇچۇپ باقساق.
كۆزنى يۇمۇپ-ئاچقۇچە ھەييات
كۆكنىڭ ئالتۇن تەختىگە قونساق.
چىللاپ جىمى پەرىشتىلەرنى،
ئاھ ساماۋىي مەشرەپ باشلىساق.
ھاردۇقىمىز چىقارمۇ بىر رەت،
زەر قۇياشنى داپ قىلىپ چالساق؟

7

قۇمۇ رىۋايەت
سۇمۇ رىۋايەت
رىۋايەتتۇر باسقان ئىزىمىز.!
قۇمدەك كۆچۈپ
سۇدەك ئېقىپ
رىۋايەتتىن كۆكلەر دىلىمىز.
رىۋايەتتىن تۇغۇلغان تىلەك
رىۋايەتكە كۆمۈلگەن يۈرەك
رىۋايەتتۇر ھەر بىر سۆزىمىز.

.

ئانا

(داستان)
ئابدۇلباست ئابدۇراھمان

ئانا جەنۇبتىكى يىراق يېزىغا
بويۇن قىسىپ بارغاندا خېتىڭ,
پىشۋاتقان يوبدانىنى قويۇپ
ئالغانسە ھە!
توپا چىراي پوچتالىيوندىن.

ئانا.
ھېلھەم ئېسىمدە،
مېنى يۆدۈپ جىگدىلىكلەردە،
ئوتۇن تېرەتتىڭ.
يۆرەككە ئوخشاش قىزىل چوغ ئىچىدە،
ماڭا كۆمەچ كۆمۈپ بېرەتتىڭ.
قەدىرلىك ئانا،
سېغىنسام سېنى،
خەت يازمەن يىرتىق قەلبىمگە.
ياشنىپ قالدىڭ،
ئۆيدە دەم ئالغىن،.
كۆپ ئوبدىلا شائىر ئوغلۇڭنى،
گەرچە شېئىرغا نان كەلمىسىمۇ،
تەقدىرىمگە كۆپ دۇئا قىلغىن.
ئانا،
بىرتىق چاپان, كىرلاش رومىلىڭ،
يېرىق تاپان،قوتۇر قوللىرىڭ.
دېمىدىغۇ ئاغرىق دۇنياغا،
قاپاقتىكى ئاشقان سۇلىرىڭ.
ئاھ! بىچارىمەن،
قىيامەتتەك سەھرادا قالدىڭ.
ئىچىمدە بىر دەردلىك ئاچچىق بار
تەلمۈرگەندە بىچارە خېتىم،
بىلەلمەيسەن بۇقۇلدىشىنى،
تۇتۇپ تۇرۇپ كۆزىڭگە سۈرتۈپ،
ئەسلىگەنسەن ساددا تارىخنى،
سپىيت نوچىنى،
ھەمدە ئۇنىڭ ھالاكىتىنى،
ئاھ! نادانلىق ئاھ! ساۋاتسىزلىق.
تۇن قوينىغا يېزىقلىق خېتىم.
شۇ تاپتا،
ئوما ئورۇپ چارچاپ كەتكەنسەن،
ئىسسىقتا ھەم چاڭقاپ كەتكەنسەن.
سۇ بېرەتتىم
يېنىڭدا بولسام،
ئوما ئورۇپ بېرەتتىم يەنە،
قەلەم تۇتقان قوللىرىم بىلەن.

ئانا،:
توقۇمى ھەم لىڭگىلچىقى بار
ئېشىكىمىز ھازىرمۇ بارمۇ؟
توقۇنىقى، ئاغامچىسى بار
يارىيار ھارۋا ھازىرمۇ بارمۇ؟!

چا قۇيرۇقلۇق ئۇرۇق ئۆكۆزنىڭ
ئۆلىشىگە سەۋەپچى بولغان
قاراڭغۇ ھەم زەي جۇۋازخانا
ھېلىھەم بارمۇ؟
بۇۋام ئۆلۈپ كېتىش بىلەن تەڭ
توختاپ قالغان غىچىرلىشىمۇ.
ئاھ قەدىرلىك جانىجان ئانا،
ئۇغۇ
مەسچىت ئەمەس،چىركاۋمۇ ئەمەس،
خانقا ئەمەس يا تۆنەك خانا،
ۋە ياكى بىر تەجرىبخانا.
بۇ يۇرتىنغۇ يوق موزېيخانا،
ئۇ پەقەتلا بىر جۇۋازخانا.
قاراڭغۇلۇق بەخشەندە ئاڭا.
ياغ پۇرايدۇ ئەرۋاھلار ئۇندىن،
ئۆمۈچۈكلەر سايىلام ئۆتكۈزەر.
ئۇنىڭ كىچىك توڭلۇكچىسىدىن
كۆرىنىدۇ تارىم غۇۋا.
<<ئوھ>> دەۋالغىن بىچارە ئانا،
ھېرىپ كەتتىڭ ئېغىر ئەمگەكتىن.

ئانا،
تېلىفۇن قىلسام يىراق شەھەردىن،
ئۇلانمايدۇ بىزنىڭ سەھراغا.
ئۇماچ چالغۇچ تۇتقان قولۇڭدا
تىڭشىغۇچنى تۇتالمايسەن،
ئەتجەخ خەتتىن باشقىسى بىكار،
لىپاپىدەك يېپىق سەھراغا،
نۇر دەۋرىدە جانىجان ئانا،
جىنچىراق بار مورا بېشىدا.
يىراق كۆلدىن سەھرا قىزلىرى
شۇ توشۇيدۇ يۇدۇپ قاپاقتا.
ئانا، سەنمۇ ياشلىق چېغىڭنى ;
ئۆتكۈزەتتىڭ
مۇشۇ سىياقتا.
پۈتكۈل دۇنيا باردۇر قاپاقتا.
ياكى دۇنيا ئاشۇ بىر قاپاق.
پۇراق چاچار بىزنىڭ سېسىق كۆل،
پاقىلارنىڭ كەڭرى دۇنياسى.

* * * *

ياماق بولماس كونا رومىلىڭ،

كالىچىڭدەك يىرتىق قەلبىمگە.
جۇل كۆڭلىكىنىڭ كەبى نامراتلىق
دەرد قوشىدۇ ھەسرەتلىرىمگە.
* * * *

ئانا،
سەن بىلىسەن،
بىزنىڭ سەھراغا
راغرا ناندەك مىسكىن قوياشنىڭ
چېچىلىدۇ سىرىقتال نۇرى،
كىسەلمەندەك دۇمچەك دالىغا.
دالىدىكى ئىشتانسىز بالا،
يۇدۇۋېلىپ يوغان زاغرىنى،
پادا ھەيدەر يىراق جاڭگالغا.
ئاشۇ جاڭگالدا
ئاق جۇۋىلىق خىزىرمۇ بارمىش،
غايىپ بولغان شەھەرمۇ بارمىش،
بەكمۇ يىرتقۇچ ئېيىقمۇ بارمىش،
دۆۋە- دۆۋە قۇملۇقلار ئارا،
بۇرۇنلاردا
بەكمۇ قانلىق جەڭلەر بولغانمىش،
مۇمام شۇنداق
دەپ بەرگەن ماڭا.

بەكمۇ ئىچىم ئاغرىيدۇ ساڭا،
كۆزلىرىمدىن يىغا تارايدۇ...
* * * * * *

ئۇرىق بىلەن تاھارەت ئالساڭ،
پاكلىنىدۇ بىزنىڭ قەلبىمىز،
پاكلىنىدۇ پۈتكۈل سەھرا
پاكلىنىدۇ پۈتكۈل يەر شارى،
خۇددى مەككىدەك.
يەتتە قېتىم يۇدۇپ بارارمەن،
سېنى ئاشۇ يىراق مەككىگە،
تارتقان شۇ جاپالىرىڭغا.
مەككە-
دەرەخسىز ماكان،
لەيلەپ يۈرەر نېفىت ئۈستىدە.
بىزنىڭ سەھرا ئوخشىماس ئاڭا،
بەكمۇ ئىللىق بۇ تەكلىماكان.

* * *

ئانا،
بىزنىڭ سەھرادا

تىنچ ئوكياندەك يوغان دېڭىز يوق.
نىل دەرياسى كېلەلمەس ئېقىپ.
پەقەت كىچىك بىرلا ئۆستەڭ بار،
مەختۇمسۇلا چېچىنى تارىغان.
جاڭگالمۇ بار بەكمۇ بىپايان،
چىن تۆمۈر باتۇر ئوۋ ئوۋلايدىغان.
يەتتە باشلىق يالماۋۇزمۇ بار،
مەختۇمسۇلانى بولاپ ئېلىپ قاچقان،
تاپىنىدىن قان شۈرايدىغان.
جاڭگالدىكى قۇمۇشلۇقلاردا
نۇزۇگۇمنىڭ ئاياغ ئىزى بار.

*　　*　　*

ئانا،
غۇربەتچىلىك بۇندا ھۆكۈمىران،
قوناق يېرىپ ياغۇنچىقىڭدا،
كۆك چامغۇرنى قولاقلاپ سىلىپ،
ئېتىپ بىرەتتىڭ ياما ئاش بىزگە.
قۇيۇپ بىرەتتىڭ ئۆپكە ھېسسپمۇ،
يەيتتۇق بىز كېكىرىپ تۇرۇپ،
ھېيت بولغاندەك خۇشاللىق بىلەن.!

ئانا،
چەكتىڭ رىيازەت،
بۇبى مەريەمدەك.
بولالمىدى بۇ شائىر ئوغلۇڭ،
ئەيسادەك.
كرېستمۇ يوق قۇملۇقتا،
مەن مىخلانغۇدەك،,
كۆپ يىللار مابەينىدە
قىلىپ كەلدىم شائىر تىلاۋەت،
بۇقۇسنىڭ دوقمال تىغىدەك.
ئەيسا قاچتى سۈزۈك ئاسمانغا،
مەن قاچايمۇ تەكلىماكانغا.
شۇندا يەنە
قوغلاپ بارسا رودىپاي شېئىرلار،
تۇتۇپ قويار مېنى نامراتلىق.
مەن ياتارمەن چاكىلدىتىپ ئاغزىمنى،
يۇنۇسنى يۇتقان يوغان بېلىقتەك.
دەشت چۆلدە سەكراتتا ياتسام،
يۇدۇپ كېلىپ بىر كوزا سۇنى.
تىمتامسەن چاكا- چاك ئاغزىمغا،

ئاشۇ پۇچۇق نوگىيىك بىلەن.
قان - ياش يىغلايسەن،
ياقاڭنى يىرتىپ،
ئەگەر مەن ئۆلۈپ ئارماندا كەتسەم.
ئېڭىكىمنى قاتارسەن بەلكىم،
ئۆڭۈپ كەتكەن ئاق رومىلىڭدا.
يۇمدۇرارسەن كۆزۈمنى بەلكىم،
ئاشۇ يىرىك ئىشچان قولۇڭدا.
پەرياد ئۇرۇپ سەنلا يىغلايسەن.
يىغلىمايدۇ بىۋاپا دۇنيا.
ئاران باققان چۈنكى سەن مېنى،
بۇلماق ئېتىپ تېرىق ئۈندا.
ئۆزەڭ يىگەن قورۇپ كېپەكنى،
ماڭا چاي بېرىپ زاغرا نېندا.
قالاپ قومۇش، پاخال كېپەكنى.
يىغلىما ئانا،
هايات مەن تېخى،
ئەيسامۇ هايات بارمىش ئاسماندا
مەنمۇ هايات تەكلىماكاندا.

ئانا
ئەللەي ناخشاڭدا
تەسۋىرلىنىدۇ.
خارابى يىپەك يولىنىڭ،
مىڭ ئۆيىنىڭ،
قوچۇنىڭ،
قارا خانىيلارنىڭ،
يىپەك يولى،
بەكمۇ ئۇزۇن يول،
خۇددى بىزنىڭ تارىخىمىزدەك.
جىرىڭلىغان مۇشۇ يولدا،
بۇغرالارنىڭ قوڭغۇراقلىرى.
تارقاتقانتى يىراق - يىراققا،
مەدەنىيەتنىڭ جەۋھەرلىرىنى.
ئەمدىلىكتە،
ئاھ! جېنىم ئانا،
مۇشۇ يولدا ھەيدەپ كېلىسەن،
كالا قېتىلغان يارىيار هارۋىنى،
كۆك يانتاق بىسىك.
ئانا،
ئېيتىپ بېرەتتىڭ،
باغدات ھەققىدە،

<ملك بىر كېچە > چۆچەكلىرىدىن.
تىڭشار ئىدى گۈدەك شائىرىڭ،
ئاق سۈتلۈكتىنىك لەززىتى كەبى.
باغدات،
چۆچەكتىكى گۈزەل بىر شەھەر.
داۋامى بار غەمكىن چۆچەكنىڭ،!
تۈگىتەلمەي كەتكەن شەھرىزاد،
ئەمدىلىكتە،
باغداتتىكى چۆچەكچى موماي،
چۆچەك ئېيتار يىغىدىن يىگى،
يېزىپ قويدى بىر نەچچە تومپلام.
ئۇرۇش بىلەن پارس قولتۇقى،
قاغجىرايدۇ سۈسىز كەر بالا.
زەر قاقشايدۇ بالىسىز ئانا.
يۈگۈرەيدۇ ئۇياق بۇياققا،
يېتىم قالغان نەچچە ملك بالا،
باغداتتىكى كاتتا باشلارنىڭ
چۆچەك بىلەن خۇشى يوق بەلكىم.
قان ياش يىغلاپ چۆچەكچى موماي،
ئىزدەپ يۈرەر ھەسەن- ھۈسەندەك
غايىپ بولغان باللىرىنى،
چۆچەكتىكى گۈزەل باغداتنى،
ئىس - تۈتەكتە قالغان زېمىندىن،
ئېھ! قايددىسەن ئىنسانپەرۋەرلىك،
بولۇپ كەتتىڭغۇ دۇنيا بىۋاپا.
باغدات،
بۇرۇخ ئىسى قاپلىغان زېمىن،
سۆزلەپ بەرگىن تىنچلىق ھەققىدە،
قايتالمايسەن ئەمدى چۆچەككە.

*   *   *

ئانا
بەكمۇ چىگىش
بۇ قەلبىم مېنىڭ،
كرىزىستەن ئوتتۇرا شەرقنىڭ،
پەلەستىنلىك بىر بەخباش يىگىت،
ئانىسىنى يالغۇز قالدۇرۇپ،
ئۇرۇشقا بېرىپ .
ئۆلۈپ كېتىپتۇ،!
نېمىدىگەن تاش يۈرەك ئۇ ھە،
يىغلىغاندۇ غېرىپ ئانىسى،
ئۆلۈپ كەتسە يۈرەك پارىسى.
مىڭلاپ ئانا قان ياش يىغلىشار،

ئۆلۈپ كەتكەن باللىرىغا،
ئۇرۇش دېگەن شۇنداق دەھشەتلىك.
*　　*　　*

ئانا

ئانا ئۇچۇن ۋەتەن بىر بالا،
بالا ئۇچۇن ۋەتەن بىر ئانا،
شۇڭا دەيمىز تىنچلىق ياخشى.
ھەر كىشىنىڭ ۋەتى بولسا،
ئۇنى شۇنداق قۇچاغلاپ سۆيسە،
ئەنە شۇدۇر تىنچلىق دېگەن،!
ئەنە شۇدۇر قۇربان بېرىش ھەم،
ئەنە شۇدۇر ۋىجدان دېگەن،
شۇدۇر يەنە ۋەتەن ئوغلانى.
ۋەتەن،
ئانا سېنىڭ ياخشى غەمخانىڭ،;
ۋەتەن بىلەن تەندە دەرمانىڭ،
مەن سېنىڭكى ئوماق ۋەتىنىڭ،
مەن ئوخشايمەن-
چۆچەكتىكى ئۇيغۇرنىڭ،
سەن ئىزدەيسەن چۆچەكلىرىڭدىن،
ماڭا ئوخشاش ئوماق ۋەتەننى.
ۋەتەن،
كىرپىكىڭگە تۆنەيدۇ،
قۇش چۇجىسىدەك.

8
ئانا،
ناماز شامنى ئوقۇپ بولۇپلا،
چىك تاقىغىن ئىشىكلىرىڭنى،
يوغان دەم بىلەن.
ھۇشيار بولغىن قوتانلىرىڭغا،
ئېشەك ھارۋا، توقۇملىرىڭغا،
پالتا،كەكە،ئوتۇنلىرىڭغا،
ئۆشكە، ئوغلاق، پاخلانلىرىڭغا.
بىزنىڭ يۇرتتا يوقتۇر ئوغرىلىق،
بىراق يامان ئاشۇ يوقسۇزلۇق.
ئەگەر بىرەر دېلو يۈز بەرسە،
ساقچى كېلەر بەكمۇ كېچىكىپ.
<توۋا> دەيلى،
ئاھ! يوقسۇزلۇق كۆمەچ نان كەبىي،
يۈرىكىمنى پۇچىلاپ قويدى.
ئاغرىپ قېلىش بەكمۇ خەتەرلىك،
يېقىن جاندا شىپاخانا يوق،

پەقەت بىرلا كونا داخان بار،
دۇس قاچىسى بەكمۇ كۆپ،
داۋالايدۇ دىئاگنوزسىز،
رېتسىپى يوق دورىلار بىلەن.

*   *   *

ئانا،
تەكلىماكان-
بەكمۇ يىراق ئىگىز بىنادىن،
بەكمۇ يىراق شەھەرلىكلەردىن.
ئەگىپ يۈرەر قاتمال نامراتلىق،
شادلىقى يوق توپىلىق بازاردىن.
تېلېۋىزوردىن كۆرۈنمەس ئەسلا،
لەڭپۇڭچىنىڭ ئەبجەق هارۋىسى،
توقسەن ياشلىق دوڭغاق مۇمايىنىڭ،
جىگدە شېخىدا ئەتكەن ھاسىسى.
يۈزلىرىگە ئىس ئورناپ كەتكەن
كاۋابچىنىڭ چار قىراشلىرى،
غېرىبانە پۇلسىز بازاردا،
دۇۋىلىنىپ سېتىلار ئادەم،
خۇپىيانە سېتىلار ئىمان.
چېرىدارسىز ساۋاتسىز باققال
باج ھەققىگە پۇل تاپالمىسا،
قىلىندۇ مىلى مۇسادىر.
خىلۋەتتىكى ياماقچى بوۋاي،
چەم سالىدۇ كونا ئۆتۈككە،
يارىمايدۇ فۇتۇ سۈرەتكە.
بۇياقلارغا كەلمەيدۇ ھېچبىر،
بوپكىسىدا راست - يالغىنى بار،
بەك سىپايە ئىشقىۋاز مۇخبىر.

*   *   *

ئانا،
بىزنىڭ يۇرتتا-تەكلىماكاندا،
ھالسىرايدۇ قوشتىكى كالا،
قىرقىرايدۇ بۆشۈكتە بالا.
بىتىرىشىدۇ تەرەپ - تەرەپكە،
غالجىر ئىتتىن ھۈركىگەن پادا.
قورۇنىدۇ شۇنچە ئۇياتچان
قىز بالىدەك يۈرەكسىز دالا.
بۇ دالىدا ئادەم بەك تولا.
غىچىرلايدۇ توپىلىق يولدا،
مايسىرىغان ياغاچ ھارۋا.

ئىشتان بېغى ساڭگىلاپ قالغان
تىزى يىرتىق يېلىك ئاياغ بالا
يۇدىۋېلىپ كونا پوخچىنى،
ئۇقۇماقتا مۇشۇ سەھرادا،
مومىسىنىڭ چۆچەكلىرىنى
ئۇ تىڭشايدۇ كولۇپ ئالدىدا.
تىڭشاپ- تىڭشاپ ئۇخلاپ قالغاندا،
كۆرەر تېخى شىرىن چۈشلەرنى.
چىقىۋېلىپ ئۇچار گىلەمگە،
كۆرۈپ كېلەر گۈزەل شەھەرنى،
تېپىۋالار گاھىدا تېخى،
خاسىيەتلىك <ئۇر توقماق>نىمۇ،
ئۇچراپ قېلىپ چىن تۆمۈر باتۇر،
بېرەر ئاڭا <مىسران قىلىچ>نى

ئانا;,
سىپىت نوچى ھەققىدە ،
بەكمۇ تولا سۆزلەپ بېرىسەن،
ئەپسۇس, بىلمەيسەن,
سپارتاك ھەققىدە.
سپارتاك،
گېلادىياتور،
ئاجايىپ شەخس.
قوللۇق كىشەنلىرىنى
چېقىپ تاشلىغان.
ئېزىلگەنلەرنى
ھۆرلۈككە باشلىغان.
قۇلدارلارنىڭ قانلىق قامچىسى،
قۇللارنىڭ قىزىل قانلىرى،
ئەڭ ۋەھشي گېلادىياتورلار سەھنىسى،
سپارتاكنى تاۋلىغان،
قان، قامچا،ياش، ھۆرلۈك ناخشىسى،
ئازاب، ئۆلۈم ياندىشىپ كېلەر،
ئەرك ئۈچۈن بەدەلدۇر شۇلار.
ئاھ! جېنىم ئانا،
بويۇن قىسىپ قۇللۇق بىلدۈرسە،
ئۆتمۈشتە كىممۇ ئەزمىگەن دەيسە.
روھي قوللۇق ئەڭ بىچارىلىق،
نادانلىقتۇر ئۇنىڭ زەنجىرى،
سپارتاك -
ئاجايىپ شەخس،
ئوخشمايدۇ

سېيت نوچىغا.

*　*　*

ئانا،
تەكلىماكان
جايىنامىزىڭدەك ئۇلۇغ بىر زېمىن.
سۆكۈناتتا دۇرۇت ئوقۇيدۇ،
ئۇنىڭدىكى بارچە مەخلۇقات.
قۇم باغرىدا سىنىك بىر كەپەڭ،
كەپەڭدە بار قازان- قۇمۇچۇڭ،
ساپال قاچاڭ، ياغاچ قوشۇقۇڭ،
ئىسلىق مورا، قىيسىق ئوچۇقۇڭ،
مورا بېشىدا ساپال چىرىغىڭ،
ساڭا ھەمرا بىر ياغۇنچىقىڭ،
سۇپۇراڭدا تاختا- نوغۇچىڭ،
سۆيۈملۈكىڭ يۇۋاش مۇشۇكىڭ،
بىزنى باققان كونا بۆشۈكىڭ،
ئۆڭۈپ كەتكەن يوغان ئۆتۈكىڭ،
قورۇقتىكى كۆرپە تۇمىقىڭ،
ئوچاقتىكى قارا چۆگۈنىڭ.
تەكچەڭدىكى بىرلا چەينىكىڭ،
ئاھ!
غېرىپ ئانا-
شۇدۇر سىنىڭ تۇرمۇش بۇيۇمىڭ.
دوك بولۇپ كەتكەن ئۇزۇن ئۆمرۈڭدە
شۇدۇر سىنىڭ تاپقان - تەرگىنىڭ.
ئويىقىدىكى كىرورەن خانىش
كۆرگەنمىدۇ سىنى چۈشىدە.

*　*　*

ئانا،
توكيو بەكمۇ يىراقتا تەكلىماكاندىن.
ئۇ- ياللاڭباش شەھەر،
ئوخشىمايدۇ چىمەن دوپپىدەك.
سادا قەشقەرگە.
تۆت مىڭ يىللىق كىرورەن خانىش
توكيودىكى ئېسىل مۇزېيىدا
تونۇشۇپ قاپتۇ ياپونلار بىلەن..
نىيەدىكى خارابە شەھەر-
قۇم ئاستىدا قاپتىكەن ئەجەپ!
تارىخ،
شۇنداق رەھىمسىز.
ئۇنىڭ يوغان،كالامپاي چاقى،
يانچىۋەتتى يىپەك يولىنى،

بوستانلىقنى، گۈزەل شەھەرنى،
تىنچ چۆلنى - تەكلىماكانى.

ئانا،
ئانىلار ئۇلۇغ بۇيى مەريەمدەك،
ئانىلار بار ساچىر خانىمدەك،
ئۇلۇغ ئۇلگە كيورى خانىم،
ئانىسى بار نىيوتوننىڭمۇ،
ھەممە ئىنسان بالىدۇر بالا،
بالىسىدۇر ھاۋا ئانىنىڭ.
ھاۋا ئانا ئەمگەك قوينىدا;
تۇغۇپ قويدى ھەممە ئىنسانىنى،
<مانا مەن> دەپ جاپا- مۇشەققەت،
تاشلىنىدۇ ئانا ئالدىغا.
ئانا،
ساچىر خانىمنىڭ
بەكمۇ ئېسىل داچىسى بارمىش،
سېنىڭمۇ بار داچىدەك كەپەڭ.
بارمىش يەنە شاھزادە ئوغلى،
سېنىڭمۇ بار بىر شائىر ئوغلۇڭ،
ساچىر خانىممۇ ئۆزىگە خانىش،
سەن خانىشى تەكلىماكانىنىڭ ،
سېنىڭ ئاناڭ كىرورەن خانىش.
چۈنكى سەن
گۈللەندۈردۈڭ مۇشۇ دىيارنى،
تىرىشتىڭ - تىرماشتىڭ بىر ئۆمۈر،
قاغجىراپ كەتكەن مۇشۇ زېمىندا.
يالىڭاياغ قىزىق قوملاردا،
چېپىپ يۈرۈپ يانتاقلىقلاردا.
سىنىڭ تەرىڭدە-
سۇ ئىچكەن زېمىن.
مەن
سېنىڭ ئەركە، ئوماق شاھزادەڭ.
ئانا،
چۈشكۈنلۈكتە ناخشا توقۇدۇم،
جەنۇبتىكى كونا رەستىدە.
بولماس ئىكەن روھ ئويغانمىسا،
بارغۇ تېخى دوقمال بوقۇسا.
تەرەققىيات
ئويغىنىش
چىقىپ تاشلار!
ئاخىر نادانلىق زەنجىرىنى.

سىلكىنگەندە مۇقەددەس زېمىن،
تەبىر بېرەر نامراتلار
كەتكىنىدە چۆچۈپ ئويغىنىپ.
ئانا شۇندا مېنى ئىزدەيسەن،
پېشانەمگە سۆيۈپ قويۇشقا
مەن كېلىمەن ئالدىڭغا،
يېپىنچاقلاپ شېئىرلىرىمنى،
سەن كۆرىسەن ھەسرەتلىرىمنى،
قۇچىقىڭدا يىغلاپ كېتىمەن،
مەن ئاڭلايمەن،
يۈرىكىڭنىڭ بوقۇلدىشىنى,
يۈرىكىڭ
ھۆتمە تۆشۈك
جۇل بولۇپ كەتكەن تارىخ بېتىدەك.
ئەللەي ناخشاڭ-
سېھىرلىك بىر كۈي،
قاپلاپ كەتكەن تەكلىماكاننى.
تولا تىڭشاپ ئاشۇ ناخشىنى،
بۇۋاق بولۇپ كەتتۇق ھەممىمىز.
قەدىرلىك ئانا،
مەن سېنىڭكى ئوماق بوۋىقىنىڭ.

*   *   *

ئانا،
چەكسىز بۇ ئالەم،
گۈزەل كېلەچەك،
ئارمانلىرىم كۆپ،
يەتسەم دەيدىغان،
بار ھەم مەندە شۇنداق جاسارەت.
ئافرىقىدا نېگىر ئانىمۇ،
سۆيۈندۇ قابىل بالىدىن.
بەكمۇ قەيسەر يەھۇدىي ئانا،
بىلىم بېرەر ئوغلانلىرىغا.
ئەدەپلىكتۇر ئەرەب ئانىلار،
ئەخلاق بېرەر باللىرىغا.
بەك مېھرىبان ياپون ئانىلار.
ۋەتەنپەرۋەر دېمەك بالىلار.
ئانا مەنمۇ تىلەيمەن سەندىن،
باتۇرلۇقنى، جەنگىۋارلىقنى،
دۇئا قىلغىن بەكمۇ كۆپ ماڭا،
ماڭا بەرگىن ئۈمىدۋارلىقنى،
ئىمانىمنى - روھىمنى پاكلاپ
جاكا قىلاي ئادەملىكىمنى.

ئاھ! جېنىم ئانا
ئامان بول ئانا
مەن سېنىڭكى ئۈمىدۋار ئوغلۇڭ.

خوتەندە قالغان تۆت ناخشا

مۇتەللىپ مەنسۇر ئۇۋچى

پاتتىك تىرەن قەلبىمگە ئوقتەك
چۈشلىرىمدىن ساقماقتا قان.
بىر قارىسام دۇنيادا يوقتەك
بىر قارىسام ئالدىمدا تۇرغان.

ئاقار ئارمان..ئاقار كەيىپ كۆي
شاۋقۇنلىرى سىڭمەكتە سايغا.
سۆيسەڭ ئەگەر قىپ-يالىڭاچ سۆي!
قانلار قالسۇن سۆيۈشكەن جايغا.

تىترەك ئۈنۈڭ ماڭا سىم قامچە
سىلكىنىمەن تەككەندە ھەر رەت.
كۆكرىكىڭگە يۆلەنگۈنۈمچە
مەن روھىڭغا يازماقتىمەن خەت.

ئىزى قالدى لەۋنىڭ ...كۆكۈلنىڭ
مىسرالاردا چاقنار ئاي نۇرى.
پاچىقىڭدا ئېچىلغان گۈلنىڭ
كۆز يېشىدۇر سىم-سىم يامغۇرى.

گۈللەر..ئايدىڭ..يەنە مەست شامال
نىلۇپەردەك كۆتەردى كۆڭلۈك.
يىغلا..يىغلا، شادىمان ئايال!
مەن يىغاڭنى يازىمەن ئۈنلۈك.

ئۈنتۈلماستا خەيىرلىك تۈنلەر
مەن سايەڭنى چىلاي شاراپقا.
كارۋىتىمدا ئاخشامقى ئۈنلەر
خۇش ھىدىنى قوشار ئازاپقا.

لەرزان..مۇڭلۇق ناخشىدۇر ھايات
سەن رەققاسسەن..مەن بىر ناخشىۋەن.
تەقدىر دىگەن ئەما موزىكانىت
كۆي كۈيلەيدۇ شۇ قەدەر لېۋەن......

پاتتىڭ تىرەن.....قەلبىمدە بىر دەرت
چۈشتىن چۈشكە سوزۇلدى ھېجران.
مانا ئەمدى يازماقتىمەن خەت
مىسرالاردىن ساقىماقتا قان.

ئاققان تۈنلەر....سىم-سىم ئاي نۇرى
قەرىز قىلار شائىرنى بۇ تەن.
سېغىنىشنىڭ ئاپئاق گۈللىرى
لەۋلىرىڭگە سۆيىدۇ قەستەن.

تاشتىن تاشقا...كۆڭۈللەر ياشقا-
كۆزلىرىمنى يەپ كەتتى كۆزلەر.
ئايال يوقتۇر سېنىڭدىن باشقا،
جىرىڭلايدۇ كارۋاتتا سۆزلەر.

ئىزىڭ كەلدى...سايەڭ كۆرۈنمەس
بوسۇغامدا ياۋايى ئىستەك.
مەن كەيىپمەن،كەيىپ غەرق مەست
قەي قىلدۇ ھېجراننى يۈرەك.

گۇگۇم ئارا يېشىندىك تىترەپ
سەرخۇشلۇقتا تۇرىمەن قاراپ..
كۆكرىكىڭدىن ئاپئاق ھورئۆرلەپ
لېۋىڭ ئۈزرە قاينايدۇ شاراپ.

ئۇزدۇم.. مەستلىك تېڭىمدا دولقۇن
قىرغىقىڭدا گۈللەر سايىۋەن.
تېنىم شۇ تاپ چېچىلغان يالقۇن
بىر زىخ كاۋاپ پىژىلدار تىرەن.

لەيلەر ئاسمان..كۆكۈل كۆكۈشرەك
مىسرالاردىن ئاقار كەيىپ تەن.
كۆكسۈك ئۆزرە جۇلالىغان مەك-
ئىچرە بىزنى ئۇنتۇدى خوتەن.....

پاتتىك تىرەن...ساغۇچ كۆز پەسلى.
تىنىقىڭغا سىڭىشكەن مەھەل.
بارماق ئىدىم يېنىڭغا ئەسلى
توختاپ قالدىم كارۋىنىڭدا دەل..

ئانار قارنى يېرلىدى...يۇلتۇز
قىزغۇچ ئۆندە چېچىلدى يەرگە.
خوتەن يالغۇز..ئىككىمىز يالغۇز
نىمە دەيتىك ئەسەبى ئەرگە؟

تارت لېۋىڭنى...لەۋلەرقان يۇقى
كۆكسۈك ئارا پەرۋازدا جەرەن.
كېلىپ تەگدى سۆيگۈنىك ئۇقى
لىكىن ئۇخلاپ ياتىسەن لېۋەن.

ئىزلىمەسسەن...ئىزلەش بىھاجەت
مانا سۆيگۈ..مانا بۇ تۇرمۇش.
يىگىرمىدىن ئۆتتۈك ..بىتاقەت
سىنىك تامام..يىغلاش...ئاھ ئۇرۇش..

گۈللەر تامام قانرەك ئېچىلغان
كارۋىنىڭدا چۆشلەر يالىڭاچ.
ئەتىرگۈلنىك ھىدى چېچىلغان
ئۇۋىسىغا كىرەر قارلىغاچ....

ئۇنتۇ،دەرسەن..ئۇنتۇلماس لىكىن
بىر كۆنلەردە خەتتە،تىلفۇندا.
سەن بىر ئېتىز..سەن مۇنبەت ئېكىن
ھوسۇل بىرەر ۋۇجۇدۇك قاندا..

لەرزان ئۆندە چايقالغان تۆنلەر
سەن-سەن ماڭا،بىر ماڭىلا تەن.
قۇلغۇمدا قالار شۇ ئۆنلەر
قالار مەڭگۈ يىراقتا خوتەن.....

پاتنىڭ تىرەن...كۆزدىن قايتتىم
ئەينەكلەرگە ئەگىشەر چۆللەر.
كۆكسۈمدىكى ئوقنى تارتتىم
جاراھەتتىن ئېچىلدى گۈللەر.

ئاسمان غۇۋا...كۆڭۈل قىزىل رەڭ
ئاپتۇبۇسقا ئەگەشمەكتە ئاي.
كۆكسۈڭدىكى ئەشۇ قىزغۇچ مەڭ.
نۇر چاچماقتا تۇيغۇمغا تىنماي...

توختاپ قالدى بوسۇغامدا تۈن
چۈشكىن،ئەمدى قونغىن يولۇۋچى.
كۆكسۈم چۇچۇل...ئۆرلەيدۇ تۈتۈن
ئالقىنىمدا بارمىقىڭ ئۇچى.

ئىستەكلەرگە چىلدىڭ تەكرار
ماكان بولدى سۇ بىلەن ئاتەش.
قايتا-قايتا يىغلايدۇ باھار
كۆزلىرىڭدە چوڭقۇر بىر ئۈندەش...

گۈللەر يالغان ئېچىلغان تاڭدا
ئاخىرقى رەت باقارسەن قىيا.
ئايىغىڭدىن تۇزغىغان چاڭدا
سۈكۈت بىلەن قالدۇ دۇنيا...

ئۇخلا ،كۆڭۈل...ھاياتىڭ بىر چۈش
بىر ناخشىنىڭ قالار ئاھاڭى.
سۆيۈشىدۇ ئۆز ئارا ئۆتمۈش،
تۇزغۇپ ئىسسىق لەۋلەرنىڭ چېكى.

لەيلەر گۈللەر...يەنە شۇ ناخشا
لەيلەر گويا تۇيغۇمدا بۇ تەن..
كەلگىن ئەمدى ناخشامنى تىڭشا
ئەي يىراقتا قالغان يار خوتەن!...

ئاتەش رىۋايەتلىرى

مۇھەممەت خېۋىر

چاقمىقىڭ قالدۇقلىرىدىن دىلدا غەليان ئۆچمىدى ،
چاقنىغان قارچۇقلىرىڭدىن ياندا گۈلخان ، ئۆچمىدى.
جۇش ئۇرۇپ شەمنەملىرىمدىن ئاقتى يۈزدە جۈپ ئېرىق ،
قاغجىراپ تۇرغان چۆلۇمگە ئاچتى تۇغيان ، ئۆچمىدى.
لەۋگە لەۋ يەتكەن ئارادا قانچە مۆچەل ئۆتتىكىن ،
بۇ قىيىن كەلگەن ئۆپۈكنىڭ مېھرى ۋۇلقان ، ئۆچمىدى.
ھەزرىتى ئادەم ئىزىدىن دەمبەدەم كەلدى ئوشاق ،
ھەر ئوشاق ،ھەر بىر ئوشاق مىڭلارچە داستان ، ئۆچمىدى.
يول بويىدا قانچە ساھىل كەلدى سۈلغۇن جان تىلەپ ،
بىز ئۇلارغا سەپلىدۇق جان ،كويىدى رەھمان ، ئۆچمىدى.
قۇم كومۇپ ئۆتكەن رىۋايەت ئۇندى باشقا تۈس بىلەن ،
يازدى ھەسرەت كۆكرىكىمگە داغى ھىجران ، ئۆچمىدى.
بەك يامان دىللارغا سەرسان رەزگى روھلار يايسا تور ،
ئاتەشىن كۆيدى لاۋۇلداپ رەزۋى زامان ، ئۆچمىدى.
ياندۇرۇپ بولماس قەدەمدىن دىلغا ئۆتكەن لەرزىنى ،
چايقىلىپ ياش ئىچرە كەلدى ،كۆللى جەريان ئۆچمىدى.
ئۇ ئەمەس چۆل ۋىل-ۋىلى ھەم ،ئۇ ئەمەس .ەپسانە ھەم ،
شۇ سەپەر زەنجىرى مەن دەپ ياندى پىنھان ، ئۆچمىدى.

ساتارىنىڭ نالىسى مۇڭلۇق يۈرەكنىڭ تەكتىدىن چىقتى،
نىگارىنىڭ لالىسى تۆرگۈن مۇھەببەت تەختىدىن چىقتى.
سۆيۈش ئىسكەنجىسى مەغرۇر بويۇمنى ئەگدى، ياقىلدى،
قارا تۆنلەرگە يەتكەن جاي ھىجرىنىڭ دەشتىدىن چىقتى.
ئاجايىپ سېھرى مەھكۇملۇق كۆڭۈلگە ئىختىيار ھازىر،
چۆشەكەپ ئاھلىرى تۆندە سىغىنچىم دەستىدىن چىقتى.
ساتار يىغلايدۇ- يىغلايدۇ ئۇنىڭ شورلۇق يېشى مەندە،
يىلاندەك تولغۇنۇپ يۈرمەك نىگارىنىڭ ئەھدىدىن چىقتى.
ئەنە كىملەردۇر ئالدىمدا نامايىش قىلدى بىر تاڭنى،
مىنىڭ يالغۇزلۇقۇم ئاشىق يولىدىن- رەستىدىن چىقتى.
سوغۇق گىرداپتا تۇرغانلارغا ھامان ئوشاقتا ئاسىيدۇر،-
تىڭىرقاش ئېھتىمال كۆلگەك نىجىسىنىڭ قەستىدىن چىقتى.
مېنى دەھشەتكە قويماقتىن ئازابلىق كۆيگە ھۆل قويدۇڭ،
ئىجادلار ھەر قاچان دىلنىڭ كۆيۈشى تەكتىدىن چىقتى.
ساتارىنىڭ تىلىدا سۆزلە، قەلەمگە سەن ھامان چولتا،
زەئىپ پىنھانلىقىڭ ئالجىپ نىزىمنىڭ تەپتىدىن چىقتى.

31-رۇبائىيلار ----------------------ئابدۇللا تالىپ
32-ئامانىنساخان ------------------ئىمىن تۇرسۇن
33-بىر قارا -----------------پولات ھېۋىزۇللا
34-قەشقەرلىق ئايال --------------ئادالەت ئابدۇرېھىم
35-باغرىم داغ ------------ئەھمەد زىيائى
36-نۇزۇگۇم قوشىقى ---------تۇرسۇنئاي ھۈسەيىن

رۇبائىيلار

ئابدۇللا تالىپ

دۇنياغا مېھمان بىز ،جاھان بىر قەسىر ،
ھەشەر قىل نەپىسىدىن بولما بەدبەشىرە .
ھارامنىڭ سولىپىدىن گۇم بولار ئادەم ،
ھالاللىق شەرىپى ياشار مىڭ ئەسىر .

شۆھرەتكە قوشكېزەك ئىمىش خوشامەت ،
ئۈستىدە ھۆرمىتى ،تەكتىدە ھەسەت .
بۇ سىرنى ئادەملەر بىلىپ تۇرسىمۇ ،
يۈگۈرەر شۆھرەتكە ،كەلتۈرسىمۇ دەرد.

بوۋىلار كوپ ھىكمەت ئىيتقان دىلىدىن ،
مەرىپەت شارابى ئاققان تىلىدىن .
پاراسەت ئۇرىغى چېچىلىپ ھەريان ،
چېچەكلەر ئېچىلغان ئۇنگەن يېرىدىن .

چىدامسىز ئەزمىگە جاھان قوينى تار ،
ھىممەتسىز يىغلاڭغۇ ياشاشتىن بىزار .
سوغۇقتىن قاچۇرسا ئوزىنى بۇلبۇل ،
ئۇنىڭغا نەدىكى مەڭگۇلۇك باھار .

ئامانىنساخان

ئىمىن تۇرسۇن

ۋەلى يەركەنت چىمەندۇر ،
ساز بەيگىدە سەمەندەر .
مۇقاملارنىڭ بۇلىقى ،
زەرەپشانلىق زەمىندۇر .

غەنى ياركەنت ئىلكىدە تۇغۇلغانىمىش بىر جان ،
ناۋا ئەيلەپ بۇلبۇلدەك دەرىتمەن غەزەلخان .
قۇمقىساردا كۆكلىگەن سەرۋىدەك ئازات ،
جامالىدىن خىجىلدۇر ئاي ھەم پەرىزات .
كامالەت ئىگىسى ئەردى ساز-نەغمىدە،
ۋە لىكىن ئوتتى ئۆمرى ساز ئۇچۇن غەمدە .
قەدىرلىدى مۇقامنى ئارتۇق ،
ئۇنى قىلدى ئىلگە مۇقەددەس تارتۇق .

زىمىن ياركەنت چىمەندۇر ،
مۇغەننىسى تۇمەندۇر .
تاپتى نىجات مۇقاملار ،
ئامانىنسا ئەمىندۇر .

بىر قارا

پولات ھېۋزۇللا

چارچىغان روھنى يۇدۇپ ماڭغان تېنىمگە بىر قارا ،
بۇ ھايات ئالۇاڭمۇ ؟يەتكەن مەنزىلىمگە بىر قارا .
بىر قارا ،ئەكسىڭنى كۆر مەۋجۇتلۇقۇمنىڭ تەكتىدە ،
بىر ئىدىم مىڭ دانە بولغان تەقدىرىمگە بىر قارا .

يېپىلىپ بولدۇم پايانداز ،دەسسەسەڭغۇ مەيلىتى ،
قەدرىسىز ئۆچكەن ئېسىڭدىن قىممىتىمگە بىر قارا .
ئاتلىنىپ روھىم تامان ئېيتتىم بۇ جەننەت سەپىرى ،
ئانچە ماڭماي ئۇسۇالغان سىپىلىمگە بىر قارا .

قەشقەرلىك ئايال

ئادالەت ئابدۇرېھىم

لىرىك داستان

ئەنجان رەستىسىدە ئولتۇرۇشلۇق ئايال ،
ھەر رەڭ رەختتكە ئالدانغان بىر تەن .
ئەرلىكنى پەش قىلار ئەرلەر ،
روھىيەتكە قىلماس ھېچ بىر ئىرەن .
كەلگۈسنى سورساڭ ئەلنىڭ
ئانىلارنىڭ ئىستەكلىرى دەر:
"ئۆز بېشىڭغا پۈتۈلگەن تەغدىر
ئايالالارنىڭ قەلبىدە قەشقەر"
*

ئەنە:
بالقىغان ئارماننى كىتدۇ يالماپ ،
ئون يەردىن باغلاپ ياتقان سۈپۈرگە .

چاچرىتار ئاق بىلەك تەشتەكتىن ماغزاپ ،
تورۇيدۇ ماغزاپ بولۇپ ئىرادە يەرگە .
ئەنە :
گۇلقىسار ئۇ ئۆيگە دەسلى بىلەن ،
قەدىمى تارقىتار مۇھەببەت ئىدى.
شىھىت ئىستەكلىرى قىنىايدۇ ھەر ئان.
شىھىت روھلاردەك كىرىپ چۇشكە.
بۇ چاغ
قىپقىزىل كۆكلەكتەك لەپىلدەپ تۇرغان
ئۇنىڭ يۇركى ئوتلۇق غايىسى
مانا.ئۇ سۇلغان ،بەرگى توزىغان.
پەقەت ئۆزگىچە پۇرقى قالغان!
دىل كۆركى سۇنغان ،.
سۇنغان ئامتى .
ئىسنى يالاپ تۇرار ئىسرائىلىيە
مۇنقەرىز ئەل ،مۇنقەرىز دۆلەت
مىراس بىرەر ئۆز باللىرىغا
ئازاپ ،كۆز ياش .ھەسرەت ،نادامەت .
مىراس بىرەر كۆكتۇلسىز ۋەتەن-
ئىللەتلەرگە تويۇنغان روھ تەن
دىلى كورلۇق تاڭدۇ رەت-رەت
تاپالمايدۇ مەڭگۇ ئىشەنچنى
تاپالمايدۇ مەڭگۇ ئەسلنى
تىڭىرقاشقا چۆمگەن ئۇيغۇردەك .
ئارمانلىرى قىرقىلغان ئايال .
مەزلۇملۇققا مەھكۇمۇ ئەبەد ؟
ئىشلەمچىگە تەقلىدى قىلىنغان ،
ئۇ ماشنا ،ماشنا پەقەت

تۇرالغۇسى دائىملىق ئۇنىڭ
ئۆمرى بىلەن كۆترە ئېلىپ
ئېھتىياجى ،ئىشنى ئەرنىڭ..
پاقتار ھەممنى گۇلدەك
ئادەم ،كىيىم ،قاچىنى بىردەك
خىمىر بولۇپ چەيلىنەر قەلبى
ئەرنىڭ سوغۇق قاراشلىردا .
غوكۇلدايدۇ كونا بوس تارتقۇ
بوپ ۋۇجۇدنى سىقىقۇچى چالغۇ ،
پاراسەتنىڭ يالقۇنلۇق چوغى
توزۇپ كىتەر شۇنداق ئىشلارغا .

بۇۋاق ئاتا بىر شانلىق ئەسەر ,
نەدە ئۆزگە ھاياتلىق ئىزى ؟
ئۇ تۇمارىس ئىدى ئەسلدە
قەيەرلەردە سۇندى قىلچى ؟
قاچانلاردا كەتتى يوقلىپ
ئۇ كۆتۈرگەن بايراق بەلگىسى
راھەت جەڭگاھ ،بىر گۈزەل ئارمان
غۇرۇرنى تاۋلاپ كۈنسىرى .
غۇرۇر ،ۋىجدان مۇقەددەس ئاتا
ھۆرلۈك ،ئەرك ئاتا قارار گاھ
ئاساۋ ھسقا ئۇراتتى خەنجەر
ساپ دىل، ئەقل بۇلۇپ چىن ئاگاھ
ئەل ئارمنى ھەممدىن ئۇلۇغ
ئەل ئاھنى يۇتقان ئۇ ئاۋال
مىزان قىلىپ باراۋارلىكنى
""باراۋار !..."" دەپ بۇلاتتى ئۇ لال .

ئۇ ئىزلگەن ئۇلۇغۋار مەنزىل
تارىخ ئۈچۈن بوپ قالدى سۇئال
ئۇ ئىزدىگەن ئادالەت قېنى ؟
رېئاللقتۇر مۇجمەل سان ئوقى .
كىتاپتلا تەڭلىك بەلگىسى "
باش ئەگمگەن تۇمارىس بولۇش
بۇ دەۋىرنىك ئارمنى ئەمەس .
بۇ دەۋىرنىك ئارمنى قېنى ؟

ئافرا سياپ بولىسدى بۇۋاق ،
ئاقىلناتتى ئۇنىك ئۇمىدى
ئەپسۇس !
ۋەيرانلقتا ئالتۇن تاغ بۇ دەم
چىگرا سىرتدا ئانا ساي بۇ دەم
چىقماس ئىدى دەل ئافسىراپ
كومراجۋا بولىسدى بۇۋاق ،
ئۆكۈنمەيتى ئۆمىردىن ئانا .
ئەپسۇس
كۈچادا كۆپ ئاخۇنۇم جىجىق
چىقماس ئەمدى خىرستوس ،بۇددا
قاراڭغۇدا قايمۇققان ،ئازغان .
تېڭىرقاشتىن ،تالجىقغان ،ھارغان .
ئەرۋاھلارنىك روھدا جان بۇلۇپ
چىقمىقى تەس يىتۇك پەيلاسوپ ،

ئۇ تۇغسمۇ ئەقىل -پاراسەت
تۇغالمايدۇ مۇكەممەل ئادەم
تۇغار پەقەت كۆرنۈشى ئادەم
ھارمايدىغان ماشىنىدەك دۈل دۈل
كومپيۇتېرغا سالغان ئۇچۇردەك
كۆنۈپكىدا كۆكلەر بىر ئوغۇل

قورۇلدۇ سەي پىچ-پىچ
تارام -تارام تامغان شام كەبى
ئۇ تاراملاپ تۆكسە ر شۇنداق
ئەقلى ،زېھنى ،چىرايى كۆركى. .

پول سۇرتىدۇ ئۇھسىنىپ ئايال
قىزلىقنى ئويلىنىپ رەت -رەت .
ئۇھسىنىشنىڭ تىگنى بىلمەس
بەختلىكلە ر مۇنقەرىزلەردەك .
كىچە -كۈندۈز مۇنقەرىز ئەللە ر
خوجايىننىڭ كۆزىگە قاراپ ,
تولدۇردۇ ئۇزىگە چۆنتەكنى
خۇشامەتلىك ھىجىيىش بىلەن
ھەسرتنى كۆلگە ئوراپ.

لغىرلىغان كۆزلەرىدىكى ياش
گويا تۇندە بالقىغان قۇياش
تۇندە ھەرگىز بالقىماس قۇياش
ئۇمىد بىلەن يانغان ئۇ ئانا
بالا ۋەجى بولدۇ قۇياش !
ئۇ گوياكى كەچ بولماس شەھە ر
ئىرۇسالىم ئەمەس بۇ قەشقە ر
ھەسرەت بىلەن ئىزگۈلۈك نۇرى
تۈن كىچىدە جىمىرلاپ تۇرغان
مەڭگۇ پۇتمەس ئاخىرسىز سەپە ر .
مەدىكارنىڭ پۇلى قانچىلىك ؟
ئاشپۇزۇلدا قالار نەچچە پۇل .
بالا بېقىش ،كىرچىلىك قىلىش .....
(روھ كۆتۈرمەس بۇنداق خىيالنى)
لىكىن ،
ئىنكاسى يوق قۇرۇتتەك پېتراش
خۇشال قىلار كىمنى ۋە كىمنى ؟

پاراسلايدۇ كۆيگەن ئوت ۋۇجۇد

قورۇلدۇ سەي پىچ-پىچ
تارام -تارام تامغان شام كەبى
ئۇ تارالاپ تۇگشەر شۇنداق
ئەقلى ،زېھنى ،چىرايى كۆركى

پول سۇرتىدۇ ئۇھسىنىپ ئايال
قىزلىقنى ئويلىنىپ رەت -رەت .
ئۇھسىنىشنىڭ تىگىنى بىلمەس
بەختلىكلەر مۇنقەرىزلەردەك .
كىچە -كۈندۈز مۇنقەرىز ئەللەر
خوجايىننىڭ كۆزىگە قاراپ
تولدۇردۇ ئۆزىگە چۆنتەكنى
خۇشامەتلىك ھىجىيىش بىلەن
ھەسرتنى كۆلكگە ئوراپ .

لغىرلىغان كۆزلەرىدىكى ياش
گويا تۇندە بالقىغان قۇياش
تۇندە ھەرگىز بالقىماس قۇياش
ئۇمىد بىلەن يانغان ئۇ ئانا
بالا ۋەجى بولدۇ قۇياش!
ئۇ گوياكى كەچ بولماس شەھەر
ئىرۇسالىم ئەمەس بۇ قەشقەر
ھەسرەت بىلەن ئىزگۇلۇك نۇرى
تۇن كىچىدە جىمىرلاپ تۇرغان
مەڭگۇ پۇتمەس ئاخىرسىز سەپەر .
مەدىكارنىڭ پۇلى قانچىلىك ؟
ئاشپۇزۇلدا قالار نەچچە پۇل .
بالا بېقىش ،كىرچىلىك قىلىش........
(روھ كۆتۈرمەس بۇنداق خىيالنى)
لىكىن ،
ئىنكاسى يوق قۇرۇتتەك پىتراش
خۇشال قىلار كىمنى ۋە كىمنى ؟
بىر چاغ
ئۇ خوجايىن قىزلىق پەسلگە
پاراسەت ،روھ ،غورۇر ،قىممەتكە .
مەغرۇررانە ئىچىلغان گۇلدەك ،
ئۇ تونۇغان ئۇلۇغ تەڭرنى
خىيالغا كىرەتتى نۇردەك
ئۇلۇغ روھىنىڭ بۇيۇك پەرمانى
ئۇ تونۇغان گۇلدەك ئۆزنى .
يىگىرمە تۆت سائەت.....

ئاھ ،يىگىرمە تۆت سائەت!
مىلىك تۆت يۈز مىنۇت .
ئۇنىڭ ئىلكىدە
بىلەتتى ئۇ ۋاقىت قەدىرىنى
مىلىك تۆت يۈز مىنۇت !
مىت تۆت يۈز تىللا
شاراقشىيتى كۈندە ئۇنىڭغا .
ئۆز-ئۆزىگە تەڭداشسىز سۇلتان
قىزىل-گۈلدەك كۈلەتتى مەغرۇر .
ئۆز خەلقىگە ھالاۋەت سۇنغان
ياپۇنىيە سەزگەندەك غورۇر.

ۋەتەن ئادەم غورۇرى .غورۇر-
توغالايدۇ ئۇتلۇق ئىستەكلەر
تۇغالايدۇ ئالدانماس روھ،تەن .
ئارمان ئۇچۇن باش ئەگمەس ۋىجدان
ئىشەنچ بىلەن تونۇپ ئۆزنى
يۇرىدىغۇ ئايال پادىشاھ
ئەنگلىيە زىمىنلىردا ،
چۈنكى غورۇر روھىغا سىڭگەن
ئىپىزلمگەن ئانىلار ئۇندا .
ئانىلارنىڭ روھى سۇنىمسا
دۆلەتلەرمۇ سۇنمايدۇ ھەتتا
ئانىلارنىڭ روھى سۇنىمسا
گۈلگە تولار ئالە، ئالەم
تۆكۈلدۇ ئېغىزلاردىن گۈل
مۇستەقىللىق يامرايدۇ ھەتتا .
بۇۋاقلارنىڭ گۈڭىرلشىدىن
. ئانىلارنىڭ روھى سۇنىمسا

ئانىلارنىڭ روھىدۇر ئىلاھ
مەئىشەتتۇر سىرلىق ،ئۇلۇغلۇق .
كۆرۈپ باقىن :مالاي بىر ئانا
تۇغالامدۇ ھەق ئادىل بىر شاھ
تۇغالامدۇ يېڭىلمەس پالۋان ؟
تۇغالامدۇ ئۆتكۇر پەيلاسوپ ؟
تۇغار بەلكىم يىغلاڭغۇ شائىر
سۇلغان گۈلدەك ئۆڭگەن بۇكەمدە .
بېشى پۈكلەنگەن زەھەرلىك يىلان
چاقالمايدۇ-دە يىرتقۇچ ھايۋان

سورىماڭلار بولدى ئانلار
روھنى كىملەر بۇغۇزلغان دەپ .
بۇغۇزلغان ئۇزۇن بىر تارىخ
بۇغۇزلغان ئۇنى ئوغلانلار ،
جارھەتلىك قەلبى بار قىزلار ،
يوللىرىغا قان تولغان ئۇ روھ .
كۆيسۇن يۇرەك ،كۆيسۇن قەلبلەر
يىغى تىرلگەن قېقنۇس كەبى
ئۆز شاھلىقنى تاپسۇن ئانلار.

مانا ئۇ ئالالماس ئون مىنۇت ئۆتنە
ئۆز ھاياتنىڭ ئىسىل بېتىدىن
دىلدىكى ئوتلۇق ئارمانلار
زىكىر بۇلۇپ چاچراتسا ئۇچقۇن
نېرراقتا تاشلاندۇق قەلەم
نۇر -زىيانى يىغالماس ئۆزى
نادامەت ،""ئۇھ !""..تۇغۇلار رەت-رەت ،
ئانا بولۇش نەقەدەر ئۇلۇغ!
ئاھ !
ئۇلۇغ دىمەك شۇنچلىك ئاسان
كۆتۈرمەك تەس ئۇنىڭ ۋەزنى
ئانا بۇلۇپ باقمغان ئىنسان
كۆتۈرەلمەس ،چۇشەنمەس بۇنى .

قەشقەرلىك ئايال-
ئۇ دەملەنگەن بىر پىيالە چاي
راھەتلنىپ سۇمۇرسەڭ بىر پەس -
ئالام سىنىڭ بولدۇ گويا
تامشىپ تۇرۇپ ئالغاندا نەپەس .
ئايال
ئۇ ۋېلسپىت سىنى ئۇچۇرۇپ .
تاش -داڭگالغا ئۆزى سوقۇلۇپ
مەنزىلگە چاپار دۇل-دۇلدەك .

ئۇ بىر ھاسا ،ئۇ بىر كۆز ئەينەك !
ئىشلەتسەڭمۇ ئۇنى بىر ئۆمۇر
دىيەلمەيسەن پۇتۇم،يا كۆزۇم .

ئۇ ئۆيلەردە تۇگمەس ئەتىر
يىنىپ تۇرغان تارام -تارام شام

خورتىدۇ ئۇنى شۇ ئۆكتۆر
ئۆي ئاتلىنىپ تۇرغان بىر سۇئال
ئۆي ئاتلىنىپ تۇرغان بىر سۇئال .

باغرىم داغ
ئەھمەد زىيائى

نېچۇك كۈن ئەردىكىم كىرىپىكلىرىڭ باغرىمغا سالدى داغ ،
چىرايىم سارغىيىپ بولدى خەزان ۋاقتىدىكى ياپراق .
تىلەر مەنكىم ۋىسالىڭ ئەيلەسۇن دەردىمگە بىر دەرمان ،
پىراقىڭ ئىچرە باغرىم تىترەمەدىكىن لاغ-لاغ .
گۇمان قىلغان ئىدىم ،كۆكلۈمدىكى ئوتنى ئۆچۈرگەي ياش ،
تەئەججۇپ ،كوز ياشىم بولدى بۇ ئوتنى ياندۇرۇشقا ياغ .
ئۆزۈڭ دىلبەر جانسىز ئىمىشسەن ئەي پەرى رۇخسار ،
ئۇمىدىم شۇلكى بولغىن چەشمەبەدلىرىدىن ئۇزاق ھەر ساغ .
تاكى بىر كۈن چۈشۈپ كۆكلۈڭگە سويگۇ ئوتىدىن زەررە
ئەجەپ ئەرمەسكى بولساڭ بۇ زىيائىگە يېقىن بىر چاغ .

نۇزۇگۇم قوشىقى
تۇرسۇنئاي ھۆسەيىن

ئىلىخۇغا كەلگۈچە
نازۇك پۇتۇڭ تالدىمۇ ؟
دەشتى چۆلدە ساناقسىز .
ھەمرالىرىڭ قالدىمۇ ؟+

ئەرك ئۈچۈن قەد كىرىپ
باغلاندىمۇ بىلىكىڭ ؟
ئوچېقىدا زۇلمەتنىڭ
داغلاندىمۇ يۈرىكىڭ ؟'

تاغاق كۆرمەي ئالتە ئاي
چۈۋۈلدىمۇ چاچلىرىڭ ؟
چېچىكىنى قومۇشنىڭ

قىزارتتىمۇ قان -يېشىك ؟

ئامراق ھەدەم نۇزۇك ئاي ،
تاراپ قۇياي چېچىڭنى !
نۇرلىرىدا قۇياشنىڭ
سۇرتۇپ قوياي يېشىڭنى !

37-تەكلىماكان ------------------دىلمۇرات تەلئەت
38-شەيتان بار ....ئابدۇللا سۇلايمان
39-كۇتۇش ....پەرھات ئىلياس
40-قايتۇرمىغىن رايىمنى دۇنيا ....بەگمەت يۇسۇپ
41-دەريا بىلەن سوھبەت ....ئىمىن ئەخمىدى
42-كىچەلمەيمەن سىنىڭدىن ۋەتەن ....راھمانجان ئاۋۇت
43-يىلان ....ئەركىن نۇر
45-چىمەنستان ....چىمەنگۇل ئاۋۇت
46-مۇھەببەت كارىدۇرى ....ئومەر مۇھەممەتئىمىن
47-زىلالنامە ....ياسىن زىلال
48-ئوت ئىزاھى ....شاھىپ ئابدۇسالام نۇربەگ
49-باياۋان ....ئابدۇلئەھەت ئابدۇرېشىت بەرقى
50-ئايال بولۇپ ياشاپ باققۇم بار ،ھەقىقى ئايال ....ئايىسىمە ئىدرىس

تەكلىماكان

دىلمۇرات تەلئەت

ئازابلىق ۋە لېكىن ياش تۆكمەس زېمىن،
ئۆچمىگەن ھاياتلىق سەندە ئەزەلدىن.
ياڭرايدۇ كولدۇرما كۆپۈك چۆللەردە
غۇۋا بىر ئەسلىمە بېرىپ قەدىمدىن.

شامالللار ئەۋجىدە بالقىيدۇ ئۆلۈم،
توغراقلار بەستىدە ئۈمىد ۋە كۆركەم.
كۆزلىرى چەكچەيگەن لەكمىك ئۆلۈكلەر،
قارىسام ئۇلارغا غەش بولۇر كۆڭلۈم.

مۇڭلىنىپ ئاقىدۇ قەدىمىي تارىم،
تەشۋىشلىك لوپنۇرغا تۆۋلار بېتىنىم:
قورقما ناتونۇش قوپال تۇرقىمدىن،
كۆچلۈك ئەل يۈرىكى مېنىڭ يۈرىكىم.

بۇ يەردىن كەچمىشتۇر بىپاك ئۆسەكلەر،
ھەم جەسۇر قەسەملەر ، تالماس تىلەكلەر.
تۆگىلەر ئۈن- تىنسىز، كۆزنىگە زورلار،
تادان سودىگەرلەر پايدىنى كۆزلەر.

قىزىل چاچ ئالۋاستى تۇرار غەربتە،
قامچىسى تارىسلداپ تېگەر شەرققە
بەتلەنگەن ساناقسىز رەھىمسىز ياراغ
ئەركەكلىك ئۇرغان جەسۇر يۈرەككە.

قاراقچى كېمىدىن چىقىپ شەرقتە،
قىر- چاپقا باردى شەرقىي دىيار غەربىگە.
قانلىق تون كىيگەنچە پاتتى كەچكى كۈن،
تەڭرىتاغ قارانچۇق بۇ قانسىز تەنگە.

سوقماقتا ئىزغىرىن يالىڭاچ جىسمىڭ،
ۋە لېكىن ئەزەلدىن يوقتۇر كىيىمىڭ.
تۈن كېچە ئۆزنىچە خۇش بولۇپ كۈلەر،
سۆيۈپ شۇ گىرىمسىز، تۇزانلىق مەڭزىڭ.

غىلىلدار قۇم كىرگەن كۆزلۈك ئايدىڭدا،
ياش تۆكەر تىنىمسىز قەلىمىم بۇندا.

يۇلتۇزلار ئىشەنچلىك كۆرۈپ، كەلگەندەك،
بولدۇ مەن يازغان تەكلىماكانغا.

شەيتان بار

ئابدۇللا سۇلايمان

گۈزەللىك ھەم رەزىللىك دەم ئېلىشماقتا ،ئارلىقتا شەيتان بار ،
گۇمانىم ،ھەر تەرەپكە تەڭلا چۈشكەن شۇ يارلىقتا شەيتان بار .

باھار كەلگەندە ئەمدىغىنە ،ئۈستىدىن جۇت -جۇدۇن باستى ،
قەلبنى مۇزلىتىپ نۇرنى ئۆتكۈزمەيدۇ ھېچ ،قارلىقتا شەيتان بار .

ئۆتۈپ توت كوچا دوقمۇشىدىن زور كارۋان ،ئوبدانلا قايرىلغان ،
قانچىسى ئۆز يولىدىن قالدى ،قاپچىغاي -تارلىقتا شەيتان بار .

تىپىلغان زور غەزىنە ،ئاختۇرۇپ كىرگەندە تىلسىماتتىقا ،
يوقالدى ھەممىسى ئاخىر ،ئۆڭكۈردە -غارلىقتا شەيتان بار .

ئۈچقۇدا قوغلاپ ،بەخت ئامەت پەرىسى كەينىدىن قانچە ،
قانات قايرىلدىكىم ،كۆككە ئۇچقان سەپتە -شارلىقتا شەيتان بار .

كۈتۈشتىن تەلمۈرۈپ كۆزنىڭ يېغى ئاقتى ،كەلمىدى ئۇ جانان ،
تۇرۇپ ئىككى تەرەپتە ،تەڭلا تارتىقان .اھ-زارلىقتا شەيتان بار .

شەيتان بولغان ئۈچۈنلا ھايات ئىنتىلىشچان ،شۇنچە تارتىشقاق ،
ھېچ قۇتۇلۇپ بولماس ئۇنىڭدىن ،يوقلۇقكى -بارلىقتا شەيتان بار .

كۆتۈش
پەرھات ئىلياس

ئۇلۇغ ئېچىپ قويدۇم ئىشكنى ...
بەلكىم
كىرىپ كېلەر كىمدۇر بىر مېھمان .

يا بولمىسا يىراق جايدىكى
ئۇنتۇپ كەتكەن بىرەر دوستۇمدىن
كېلىپ قالار خەت .

دېرىزىدىن قاراپ تۇرىمەن ...
بىلىنەر ماڭا
قۇرۇپ كەتكەن قاقباش سۇۋادان
بوككىدە بىر ئورمانغا ئوخشاپ
كۆكلەيدىغاندەك
سىرغىپ ئاققان كىچىككىنە سۇ
بىردىنلا
ھېسسىياتلىق كۆپكۆك دېڭىزغا
ئايلىنىدىغاندەك .
سېلىپ قويدۇم تەببۇرغا زەر تار ...
كېلىدۇ ئاماننىسا
ئۆيىمىزگە مېھمان بىر كۈنى .
يېقىپ قويدۇم يەنە بىر تال شام

قۇيۇپ قويدۇم بىر پىيالە مەي.
كىرىپ كېلىدۇ ناۋايى چوقۇم

بۈگۈن بولمىسمۇ ئەتىگىچە
ئۆيىمىزگە شېئىر يازغىلى .

يەنە ياساپ قويدۇم موخۇركىنىمۇ ...
كۈتىمەنا ،كۈتىمەن شۇنداق

كەلمەيدىغان يالغانچى ۋىسال
بىچارە ئارمانلارنىڭ !
ئاچمىسمۇ بىرىگە قۇچاق

شۇ بەختسىز كۈتۈشلىرىمدىن
بەختلىكمەن ،بەختلىك بىراق .

قايتۇرمىغىن رايىمنى دۇنيا
بەگمەت يۈسۈپ
قايتۇرمىغىن رايىمنى دۇنيا ،
پۈرسەت كەتسە ياشاش بەربىر .;
ئالەم ماڭا ،مەن ئالەمگە بىر ،
بۇ ھامانە ئىچىلغۇسى سىر .
ئاق چېچەكتەك توزۇپ كەتمەستە ،
قىلىۋالاي ئىشلىرىمنى مەن .
نەدىن كەلدىم ،كىتىمەن قايان ،
بىلىۋالاي ئىزلىرىمنى مەن .

بۇ ئومۇرنىڭ قىشى بار يېزى ،
ۋاز كەچمەيمەن ھالال ياشاشتىن .
قارا قىسمەت ،قارا كېچىدە ،
ئەنداز ئىلىپ نۇرلۇق قۇياشتىن .

دەريا بىلەن سۆھبەت
ئىمىن ئەخمىدى

چارچىمامسەن دېدىم دەرياغا ،
دىدى؛ئۆلۈم توختاپ قالغىنىم .
خۇي -پەيلىمدە ھاردۇق ئىلىش يوق ،
جىم تۇرسام ملا سىسىيمەن شۇئان .
ھاياتلىقىم گويا ئاتقان ئوق ،
مېنىڭ ئۇچۇن ئىغىر ھاقارەت ،
ئادەملەرگە ئوخشاپ قالغىنىم ...

قىرىمامسەن دىدىم دەرياغا ،
دىدى؛ياشلىق يەردىن ئالغىنىم .
ھەر تىنىقتا ئالەمچە شوخلۇق ،
نەگە بارسام شۇندا مۇھەببەت .
بۇ مەڭدىكى يەككە ئۇلۇغلۇق ،
ياشارتىدۇ مىنى ھەر نەپەس
قىرغاقلارنىڭ لېۋىنى سۆيۈپ

دالىلارغا گىرە سالغىنىم .
ئۇسسىمامسەن دىدىم دەرياغا ،
دىدى؛قىزلار ئىچسە بىر يۇتۇم ،
ياش بالىلار يالىڭاچ بولۇپ -
بىلىق كەبى ئۈزىنسا مەندە .
يە ئىچتىزدا يىيىلىپ ئاقسام !
ئاشۇ ئارام ،ئاشۇ قانغىنىم .
توڭلىمامسەن دىدىم دەرياغا ،
دىدى؛تۇرغان -پۈتكىنىم بىر ئوت .
قاتقان مۇزلار باھار لىباسى
يازدىن بەكرەك قىشتا قىزىيمەن،
گۈل -گىياھنىڭ سىغىنىشلىرى ،
يالقۇنۇمدىن ياسايدۇ ئەگىز .
ھەممە ئىشقىم قىيان ئىچىدە ،
شارىلدىشىم كۆيۈپ يانغىنىم .

كىچەلمەيمەن سىنىڭدىن ۋەتەن

راھمانجان ئاۋۇت

ئۆتتى سەندە سەبىي چاغلىرىم
گۈلگە تولدى سەندە باغلىرىم.
ئىزىلسە دەرت ئەلەمدىن باغرىم،
كىچەلمەيمەن سىنىڭدىن ۋەتەن.
مەيلى خۇۋلۇق كۆرمەي سىنىڭدە،
بىھۇدە دەرت تارتاي سىنىڭدە .
ئەجەل شارابى ئىچەي سىنىڭدە،
كىچەلمەيمەن سىنىڭدىن ۋەتەن.

راھەت كۆرمەي قالاي جاپادا،
مەيلى سەرسان بولاي تالادا.
مەيلى دۇچار بولسام بالاغا،
كىچەلمەيمەن سىنىڭدىن ۋەتەن.
توختار سەندە ئاخىرقى نەپەس ،
ئۆزگە يۇرتقا قىلمايمەن ھەۋەس.
ئۆز ئىلىدىن كەچكەن ئەر ئەمەس ،
كىچەلمەيمەن سىنىڭدىن ۋەتەن.

يىلان
ئەركىن نۇر

مەنمۇ ھەم بىلمەيمەن يىلانلارنى سىنىگدەك
بەلكىم، ھازىرقى يىلاننىڭ ئەجدادى شەيتاندۇر ئەسلى ,
ئېزىقتۇرغان ھاۋا ئانىنى
قۇلىقىغا نازۇك شىۋىرلاپ
چەكلەنگەن مىۋىنى ھاياتلىق مىۋىسى قورقماي يېگىن، دەپ
ئاشكارىلىغان تەڭرىنىڭ ھىيلىسىنى
يىلان ئېزىتقۇ
ئۇ باشلايدۇ بىزنى ھايات ئىچىگە
ھەقىقەتنىڭ قورقۇنچلۇق ئۆڭكۈرلىرى، رەزىللىكلەرگە
بەلكىم، ھازىرقى يىلاننىڭ ئەجدادى پەرىشتە ئەسلى
قۇتقازغان توپاندىن نوھنى، كېمىنى
تېشىلىپ ئەبجىقى چىققاندا كېمە
نىقتاپ كىرىپ تۆشۈككە مەھكەم
ھالال - ھارام، ئەركەك - چىشى جانلىقلارنى-- ھاياتنى
ھالاكەتنىڭ گىرۋىكىدىن قۇتقازغان تامام

يىلان تەڭرى
ئۇ يارىتىدۇ بىزنى قايتىدىن ;
خارابىدە يېڭى ھايات قويىنغا

بەلكىم، ھازىرقى يىلاننىڭ ئەجدادى قاناتلىق ئەسلى
تۆشۈكلەرگە -- ھالاكەتنىڭ زۇلمىتىگە ئامراق بولغاچ، ۋەتەن قىلغاچقا;
قىستالىڭ، چوڭقۇر تۆشۈكلەرگە كىرەر چېغىدا
قاناتلىرى، ھەتتا پۇتلىرى پاتماي قالغاندۇر سۇنۇپ...

يىلان مايقوڭغۇزى
ئۇ قوپۇقۇرۇق، زۇلمەت باسقان تېنىمىزنىڭ چوڭقۇرلىقىدا#
قۇياش كەبى يورۇتقانچە ئىچىمىزنى سويلاپ بارار مەڭگۈگە
بەلكىم، ھازىرقى يىلاننىڭ ئەجدادى روھتۇر شەكىلسىز
يىرگىنىپ بىزلەردىن
سۇغۇرلۇپ چىققانچە يىراق - يىراقتا
ئادىمزات ئاياق باسماس چۆللىكلەرنى قىلغاندۇ ماكان

تەنھالىقنى دەرەخ كەبى باغاشلاپ
يىلان بوۋىلارنىڭ ئەرۋاھى
قولدىن بېرىپ قويغان جەننەتنى
ئۇ قوغدايدۇ شۇڭا ھاياتلىقنىڭ تىلسىم بۇلاقلىرىنى باغرىغا بېسىپ
(ياتلارغا ئەجەللىك زەھرىنى چېچىپ)
بەلكىم ھازىرقى يىلاننىڭ ئەجدادى مۇڭگۈزلۈك بۇقا
يەتتە قات يەر تېگىدە جاھاننى تۇرغان كۆتىرىپ
بۇزغۇنچى ئىنساننىڭ گۇناھى كەتكەچ ئېغىرلاپ
كۆتۈرەلمەي سونۇپ كەتكەن مۇڭگۈزى
ئۈرۈقلىغان، سۇنۇپ كەتكەن پۇتى، سۆڭكى.
ۋە زېمىننىڭ ئاستىغا قالغان كۆمۈلۈپ...
ئۆمۈلەپ چىققاندۇ ئۇ زېمىنگە تۆشۈكلەر تېشىپ
يىگىننىڭ كۆزىدەك تۆشۈكمۇ بەرگەچ ئاڭا نىجاتلىق -- ھايات
تۆشۈكلەرگە ئەلمىساقتىن ھازىرغىچە تىۋىندىغاندۇ
يىلان تەندۇر يالىڭاچلانغان
ۋە ياكى بىر ئەزادۇر، تەننىڭ مۇھىم بىر قىسمى
بىراقكى، ئۇ خالىمىغاچ ئەنجۈر ياپرىقىدىن كىيىم كىيىشنى
نومۇس قىلىپ نومۇسچان ئادىمزاتتىن
ئايرىلىپ چىققاندۇر تەركى دۇنيا بولۇپ
ھەم شۇڭا ياشايدىغاندۇ كىيىمسىمان تېرىسىنى سىلىپ
ئۆزلۈكسىز
يىلاننىڭ تۇخۇمى شىپادۇر بىزگە
ۋە لېكىن قۇرىماقتا يىلان تۇخۇمى
مەدەنىيەتنىڭ بىپايان چۆللىكلىرىدە

سەن ئەمدى سورىساڭ يىلان نېمە دەپ
مەنمۇ ھەم بىلمەيمەن يىلانلارنى سېنىڭدەك...

چىمەنىستان

چىمەنگۈل ئاۋۇت

ئىشقىمنى تۆكمەن قۇشلار ۋەسلىگە ،
ئوت بولۇپ يانساڭمۇ باغرىمدا تىمتاس .
كۆزۈمدە ھەسرەت بار پەقەت بىر ئوتلام ،
ئاھ ، بۇنى ھېچكىممۇ قىلمايدۇ قىياس .

يۈلۈنغان چېچىمدا تۈننىڭ نالىسى ،
كۆمسەمەن تۇپراققا چېچەكلىرىمنى .
يالاڭياق پۇتۇمغا ئۆمىدىم تىكەن ،
يىرتىمەن قار رەڭلىك ئىستەكلىرىمنى .

قانىغان لېۋىمدە ئىسسىق بىر قىيان ،
تاشالماي مېھرىمگە سىڭىدۇ تەكرار .
تەبىئەت مۇڭىنى يالمايدۇ تاتلىق ،

ئىشكىم تۈۋىدە قۇرىغان چىنار .
بۇ تونۇش كوچىدىن تۆتتۆۋاتقىنىمدا چۇچۇك بىر ئاۋاز يۇرىكىمگە ئۇرۇلدى :
_ چىمەن ، ساڭا نېمە بولدى
_ سېنىڭ دەردىڭنى ناخشا قىلىپ ئېيتىۋاتىمەن ناتىۋانىم .
_ ئۆزۈڭنىڭ دەردىنى ناخشا قىلىپ ئېيتالىغۇدەك جاندار بارمىدۇ بۇ دۇنيادا ؟ ! ئۇنىڭغا ئۇنسىز قاراپ قويىدۇم .

يېپتەك چىگىش خىياللىرىمنى ،
دەپ بەرگۈم بار پەقەت ساڭىلا ،
پۇچۇق ئالما يەپ ئولتۇرغان قىز .
چاچلىرىڭنىڭ ئۇرۇملىرىنى
چۇۋۇۋەتسەڭ ئوخشايسەن ماڭا ،
قوپ كېتەيلى يىراقلارغا بىز !
بۇدرۇقتىنە بارماقلىرىڭنى
مىڭگۈۋەرگىن يوللاردا شۇمۇپ ،
سۇرتۈۋەتمە كۆز يېشىڭنىمۇ .
سېۋەتتىكى ئارمانلىرىڭنى
ئاۋايلىغىن قالمىسۇن چۇشۇپ ،
قېقىشتۇرما كۆينىكىڭنىمۇ .
ئەشۇ نەمخۇش كىرپىكلىرىڭنى
چەكسىز ئارمان تۇرغاندۇ كۈتۈپ ،
يوشۇرمىغىن شوخلۇقىڭنىمۇ .
_ ھەرقانچە قىلىپمۇ سىنى ئەقىللىق ئادەملەر قاتارىغا قويالمىدىم . لېكىن سەن نۇرغۇن ئەقىللىقلەرگە باققاندا تېخىمۇ مەنىلىك ئادەم .
ئۇنىڭ گېپىنى ئاڭلاپ بار ئاۋازىمنى قويۇۋېتىپ قاقاھلاپ كۈلۈپ كەتتىم .

شور دەريا ئاقىدۇ ئالدىمدا مەغرۇر ،
ئۆمىدنى كەچكەندەك كېچمەن ئۇنى .
سۆزىمەن باغرىدىن مەختۇمسۇلانىڭ ،
تارىختەك ئۇزۇن ھەم قارا چېچىنى .
كاككۇكنىڭ پىغانى يامراپ يىراققا ،
ھىجراننىڭ قەدرىدىن ئېچىلدۇرار گۈل .
قان بولدى نېمشقا ئۇننىڭ يېشى ،
گۈل بولۇپ ئېچىلماس نېمشقا كۆڭۈل ؟

ئىپارخان پۇرىغان جىگدە چېچىكى ،
تورىدى قاياققا ، قاچان ، قەيەردە ؟
نۇزۇگۇم يولۇقمىدى قومۇشلۇق ئارا ،
نېمشقا ئېپ قاچقۇدەك مەردانە ئەرگە ؟

گۆرۈستانلىقتەك كىچىككىنە بۇ جايدا ، سېنىڭ ئىسمىڭ بىلەن مەۋجۇتلۇقىمنى ھىس قىلىپ ئۇتىمەن . تاشقى كۆرۈنۇشۇمدىن شۇ قەدەر پەرۋاسىز ، سۆيۈملۈكمەن . لېكىن روھىي دۇنيارىم قانزىرداپقا ، ئاق كۆڭۈللۈككە تولغان ، ھازىر كىملەردىندۇر قىساس ئالغۇم كېلىدۇ .
قۇياشتەك نۇرلىنىپ بىلەيچى بوۋاي ،

يول ئالدى يانتۇلغان تاشلىققا تەكرار .
چۇمۇلە يېنىدىنمۇ ئۆتتى ئاۋايلاپ ، .
بەرگۈسى كەلمىگەندەك ئۇنىڭغا ئازار .
سۆزلەيدۇ ئۆزىگە : << يەتتە قىزىمنىڭ
ئۆمرىنى ، بەختىنى كەم قىلما خۇدا << .
سېرىقتال ھاياتىنىڭ گەردىشى بىلەن
مەڭگۈلۈك بۇرچۇمنى قىلاي مەن ئادا .
تاغلاردىن تاش يۇنۇپ شۇنچە ئۇزان يىل ،
ياشىدىم ، قېرىدىم شۇ قەدەر تېمەن .
بىر بۇردا رىسقىمنى تاپتىم جاپادا ،
يۆلىدى مومىيىم پاك روھى بىلەن .
ئوخشىماس ئەركەكلەر ياشلىق چېغىمغا ،
ھەتتا سۇ تالىششقىمۇ بارمايدۇ رايى .
خوتۇن تالىششىنىمۇ ئۇنتۇپ كەتكەن ھەي . . .
ئوتىغا بولارمىش بالا گۇناھى << .

تومۇرلىرىم چىڭقىلىپ ، پۇخادىن چىققۇدەك يىغلىۋالغۇم كەلدى . شۇنداق تەبىئىي ھەم تېز ئاينىۋاتقان تۇيغۇلىرىمغا بوغۇلۇپ ئىچىمدە نېمىلەرنىدۇر شىۋىرلىدىم : '

تېرەكلەر ئۇنتۇنسىز سويۇلدى قاتقات ، .
قۇمساڭغۇ ئېرىققا يىقىلدى بىرسى .
قۇشقاچنىڭ تەشۋىشى ئۆچتى جىممىدە ،
قوۋزاقلار ئارىسىدا يامغۇر يىپلىمى .

پاتقاقنىڭ مېھرىنى سەزدى يۈرىكىم ،
ئايدىڭدەك ئاق رەڭگە چىلىشىپ قالدىم .
بەختىمنى ئالاي دەپ باغرىڭدىن جېنىم ،
مەن يەنە بىر ئوتلام ھەسرەتنى ئالدىم .

جاسارەت چەيلەندى ئالقانلىرىمدا ،
ھەسرەتنىڭ ئورنىدا ئۇرمىدىڭ قىلىچ .
ئەركەكلەر جەھلىدىن تاغنى پۈكمىسە ،
ياشىغۇم يوق مېنىڭ بىر ئومۇر تىنچ .
ۋۇجۇدۇڭدىكى چوغنى تۇتقاندەك بولۇۋاتىمەن ئەزىزىم ، كەل بىردەم مۇڭدىشايلى . . .

ئوق يانى سۇندۇرۇپ ئوغۇللىرىغا ،
بەرگەن بىر ئاتا بار ئوغۇزدۇر ئىتى .
رىۋايەت قەلئەسگە ئېپ چىقاي سېنى ،
ئاي بىلەن يۇلتۇزمۇ ئەرنىڭ قاناتى .
جاراھەت مەلھەمگە يۈرىكىڭنى سىق ،
ئانارنىڭ سۈيىدەك ئىچەي قانغۇچە .
سالام ئېيت چىمەنىم ، ئۇچرىتىپ قالساڭ ،
مەن مىنگەن تۇلپارنى ئەگەر يانغۇچە .

كېتىۋاتىمىز . . . كۆز ياپراقلىرى تۆكۈۋاتقان قىسمەتلەرگە دەسسەپ كېتىۋاتىمىز . . . شۇ ئارىدا غايىپتىن يېنىك بىر سادا ئاڭلاندى :

_ ئايىيۇھانناس ! چاقۇ پەلەكمۇ بۇنداق ئايلانماس . . . ! سىيت نوچىنى تۇتقان چېرىك بىلەن سادىر ئاتقان چېرىكلەر خۇدانىڭ دەرگاھىدا ئۇچراشتى . دوزاق قىزىل گۈلدەك كۆيۈشكە باشلىدى ، جەننەتۇل رىزۋان ئانىلارنىڭ كۆز يېشىدەك ئېقىشقا باشلىدى . . :

ئېزىلدى يۈرىكىم باستى ۋەھىمە ،
باغرىمغا باش قويۇپ يىغلىۋال بوتام .
ئازابقا ئايلاندى گۈلنىڭ پۇرىقى ،
بېغىمدىن بۇلىۋال ئۇزۈك بىر تۇتام . .

كىرىشكەن چىشلىرىم ، چۈۋۈلغان چاچلىرىمغا قاراپ ئالدىمدىكى ئەينەكنى زەرب بىلەن ئۇرۇپ چېقىۋەتتىم .
بۆدۈنە تۇخۇمدەك ئىللىق ئەسلىمە ،
بورانلىق دەملەردىن يۇلقۇندى يۇمران .
جېنىمغا يىلاندەك چىرماشقىن مەيلى ،
ئېھ ، سېنىڭ غېرىبلىقىڭنى قىلغۇم بار گۇمران . ,

تىترەڭگۈ ئاۋازىڭ قاينار قېنىمدا ،
كۆزۈڭگە قاراشقا يەتمىدى قۇربىم .
<< تۇمەن >>نىڭ سۈيىنى پاكلىدى ئەزان ،
مەن ئۈچۈن كۆلۈپ باق ئەمدى يالغۇزۇم .
_ مەن ئوپېراتسىيىدىن يېڭىلا چىققان ئايالنىڭ ئوتىدىن ئالغان تاشنى كۆرۈۋالغان ، ئۇ شۇنداق سىلىق ھەم گۈزەل ئىدى . ئادەم تېنىدە مۇشۇنداق بىر تاشنىڭ قانداق پەيدا بولۇپ قالغانلىقىنى ئۆزىمۇ بىلمىگەندەك ساڭا بولغان ھېسسىياتىمنىڭ قاچاندىن بېرى شەكىللەنگەنلىكىنى ھەرگىز ئېنىق دەپ بېرەلمەيمەن .
قاراڭغۇلۇق ئىچىدە كۆچلۈك بىر ھاياجاندىن جۇغۇلداپ كەتتىم كەپتەر ، ئاق ئۈجمە ، ئاپپاق بىر كېچە ،
سەن تونۇش ھېسلىرىمغا بولماقتا گۇۋاھ .
رېئاللىق چېقىلدى چاقماق ۋەسلىدە ،
مەڭگۈلۈك ئىستەكتە غالجىردۇر زېمىن .
مەيلى سۆي ، ئۇنۇتقىن رازىمەن سەندىن ،
قويۇۋەت بىمالال كەڭلىكلىرىڭگە ،
قىياندەك يامرايمەن شۇ قەدەر ئەركىن .
قەلب ئېتىزىمنى قالمايمەن قىرغىن . . .

ئىشكتىن چىقتىم ، يەنە يامغۇر يېغىشقا باشلىدى .

مۇھەببەت كارىدۇرى

ئۆمەر مۇھەممەتئىمىن

1
ئوڭدا ياتقىنىچە سۇمۇرۇپ كۈننى
ئۆۋۈلۈپ كەتكەن ئايل تېنىدەك
ئىككى يۈرىتقا ھىجران تىرار قۇم ..
ئارىسىدا بىر يول
ئەتىراپى قۇم بىلەن ياسالغان تۈلۈم .
يىشىللىق چالا ،چۆللۈكتە پۈتۈن ،
بۇندا ئوت كۆرۈنمەس ،كۆرۈنمەس تۈتۈن ...
سەن كېلەتتىڭ شۇ يولدا
ئوت قويۇپ ،
ئىس چىقىرىپ ،
كۆزلىرىڭ بىلەن
يۈرىكىمگە ياساپ بىر چاڭگا .
مەن كېلەتتىم شۇمۇپ ئىسمىڭنى
روھىمدەك چۆل يولدا دۇنيادەك تەنھا .
ماڭدۇقا -ماڭدۇق
يەرنىڭ قۇۋۇرغىسىنى
تىترەتكۈدەك بولغىچىلىك قەدەملەر
ئۆتتۈپ كەتتى يىگىرمە توت يىل ...
تېنەپ يۈرگەن ئوغۇزخانغا ,
ئۇچرىغاندەك كۆك يايلىق بورە
قىسمەت ئاتلىق تامنىڭ كەينىدىن
مارلاپ قالدى بىر كارىدۇر ؛
-سائىتى كەلدى ،سائىتى كەلدى !!
سائەت ئىچىدىن
چىقتى بىر قىز ،چىقىپ كەلدىڭ سەن ...

2
بۇ ئاشۇنداق كارىدۇر ;
ئۇندا ھاياتنىكى قىرماس ھۆزۈر .
بۇ كارىدۇرغا ;
سەن پاتسەن :
مەن پاتىمەن :
پاتىدۇ جاھان ..

سەن كىرىسەن
مەن كىرىمەن
كىرىدۇ ئارمان .
بۇ بىر كارىدۇر
پاتار ئاتا ئاينۇر دىگەن قان ,
پاتار ئاتا ئۆمەر دىگەن جان ...
قان
شەپەق
قىزىل رەڭ ...
قۇياش سۈغۇرلۇپ چىقار كېچىدىن
تاغ بىلەن كۆك تۇتاشقان بىر يەر
قاناپ كىتەر شۇنچە چىرايلىق

پاتار قۇياش بىشچىلاپ كېچىگە .
قۇياش پاتقان يەر "
قاناپ كېتەر -
قىزىل رەڭگە تولۇپ لىپمۇ لىق

بۇ بىر كارىدۇر
تۇغۇلىدۇ قىزىل رەڭدىن قىز .
قىزدىن قىزىللىق ...
يوپيورۇقتۇر كارىدۇر :
ئۆمۈر گۈگۈمدا پەرۋازدا سۈمرۈغ
ۋاپا ئەمگەن جۈپ كۆڭۈل رەڭگى
لەپىلدىتەر جۈپ باشتا جۈپ تۇغ
تاغدا بۇلاق ،ئاسماندا چىقىن
كارىدۇردا ئۈزۈلمەس ئېقىن
ۋاپا ،سۆيگۈ ئۇندا ئاققىنى
بۇندا بىر جۈپ كۆڭۈل ئەڭ يېقىن

كارىدۇردا بىر دوسك
چاقنار پەقەت ئاينۇر دىگەن سۆز
يانار پەقەت ئۆمەر دېگەن كۆز

ئوت ئىزاھى

شاھىپ ئابدۇسالام
ناخشامنىڭ سۆزۈڭ ئەۋجىدە ئۈچراتتىم سىنى
روھىم بەرقىدە چېچەكلىگەن ئەي ئاتەشگاھ)
تەشۋىش ئىچرە تەشۋىشنى تەشۋىشمىدىن كۆر

هاياتىنىڭ يەنە بىر يۈزىدە
ئارمانىمغا ھاپاشلانغان قانداق چۇقان ئۇ
بىز ئۆلۈم دەشتىدە ئوينالغان بىر مەيدان ئۇسۇل
ئىخلاسىم تۈۋىدە چېچەكلىگەن جەرەن كۆز رەنا
پەسىللەرنىڭ سۇنغان نۇرىدا
شاھادەت قىلدىم روھىڭ بۇرجىدا بىر ساڭا
چۆچىكىڭنى چۆچىكىمدە كۆرگەنسەن بۇ ئان
سۈزىۋالاي سەھىرىمنى سەھىرىڭدىن ئەي
بىر ناخشا بار پەقەت بىر   ناخشا
يالقۇندا تاج ئېرۇر تاجلىق يۈرىكىڭ
پۇشايمانىم تۈتىگەن ئاخشام
ئۇچراتتىم
پۇشايماندا ئېرىگەن پۇشايمانىڭنى
كۆزۈڭگە ئۇۋۋا سالغان پەرىشان جۈملە
كۆيمەكتە كۆيگەن قۇياشنىڭ كۆيگەن چۈشىدە
تېنىمدە مەست بولغان سابانى كۆردۈم
جىنايەتلىك ئاڭنىڭ شېخىدا سەن
نەبىلەر سۈكۈناتىدا ئۇچراتتىم ئەي يارەب
ئۆز ئۆزىدە پارچىلانغان جىنسىيەتنى
چۆل
لەڭ ئۇرار قۇم دانىچىسىدا قۇمدەك باياۋان
سەن مېنىڭ باياۋانىم كارۋان قايمۇققان
كەلتۈر بىر كاسە ئۆز ئۆزۈمدىن تاشاي شامالدەك
بىز شامال بولۇپ يارالغان شامال جىملىقىدا
ئەگەشكەن ساڭا ئۇ سايە چارلاشتا مېنى.
دارىڭدا ئوينايمەن ھاياتنى تىمتاس
قان ئىچرە مېنى پۈرىۋاتقان ئۇشبۇ لىرىكاڭ
يامغۇردەك يېغىۋاتقان سايە قورشاۋىدا,
ئايلانغاندۇ ساڭا يا ماڭا,
ئايلىنىشتىن تىرىۋالدۇق تۈن بارمىقىغا
تاقىغان كېچە ئۈزىكىنى ئەھدىمىزدىن
پىغانىمنى چىلاپ قويدۇم پىغانىڭغا ئەي
يارىلىش يىلنامامدا
سۆڭىكىمگە ئويۇپ كەلدىم سۈرىتىڭنى جان
شۇ قەدەر يەڭگىل قونىۋاتقان زاۋال
سۈمۈرمەكتە مېنى مەندىن;
سۈمۈرمەكتە سېنى سەندىن
چۈشىمىزنى قايتۇرۇپ بىرىڭلار چۈش سۇلالىسى
چۈشىمىزنى چۈشىمىزدە سۆيگەن ئىدۇق قان
موخۇركاڭغا ئورىۋالغىن مېنى دەپسەن پاھ
كەل
ئارمانىڭنى چېكەي بىر نەپەس
تاغلاردىن ئۆركىۋاتقان سۇئاللار بىزنىڭ

تاغلاردىن ئۇركىۋاتقان مارالالار بىزنىڭ
بىز ئۇركۇش پەسلىدە ئۇركۇشكە ئايلانغان ئۇركۇش
سادايىمىزدا
يىقىلغان راۋاقنىڭ باردۇر ناۋاسى
ناخشىمىزنى ئاڭلىغان تۈنجى رەت كىمسەن
خەنجەرلەنگەن يۈرەك ئاشۇنداق لەۋەن

باياۋان
ئابدۇلئەھەت ئابدۇرېشت بەرقى

1
چېقىلارمەن تاك قىلىپ چەكسەڭ،

جامالىڭنى كۆرستەر ئەمما

تولۇق قىلىپ ھەر بىر سۇنۇقۇم. ^

ئەگەر ماڭا قىلماق بولساڭ سۆز

ئېغىزىڭ ھېچ مىدىرلىمىسمۇ

نېمە دېمەكچىسەن
ئاڭلاپ بولار ھەممىنى قۇلۇقۇم.
كېلەر بولساڭ)

كېلىشنى ھەم قىلساڭ خىيال،

يۈرىكىم
بولار دەرھال يولغا ئايلىنىپ. `
كۆرۈشۈشنى ئىستەيمەن
كەلمەيسەن ئەمما. !
سۆيۈشنى ئىستەيمەن
سۆيمەيسەن ئەمما.

2

قانچىنچى ئادەممەن بۇ ئالەمدە،

تۇغۇلغان يەنە قانچىنچى بولۇپ؟
بىلمەيمەن كۆكسۈمدىكى
شۇ كىچىك يۈرەك

قاچان قالدى

بۇ ئۆلۈغ ئوتلارغا تولۇپ.

تىكىلمەن ئۇزاقتىن ئۇزاق
ئۆزۈم بىلمىگەن خىيالىمدىكى بىر يولغا.

شۇ يولدا كېلە ر
يۈرىكىمدىكى ئوتنىڭ تىلىنى ئۇققۇچى.

تەنلىرى گۆش، بىزگە ئوخشاش
بىر ئادەم تۇرۇپ

شۇ ئوتلارنى يۇتۇپ ئۆتكۈچى. ;

دېيەلمىگەن گەپلىرىم تولا،

سورىسا بىرەرى دېمەيمەن ئەمما.
ماڭمىغان يوللىرىم تولا،

ماڭ دېسە بىرەرى ماڭمايمەن ئەمما.
ئېچىلمىغان سىرلارنىڭ ئېچىلمىغىنى خوپ،
كېيىن

ئۆلۈمنىڭ تۇنجى كېچىسى،
چۈشەندۈرگەي مېنى، يۈرىكىمنى
شۇ دېيىلمىگەن گەپ
شۇ ماڭمىغان يول
ئورنىدىن تۇرۇپ.

سالام خەتلىرىڭنى كۆيدۈرمەكچى ئىدىم،)

خەتلىرىڭ كۆيدۈردى ۋە لېكىن مېنى.

كۆل قىلدى كۆز يېشىڭ مەغرۇرلىقىمنى،

ئاھلىرىڭ ئۆلتۈردى بۇ يۈرىكىمنى.

ئۆزۈمنى كۆيدۈردۈم، ئۆزۈمنى خالاس،
خىيالىمدا سەن يەنە غالىپ.

سېغىنىشىم كۆكدە شاھسەن

مېنى قىيناپ تۇرغان شۇنچە ئاجايىپ.

1995- يىل 30 - مارت ئۈرۈمچى

.

ئايال بولۇپ ياشاپ باققۇم بار ،ھەققى ئايال

ئايىسمە ئىدرىس

ئايال بولۇپ ياشاپ باققۇم بار ،
ھەققى ئايال .
ئۆزۈن ئۆرۈم چاچلىرىم بىلەن
چىمەن دوپپا كەيسەم چىرايلىق ،
ئامانىسساخان ،نۇزۇگۇم ،
رابىيەلەر كەيگەن كىيىمنى
كىيىپ باقسام ئۇيغۇرغا لايىق .
جىلۋىلەنسە ئوسما قېشىمدا ،
يىلىم ئوماق كۈلسە چېچىمدا ،
چاچ تەگىلەر جىرىڭلاتسام ،
نازاكەتلىك سۆزلەر ئاچسام ،
قوشاقلار تۆكۈلسە لېۋىمدىن ،
داستانلار پۈتۈلسە تىلىمدىن .
تەمسىل قىلسام قانغۇچە ئىلىم ،
مۇزىكىغا لىق تولسا دىلىم .
تارىخ بىلەن چىلك چىرمىشىپ ،
تاپىمسام مەڭگۈ تىنىم .
ئايال بولۇپ ياشاپ باققۇم بار ،
ھەققى ئايال .
تاختا -نوغۇچ كۈلسە مەن بىلەن ،
قازان -قومۇچ كۈلسە مەن بىلەن ،
تەملىك بولۇپ ئوخشىسا تاماق ،
ئوماقىنا باللىرىمنى ئەگەشتۇرۇپ ،
مەيلى ئىدى ،چامغۇر يۇلسامۇ ،

تۇزۇم كەملىسا ،
قوشنىلاردىن سورىسام ئازراق .
ھەققىگە
سۇنۇپ بەرسەم بىر قاچا تاماق .
ھورى كۆتۈرۈلۈپ تۇرغان ئاش .
ئىللىققىنا بولغانچە ئاداش ،
«ئايالىم ئەجەپ كۆيۈمچان »دەپ
ئېرىم قەلبىنى كويدۇرسە ،
مەيلى ئىدى ،
جاپالاردىن تۆكسەم ياش .
«ئانا ئاش ،
ئانا ئاش ...»
«تۇزى سەل كەم ،
تىتىپتۇ ئوتياش ».
ئەھ،سۆيۈملۈك ،سويۈملۈك
سۆزلەر ،
ئاياللىقىمنى تۇنۇتقان سۆزلەر .
مۇھەببەتكە باشلىغان سۆزلەر
يۈرەكلەرنى ياشناتقان سۆزلەر ...
ئايال بولۇپ ياشاپ باققۇم بار ،
ھەققى ئايال .
ئوغۇز سۇتى بىلەن ئوغلۇمنى ،
كۈچ-قۇۋۋەتكە تولدۇرۇش راھەت ،
تامشىپ-تامشىپ ئەمسە سۇتۇمنى ،
ساپ-ساق ئىككى يىل ،
ئۇ مەن ئۇچۇن بەخت ھەم ئامەت .
ئانا سۇتى ئۇلۇغ مۇققەددەس ،
ئۇ بالىنى قىلار زەبەردەس .
ئانا ئۇچۇن بالا ئېمىتىش
ئۇ بىر پەرز،ئۇ بىر پەرز بەس!...
پەرزلەرنىڭ ۋەزنى بەك ئىغىر ،
ئۇ پەرزەنتنىڭ ھەققى -داۋاسى .
پەرزەنت بىلەن ئاتىلار «ئانا »،
«ئانا ئۇلۇغ ئىنسان رەناسى ».
ئاق سۈت ھالال ،ھالال سۇتۇمدە ،
ئەقىل بەرسەم ،كۈچ -قۇۋۋەت بەرسەم ،
ئەدەپ -ئەخلاق ئۇرۇقلىرىنى ،
ئاق سۈت بىلەن قەلبىگە تەرسەم ،
قىزىم بولسا شەرم -ھايالىق ،
ئوغلۇم بولسا ،باتۇر ،مەردانىلىق ،
«ئانا» دىگەن سۆزگە مۇناسىپ ،
بولالىسام چىقاتتى ھاردۇق .
ئايال بولۇپ ياشاپ باققۇم بار ،

ھەقىقى ئايال .
چولپان بىلەن بەسلىشىپ ،
سەھەر تۇرسام بەك سەھەر ،
ھويلا-ئارام ئۆيلەرنى ،
تازلىسام تېز-چەپەر .
تەييارلىسام قىزىق چاي ،
ئىچسەك بىللە ئولتۇرۇپ ،
قوپالمىسا بالىلىرىم ،
ئويغاتسام مەن كۈلدۈرۈپ ،
گەر چىقمىسا دادىسى ،
ئويننالماي ئۇيقۇدىن ،
ئاستا كىرسەم يېنىغا ،
پىچىرلىسام بەك شىرىن :
«تاڭ ئاتمىسا يېنىمدا
ئۇلىسالاڭ ئەي ئامرىغىم ،
سەھەر تۇرۇپ بۇگۈنمۇ ،
ئىشلەپسەن-دە بىتىنىم .
جاپا تارتتىڭ بىز ئۈچۈن ،
رەنجىمىگىن قىلچىمۇ ،
مەن ھازىر چىقمەن ،
سوۋۇغچە چىپىممۇ ».
جاپا نېمە بىلنمەس ،
يۈرەك تولۇپ سۆيگۈگە ،
ئىشقا ماڭسا ھەممىسى
ئۇزاتسام مەن ئىشكتە .
ئايال بولۇپ ياشاپ باققۇم بار ،
ھەقىقى ئايال .
ئاي كۈلگەندە ئاسماندا ،
چۆچەكلىرىم باشلانسا ،
يۇلتۇزلارنىڭ سىرىغا ،
پەرزەنتلىرىم ئاتلانسا ،
ئۈچۈپ كەلسە پەرىشتە ،
بەخت گۈلى تەرگىلى ،
«ئالتۇن كەش»نى قىزنىمىز ،
ئېلىپ قاچسا كىيگىلى ،
يەنە «ئا،ب،س»نىمۇ
ئۆگەنسەمكەن ھەر كۈنى ،
ھېساپ ،تارىخ ،تەبىئەت
بىلسە مەندىن كۈن-تۈنى .
بولۇپ ئۆيدە مۇئەللىم ،
بىلمىگەننى بىلدۈرسەم ،
بىلىم-ئەقىل گۈلىنى
يۈرىكىگە ئۈندۈرسەم .

تولسا ئىللىق ئۆيىمىز ،
خۇشال ،قايناق كۆلكىگە ،
دادىسىمۇ بەختنى ،
تىزسا قەلبىِ تۆرىگە ،
قاتار چاينىڭ مېھرىدىن ،
كىچەلىسەك ئىككىمىز .
ئىشك ئىچۇق ،خاتىرجەم
كىرسە ئۆيگە بالىمىز .
ئايال بولۇپ ياشاپ باققۇم بار ،
ھەققى ئايال .
ئايال بولۇپ ياشاپ باققۇم بار ،
مۇھەببەتكە مەڭز ياققۇم بار ،
يۈرۈكۈمنى بېرىپ ئۆزۈمگە ،
سۆيگۈدىن كۆپ مېغىز چاققۇم بار .
«ئانا »بولسام ئانىغا لايىق ،
«ئايال »بولسام نازۇك زىبالىق ،
خىزمىتىمدە قازىنىپ ئۇتۇق ،
شان -شەرەپكە ئېرىشسەم لايىق .
قوغلاشمىسام خىيالى ئامەت ،
رىئاللىقتا يۈرسەم داۋامەت ،
مەنە ئىزلەپ ھايات يولىدىن ،
چاپالارغا يوللىسام تاقەت .
ۋاقىت مېنى قوغلىسا تىنماي ،
ئۆتسەم يىللار باغرىغا قانماي ،
لۈتۈپۈللادەك ئەتكى كۈنگە ،
ئىرادىنى ئاتسام تالاي .
تىرىشچانلىق قېيىقلىرىغا ،
پەرزەنتىمنى بىلله چىقارسام ،
پەزىلىتىم ۋىجدانىم بىلەن ،
ئاھ، ئۇلارنىڭ
يۈرىكىدە قايتا ياشارسام .

51-تەنها قيىق ....مۇختەر مەخسۇت "
52-قەشقەردە كەچ ....ئەبەيدۇللا ئىبراھىم
53-بىلىم ئىشقىدا ....نىمشېھىت
54-پەرۋازنامە ------------------ئەكبەر نىياز پەتتارى
55-ئالقاندىكى يول ....ۋارىسجان قاسىم
56-تىنىمگە سەپەر ....ئوسمانجان مۇھەممەت پاسئان
57-بىر ئائىللىنىڭ تەزكىرىسى ....جاسارەت تاش
58-ئانامغا مەرسىيە ....ئالاھدىن ئابدۇرېشىت

تەنها قېيىق

(مۇختار مەخسۇت)

ساھىلدا تۇرىدۇ تەنها بىر قېيىق.
داتلاشقان قۇزۇقتا باغلاقلىق مەھكەم
ئۇ بۇندا تاشلىنىپ ياتقىلى نىكەم،
ئاستىدا لاتقىلار بوغىدۇ دىمىق.

يىراقتا زەڭگەررەڭ دېڭىز يۈزىدە
يەلكەنلىك كېمىلەر سىيلايدۇ ئەركىن.
يىگانە شۇ قېيىق تەلمۈرەر غەمكىن،
ئۆكۈنۈش ياشلىرى ئەگىپ كۆزىدە.

دولقۇنلار كېلىدۇ ئېيتىپ ئارىيە،
يىتەكلەپ بارغىلى ئۇنى دېڭىزغا."
نە ئامال چارە بۇ <<تۇتقۇن قىزغا>>،
غىچىرلاپ بىر ئاچچىق قىلىدۇ نالە.

كېمىلەر ئۇپۇققا كەتتى يىراقلاپ،.
ئۇ تۇرار شاۋقۇنسىز ساھىلنى ساقلاپ.

قەشقەردە كەچ

ئەبەيدۇللا ئىبراھىم

ئەمەستۇر لاپ ،دىسەم قەشقەر سەيرىنىڭ مۇنبىرى كەچتە ،
گۇزەل ھۆسنى شەپەق رەڭلىق شەرىقنىڭ بىر كەچتە .

بادام دوپپا ،چىمەن دوپپا ،ئاقار يولدا تۇمەن دوپپا ،
ياقار ھەركىم لېۋىگە لەۋ سائادەت دىلبىرى كەچتە .
سادا بەرسە راۋاپ تارى ،قىلار بۇلبۇل غەزەلخانلىق ،
بەلەن سازەندە قەشقەرلىق يىگىتنىڭ ھەر بىرى كەچتە .

ئىلىم ئىشقىدا كۆيگەنلەر ئىجاد ئاتلىق جانان ئىستەر ،
تولا ھېكمەت نۇرى بىرلە كۆڭۈلنىڭ دەپتىرى كەچتە .,

ئۆيى يوقمۇ دېمە ،رەستە بويىدا بەزمە قۇرغاننى ،
بېرەر سۇلتان ھۇزۇرنى ساماۋەر كەۋسىرى كەچتە .
ئەگەر شائىر مەجنۇنسەن ،كورۇپ كەت بۇ موجىزاتنى ،
بۇ يەڭلىغ بىر بازار بولماس جاھاننىڭ ھېچ يىرى كەچتە .

1979-يىلى ،قەشقەر

بىلىم ئىشقىدا

نىمشېھىت

جاھان رەنالىرى ئىچرە بىلىمدەك بىر گۈزەل يار-يوق،
بىلىمدىن ئۆزگە تۇتقان يار بولۇر، ئۇ گاھىدا بار-يوق.
قارا قاشلىق تولۇن ئايلار ساڭا بىر نەچچە كۈن يولداش،
ئەگەر سەن پۇلدىن ئايرىلساڭ سېنى تاشلايدۇ ھېچ ئار يوق.

كىرىك نەپسىڭنىڭ كەينىگە، بىلىمدىن ئۆزگە يار تۇتساڭ،
بېشىڭغا چۈشسە بىر كۈنلەر، ئۇ چاغدا سەن كەبى خار يوق.
قۇلاق سالساڭ مۇھەببەت ئەھلىنىڭ پەريادى-ئاھىغا،
يۈتۈپ زەرداپ پىراقتىن دات دېمەكتىن باشقىچە زار يوق.

تەپەككۇر ئەيلىسەڭ ئىشقى ئەسەرلەرنى ئوقۇپ ھەردەم،
قاراڭغۇ دەر يورۇق دۇنيانى ھەم ئالەم كەبى تار يوق.

يۈرۈپ مەنمۇ گۈزەل ئىزلەپ جاھالەتكە ئەسىر بولغان،
خالايىق ئالدىدا يۈرسەم، مېنىڭدەك بەلكى ئەغيار يوق.
ھاياتىمغا رەقىبلەر خاتىمە بەرمەكچى بولغاندا،
قىلىپ تەۋبە بولۇپ ئازاد، دېدىم:.
- بۇ يولدا زىنھار يوق.
پاراغەت ئىستىسەڭ ئەسلا بىلىمدىن ئۆزگە يار تۇتما!...
سېنىڭ قەدرىڭنى ساقلاشتا بىلىمدەك ياخشى ھەمكار يوق.
ھاياتلىقتا بىلىم قانداق كىشىنىڭ يولدىشى بولسا،
قەيەرگە بارسا باش قاتماس بىلىمدەك ئاڭا غەمكار يوق.
بىلىمسىز ساق تېنىنىڭ ھامان مەجرۇھلاردەك نالە-پەرياتتا،
جاھان ئىچرە بىلىمسىز دىلىدەك ئەسكى بىمار يوق.

بىلىمگە ئاشنا بولساڭ ئوقۇش ئىشقىدا بول، بۇلبۇل،
ئۆگەنمەككە مائارىپ باغچىسىدەك ياخشى گۈلزار يوق.
بۇكەڭ دۇنيانىڭ قانداق پۇچمىقىغا باش تىقىپ ياتساڭ،
بىلىم تارتىپ چىقار مەيدانغا ھېچبىر كىمگە ئەخبار يوق.

بىلىم روھى ئوزۇق ئىنسان ھاياتىغا ئەگەر بىلسەڭ،
بىلىمنىڭ قەدرىنى بىلگەن ئۆلمەس بۇڭا ئىنكار يوق.

چاپان ھۆرمەتلىرى ھېچ چاغ چاپاندىن ئايرىلىپ قالماس،)
كېتەر پۇلدىن يىغىلغان ھۆرمىتىڭ پۇل بىرلە ئەسرار يوق.
چاپان بىرلە ئۆزۈڭنى پارقىراتساڭ بىر بوياقچىسەن،
بىلىم ئەسرلىرى بۇگۈن سىرلىق چاپانلارغا خېرىدار يوق.

بۇلاردىن قولغا كەلگەن ئابرۇي جىنلار چۇشى ئوخشاش،
خىيالى بۇ تىلەكتە سېنىڭدەك باخشىغا جىندار يوق.!

گۇمان قىلما پەلەكنى ھەرقاچان بەختىڭگە چۆرگىلمەس،
بۇگۈن باي، ئەتە سەندەك ھېچ گاداي يوق، بەلكى قەرزدار يوق.
بىلىمدىن چەتتە كۆرگەن دۆلىتىڭ جانىڭ جاپاسدۇر،
جاپا قىلماققا جېنىغا بىلىمسىزدەك زور ستەمكار يوق.
بىلىمدىن ھەممە ئىش مەيدانىغا چىققان ئەسىردۇر بۇ،
بىلىش لازىم بىلىمسىزگە بۇ ئەسىردە خېرىدار يوق.
بىلىمدىن باتىنىڭ نۇرلانمىسا، كۆڭلۈڭ قاراڭغۇ تۈن،
قۇياش نۇرىغا مۇنكىر شەپەرەڭلەرگە مەدەتكار يوق،
زېمىننى توپ قىلىپ ئويناشنى سەن چاقچاق گۇمان قىلما!...
ھەقىقەتتۇر بۇگۈن ھەرئىش، كەمەكتەك جادۇ-ھەييار يوق.
ئەجەبلەنمە بولار كۆڭلى بىلىم نۇرىدا نۇرلانغان،
شۇنىڭچۈن كۆكتە، سۇدا، تاغ، دېڭىزدا يۈرسە دىشۋار يوق.
بىلىمدىن تاغنى باغ قىلىشتا ھېچقانداق جاپا كۆرمەس،
ھەسرەتتىن قان يۇتاردا نادان كىشىلەردەك جاپاكار يوق.

جاھىللار كۆڭلى تۈن ئوخشاش، ئۇنى پەرق ئەتكىلى بولماس،
قارا تۈنگە شەپەرەڭدىن بۆلەك ئەسلا تەلەپكار يوق.

ئۆزۈڭ ھەم «نېمىشېھىت»بۇ پىكرىڭنىڭ تەستىقى قۇربان،
بىلىمدىن يۈز ئۆرىگەندەك قاتتىق گۇناھكار يوق.

پەرۋازنامە

ئەكبەر نىياز پەتتارى

تىۋىنىش قول سوزغاندا تەسكىيىگە قەلبىمنىڭ،
خىياللىرىم ئۇچىدۇ كۆك ئاسمانىغا پەيسمان.
دىمىقىمدا تېخىچە ئېيتىلمىغان بىر كۈينى،
پەرۋازىدا روھىمنىڭ قىلماق بولدۇم ئارمىغان.
بۇ يېپىشقاق چۈشۈمنى سۈرگۈن قىلدىم يىراققا،
ئۇپۇقسىرى يول ئالدىم قەدەملىرىم گىياھسىز.
بېجىرىملىك ئىزدىشىم ئىستەك بولۇپ قالسىمۇ،

هېسلىرىمنى قويمىدىم غاپىللىقتا زىياسىز.
ئوكيانلارغا سىر ئېيقان قايسى تاغنىڭ سۇلىرى،
توغراقلارنىڭ لېۋىگە نىچۈن سۆيمەس بىر قېتىم؟
سۇئاللىرىم چاقمىقى ئۆڭكۈرلەردە چېقىلسا،
ئالالماسمۇ قامچىنىڭ خىسلىتىنى سۆھبىتىم؟!
تۇغۇلدۇ تۇيغۇلار، سىرتماق بولۇپ قىينايدۇ،
قۇياش بىلەن كۆللەرگە ئاققۇ قونغان سەھەردە.
كىملەر مەندىن سۆيۈنۈپ، مازاق ئېتەر مېنى كىم،
هاياتىمدا بىر نۆۋەت ئىلاھ بولسام ئەگەردە؟!
ساقى ماڭا شاراب بەر، ئۇ ئاچىدۇ ئەقلىمنى،
كاسە سۇنغىن تولدۇرۇپ، سىقىلمىسۇن بۇ نەپەس.
غايىب بولغان شەھەردەك غايىب بولاي ئۆزۈمگە،
تىمتاسلىقنىڭ پەيزىنى بىلىپ قىبلە-مۇقەددەس.
**

رىۋايەتلەر ساناقسىز بۇمۇ بەلكىم رىۋايەت،
يارالمىشتا شور قىسمەت سۆڭەكلەرگە پۈتۈلگەن.
شاد دەملەرغۇ بەك قىسقا، ئۆتۈپ كېتەر چېقىندەك،
قېتىلغاندا كەچمىشكە قەدرى ئەجەب ئۆتۈلگەن.
هايات ئىزگۈ ناخشىدۇر تالايلارنى رام قىلغان،
گويا چۆلنىڭ ئالۋۇنى بىر يازمىشتا تەسۋىرى.
سەمەندەرگە ئايلىنىپ ئوتلىرىدا كۆيسىمۇ،
موردا ئەيلەر ئاخىرى قالار سانسىز دەدلىرى.
خۇشاللىقنى ئىزدىگەن باغاشلايدۇ ماتەمنى،
قىلار ئالبوم يۈزلەرنى تاتۇق كەبى قايغۇ-غەم.
تارازىدا توختىماي تەبرىلەرمۇ يۈتتى قان،
ئەجدادلاردىن مىراستەك بارى ئازاب ۋە ئەلەم.
قاداق باسقان قوللارنى كىم تىلسىم دەپ ئېيتالماس،
پۈتۈن ئالماي نېمەتنى ۋاقىتسىزلا پۈكۈلگەن.
كەلكۈن مىسال ئەجىرنىڭ ئېرىشكىنى تامچىدۇر،
بىر ئارزۇنىڭ كەينىگە مىڭبىر يىغا مۆكۈنگەن.
ساقى ماڭا شاراب بەر، تەڭرى لېكىن جەننەتتىن،
ئايرىسىمۇ ئادەمنى ئايرىمىغان شارابتىن.
يوقاتقانغا ئاھ ئۇرۇپ، ئېرىشكەننى بىلمىسەم،
ئۆلمەسمىدىم تىرىكلا بۇ چاققىچە ئازابتىن..
**

تۆنۈگۈن ۋە بۈگۈننىڭ پاسلىدا تۇرار كىم؟
كۆزلىرىدىن ياغدۇرۇپ ئاچچىق سۇئال-سوراقلار.
روھ پەسلىدە ئاداشقان قۇش ئەجەلگە يۈزلىنەر،
يۈرەكلەردىن يۈرەككە تېگەر ئوقلار، ساداقلار."
ئابدىلەر ئۇھسىنىپ تۇرىۋەرمەس قىيادەك،
خىرە-شىرە كۆرسەتسە جامالىنى كەتكەنلەر.-
ئايلىنىشى بەرھەقمۇ ئەپسانىگە ئاقىۋەت،)
ئىشكىنى تەڭرىنىڭ ئاستاغىنە چەككەنلەر؟!

شۆھرىتىدىن قالغۇسى ئاساسى يوق ھەر نېمە،
سارايلارنىڭ ئۇلى بار، دەرەخلەرنىڭ يىلتىزى.
تۇگۇنلەرنى يەشسىمۇ ئادەم يەنە تېپىشماق،
تېخى قاپتا ياتماقتا تالاي سىرنىڭ نېگىزى.
تام سالدۇ يوللارغا قەدەمدە بىر مۇشكۇللەر،
بۇ كۆرۈنمەس يىپ بولۇپ ئەلمىساقتا باغلانغان.
ئادەم ئاتا قىسمىتى ھازىرلا يۈز بەرگەندەك،
گۈلخاندا ھاياتنىڭ ئاھ، يۈرەكلەر داغلاغان.
قۇدۇق قازغان ئىچەلمەس سۇ بىر تېمىم قانغۇچە،
ئەقىدىگە ئەقىدە تۆلىگەنىنىڭ قەدرى يوق.
كۆزلىرىدىن ئايرىلار سەجدە قىلغان قۇياشقا،
تەسەللىيگە ئېرىشمەي تەنلەردىن يەيدۇ ئوق.
قىرتاق ھېسلار قىبلىسى كومزەكتىكى مەي-شاراب،
ھالقىپ كېتەي سۆيگۈگە توختىغاندا ئوتلاشتىن.
ئېزىش ئۇدۇم بولسىمۇ ساقى ماڭا ئەزەلدىن،
ئىشتىياقىم چېچەكلەر نېمىگىدۇر تويماستىن...
**

مۇھەببەتسىز ، سۆيگۈسىز يورۇق دۇنيا گۆرىستان،
مۇھەببەتلىك ئادەملەر خۇددى ئالتۇن باھاسىز.
ھەدىيەلەر ۋەلېكىن قارىغۇمۇ تائەبەد،
ۋاپاغا باي ئىنسانىنىڭ قەلبى قالار باھارسىز.
تومۇرلاردا سەل بولۇپ قېنى ئاقار شەيتانىنىڭ،
بېرەلمەيدۇ چىن تۇيغۇ رۇخسارلارغا كۈلكە-ناز.
غاجىلايدۇ يۈرەكنى ئاھ، نېمىدۇر قۇرتتەك،
ئۇدۇمدا تۇرمۇشنىڭ قايغۇ كۆپرەك، شادلىق ئاز.
ئېتىقاتلار ئوينايدۇ ئالقىنىدا شۈبھىنىڭ،
خىزىر كىرگەن خانىدىن چىقىپ كېتەر ئۆكۈنۈپ.
يامغۇرنى سىر پېتى تۇتمىغاندەك بۇلۇتلار،
بىز -ھەممىز ياشايمىز بەزلەشلەرگە يۆگىنىپ.
كۆپكىدەك پېۋىنىڭ قەسەم دىلنى ئوۋلايدۇ،
داۋام قىلار تېنىمسىز ئالداش بىلەن ئالدىنىش.
بەخت تۈنەپ قالىدۇ بۆشۈكىدە بوۋاقنىڭ،
نېسىپ بولماس ھېچكىمگە ئۈزۈل-كېسىل پاكلىنىش.
ئېمىزگىنىڭ رولىنى تارتىۋالار كۈي-ئاھاڭ،
بىلگەنمىكىن ئاھ بۇنى ھەسرەتلىك ياش تۆككەنلەر؟
ئىشرىتىنى ئۇزۇنغا سوزماقنىلا خالايدۇ،
قىلغا ئوخشاش تولغىنىپ پەي ياستۇقتا چۆككەنلەر.
شاراب ئىچمەك ئىستىكىم ساقى مېنىڭ مۇشۇ پەيت،
خۇرسىنىشلار ئوخشايدۇ كاسىدىكى شارابقا.!
پىغان ئىچرە يۈرىكىم ساقتىدۇ سۈزۈك ياش،
سۈرىتىنى كۆرىمەن ئوتقا چۈشكەن كاۋابتا...
**

بۈگۈنلەرنىڭ يادىدىن كۆتۈرۈلگەن ناخشىلار،

بۆيۈكلۈكنى تاپىدۇ يىتىملەرنىڭ كۆزىدە.
ناۋاسنى يوقاتسا ئۇنسىز قىلغان ئىلتىجا،
مەناسنى قۇچاقلار شائىرلارنىڭ سۆزىدە.
باغلايدۇ چىلىك دىللارنى ھاياتقا ئاھ، بىر ئۈمىد،
پەردە قىلغان بۇلۇتنى گويا كۆكتە ئاي مىسال.
سىماب بولغان ۋۇجۇتلار تىكلەر يوقلۇق ھەيكىلى،
كۆپۈكلەرگە تويۇنار نەتىجىدە قۇت، ۋىسال.
خىياللارنىڭ دولقۇنى ئورار ئۇنى كېپەنگە،
شۇڭا دەردلىك قۇشلارمۇ ھازا ئاچار ئورماندا.
يوق نەرسنى ئىزدەشنى قىلىپ ئاچچىق مەسخىرە،
جىمىرلايدۇ يۇلتۇزلار ئېغىر قارا تۇماندا.
ئۆز - ئۆزنى ئۆلتۈرۈش ئاسان ئەمەس دۇنيادا،
شەپەق تۇغار زىناقلار تاپقىنىدا پاسىبان.
كۆرۈنگەندە باقىينىڭ بوسۇغىسى قاراقتا،
ھېچكىم ئېيتىپ بېرەلمەس كىم كىملەرگە مېھرىبان.
ئارمانلاردىن ھەمىشە نەرقى ئاشار ھاياتنىڭ،
ئۈزۈن بولماس كېچىلەر ئاتار تېزدىن تاڭ-ناھار.
يوپۇرماقلار لەيلىگەن كۈز، قەھرىتان چۈش ئىرۇر،
ئاچقاندا كۆز باغلارنى باغاشلايدۇ نەۋباھار.
ساقى ماڭا شاراب بەر، شاراب جاننىڭ ئارامى،
كۆڭلۈم تەسكىن تاپقۇسى قېنىپ-قېنىپ ئوتلىسام.!
دىلغا چۈشسە قورقۇنچ قىلار ئىدىم جان تەسلىم،
ئۈمىدنىلا ئۆزۈمگە ھەقىقي يار تۇتمىسام...

**

قەلبلەرنىڭ ئىشكى ئېچىلىدۇ تىلسىمدەك، "
تۆككىنىدە زىلتارلار كۈيلىرىنى سېھرىلىك.
تىرىكلىكنىڭ تەشۋىشى كېتەر قاڭقىپ يىراققا،
نۇر بالقىغان چىرايلار تۇيۇلىدۇ مېھرىلىك.
پارتلىغاندا دىللاردىن ئەقىل تۇغقان سۇئاللار،
ئىرىق، جىنس تۇيغۇسى يول ئالىدۇ لەھەتكە.
جان ياشىرار ئەگىزدە ياشارغاندەك مايسىلار،
كۆي ئايلىنار ئىمانغا، ئۇدارلىرى ئەھەتكە.
ئېرىپ تۆگەر پاكىزە قېرىپ كەتكەن سۆكۆتلەر،
قاراقلاردا يانار ھەم تەڭدىشى يوق سۆيگۈ، قۇت.
پەردىسىدىن ئايرىلار ساختىلىقلار مادارسىز،
ئۆز ئەسلىگە ئېرىشەر تاغ ۋە دەريا، گىياھ-ئوت.
مۆجىزىلىك بارماقلار، مۇڭ تۆككۈچى گۈل لەۋلەر،
نۇسرەت تېپىپ ئايلىنار مەركىزىگە ئالەمنىڭ.
گويا يوقتەك دۇنيادا ئۇرۇش، ئاتوم بومبىسى،
ئىزگۈلۈكتە يۈيۈنار غالجىرلىقى ئادەمنىڭ.
قىيامىغا يەتكەندە زوقلىنىشلار دولقۇنى،
ئوخشاپ قالار قېرى، ياش بىر يىپتىكى مارجانغا.
يۈرۈۋېرىش بىناماز سانالمايدۇ ھەم گۇناھ،

ئاسايىشلىق ھۆكۈمران بولغىنىدەك جاھانغا.
ساقى ماڭا شاراب بەر، كەلدى ئەيسا يېنىمغا،
سورۇنىمىز قىزىماس مەي، ناخشا-ساز، غەزەلسىز.
گېزى كەلسە كىرسىتقا ، ياق روھىمغا مىقلىناي،
دىدار نېسىپ بولمايدۇ ئاشىقلارغا بەدەلسىز..
**

ھالقىسنى تارتقۇشلاپ ئەجەل دائىم كۆڭۈلنىڭ،
مەيدانىدا ياسايدۇ سايىسىدىن ئىگىز دار.
پىرىم شېھىت ئارمانلار سۆرەپ ھالسىز جىسمىنى،
ئېسىپ قويار تۈنلەردە چۈش بويىنغا تىلتۇمار.
خازانلارنى ئۇچۇرغان شامالللاردا خۇلقى بار،
تەشۋىشلىرى كەڭلىكتە تاغ ياسىغان قۇم سىياق.-
قارا تۇپراق جانلارنى يۇتۇۋېتىپ لەھەڭدەك،
ياندۇرامدۇ كېچىدە سۆڭەكلەردىن شام-چىراغ؟!
چۈشكەندە پۈت-قولنى ئارغامچىسى تۇيۇقسىز،
قۇتۇۋلش تەس ئۇنىڭدىن قىلىپ شاشلىق-ئۆكتەملىك.
كۈلكىلەرنى يالغان دەپ ئېيتماق قىيىن بولسىمۇ،
توزۇپ كېتەر مازغاپتەك شاد مىنۇتلار بىردەملىك.
قۇچىقىغا چىللايدۇ گۈلخان يېقىپ قەبرىستان،
ئەمما لېكىن ھەركىمنىڭ بارار يولى ئوخشىماس.!
ۋاقىت -پويىزى، ئادەملەر ۋاگون ئاڭا چېتىلغان،
ئىختىيارى تىزگىنسىز بىر ئىزىدا توختىماس.
ساقى ماڭا شاراب بەر، شاراب يەيدۇ غەشلىكنى،
تەنھاغىنە ئولتۇرۇپ ئىچەي مەستلىك يار بولسۇن.
ھەپسە كەبى قەلبىمدە ئۆزگە بوشلۇق قالمىدى،
ھايات-مامات غەملىرى بىردەمگىنە ئۇنتۇلسۇن...

......

تومۇرلارغا ياماشقان شاراب قانغا ئوخشايدۇ،
ئاۋۇندۇرار كۆڭۈلنى تۈنجى سۆيگەن جانانىدەك.
قانات پۈتۈپ ھېسلارغا ئۇچۇرىدۇ ئەرشكە،
دىلدىن ئازاب تارقايدۇ سەھەردىكى مانادەك.
يۈرەكلەردىن يۈرەككە يول ئاچىدۇ تەخىرسىز،
شاھ، گادايىنىڭ پەرقى يوق بارى بولار مۆھتىرەم.
كېچىلەرنىڭ سۈلكىتى ئاشار ساندىن تاشقىرى،
قىيىشماسلىق ئاسىدۇ نىگاھلارغا تۇغ-ئەلەم.
كىيىكلەرنىڭ كۆزىنى ئەسلىتىدۇ كاسلار،
ئۆز ئەكسىنى كۆرىدۇ قارىغانلار ھايالسىز.
ماھىيەتلەر نامايىش قىلسا مەسلىك ئىچىدە،
يوسۇن، كىشەن ئۇنتۇلار بارچە قىلمىش سۇئالسىز.
سېخىيلىقى ھاتەمنىڭ لاپتۇر كومزەك ئالدىدا،
لېۋىدە بار غەزىنە، لېۋىدە بار ھەرنېمە.
تىمسالىدۇر دېڭىزنىڭ داۋالغۇشتا تامچىسى،
لېكىن بارار ئۇپۇققا سالسا ھەركىم گەر كېمە.

ساقى ماڭا شاراب بەر، قايغۇرۇشۇڭ ئارتۇقچە،
مىڭ رەت ئۆپۈپ قولۇڭنى ھۆرمىتىمنى بىلدۈرەي.
تۈنجى قېتىم شارابنى كىم ياسىغان ئېيتىپ بەر،
ھايات بىلەن قۇياشنى تاج قىپ ئاڭا كىيدۈرەي.
......
تاڭدا كەزسە شوخ سابا ئىپار تۆكۈپ ھەريانغا،
بېغىم ئىچرە مەجنۇنتال تولغۇنىدۇ ئەۋرىشىم.) ~
ئەجەب ئېسىل بىر مۇقام توۋلىغاندە دەمدىرىم،
كىرپىكىمنى نەملەيدۇ ئىسسىققىنە كۆز يېشىم.
پەلەكسىرى قول سوزغان خۇددى كۆكۈش تۈتۈندەك،
شېئىرلىرىم سۇئالدۇر كۆزلىرىمگە ئېسىلغان.
خىلۋەتلەردە يۈرسەممۇ دەشنام يەيمەن ئەجەلدىن،
بەندىلىكنىڭ تامغىسى پىشانەمگە بېسىلغان.
بەخت چۈشەپ ياتقاندا بېكىتىدە بارلىقنىڭ،
تەقدىم ئەتتى ۋەسلىنى ماڭا ھەسرەت-پىغانلار.
ھايات، ئەجەل، مۇھەببەت تاشلاپ تۇرسا مىڭ قارماق،
نىچۈن بىردەم تىنجىماس قەلبىمدىكى ئارمانلار؟
شاراب، ناخشا ئۆلپەتتۇر دائىم سوغۇق كۆلبەمدە،
قارا تۈنلەر باغرىدا يالتىرىغان چېقىنمەن.
خالىغانلار ئاھ، مېنى تاپالايدۇ ئۆزىدىن،
يىراقلارغا بەك يىراق، يېقىنلارغا يېقىنمەن.
يۈتۈپ كەتسەم بىرمەھەل ئارتۇقچىدۇر قايغۇرۇش،
بېغىشلايدۇ قۇت-لەززەت تەنھالىقمۇ بەردەملىك.
كۆمۈلسەممۇ تۇپىراققا، كۆمۈلسەممۇ قارغىشقا،
مىڭ رازىمەن دەقىقە نېسىپ بولسا ئادەملىك.
ساقى ماڭا شاراب بەر، ھايات ئاتلىق پەرىزات،
كاسىدىكى شارابتەك دائىم كۆلۈپ تۇرارمۇ؟
ۋاقىت دېگەن قاراقچى تارتىپ ئالۇر ھەممىنى، !
بىر ئازابتىن باشقىسى ئۆمۈرلۈكۈم بولارمۇ؟!
1993-1994-يىلى تۇرپان

ئالقاندىكى يول

ۋارىسجان قاسىم

(1)
قېنىمدا ھۆۋلىغان تۈننىڭ خىتابى مەي خۇمار ئەتتى،
سېرىق ئالۋۇندا چايقالغان پىراق قانىنى تۇمار ئەتتى.
يېيىلغان شولىلار چاچراپ تىكىلنەر ئۇچقۇن ئارا ھەيۋەت،
قىيامەت ياشىدىن مارجان ياساپ جان ئىنتىزار ئەتتى.

سۆكۈتنى بۇندا مىڭ ئەجدەر ئىچىرقاپ خام تالاش قىلسا،
پەلەك تاشقىنلىرىدىن گۇمراھ كۆزىدە شەرمسار ئەتتى.

تىنىق سۈبھى گۈلابى ناز ئوتىدا قاينىسا ناخۇش،
گۈگۈمنىڭ مەيلىنى ئوۋلاش ئۇچۇن بىدارى تار ئەتتى.

سۇنۇق كوزا جاراڭلاپ يالتىراق تىترەكنى چالغىنىدا،
كىشەندىن بالقىغان ئۇچقۇن خىرىدارىن دىدار ئەتتى.

ئەقلنىڭ تەشۋىشى گۈلدۇرلىسە ئوكيان گويا تامچە،
قىرانلار شەۋكىتىگە بىل سېنى كىم تاجدار ئەتتى.
كۆرۈڭ جەننەت مۇقامى پەردىلەردىن نائۇمىد بولمىش،
يوقالغان زەر سىماب ئاپتاپلىرىغنى ساغا دار ئەتتى.!
(2)
چايقىلار يۈلتۈز كۆزىدە ئېگىرىغان ئاسمان بۇ دەم،
يىلتىزىغا شولىلاردىن سىر بىرەر بوستان بۇ دەم.

كوھقاپ زەنجىرلىرىدە بىگۇناھ جان ئۆركىشى،
كۆركى يىگانە دېڭىزنىڭ ئىشقى سەرگەردان بۇ دەم.
بىر شامال كەلسۇن يىراقتىن تەڭگە ياپراق بەختكە،
بىھايا ئىتلار قاراقىدا خۇنىڭ جەۋلان بۇدەم.
قوغلىنىپ ئازغۇن گۈگۈم سۇمرۇغ گىياھىنى يۇتار،
تىپتىنىق يالقۇن تىلى ئىچرە مۆكەر ئارمان بۇدەم.
سەھرىگەر پاسىق قەدەھ قارىندا مە يىنىڭ تەشۋىشى،
چاپچىغان قەيسەر خۇمارىمغا ئۆلۈك قال قان بۇ دەم.
ئاقتى ھىجران كوچىسىدا شەۋكىتى شانلىق ئەلەم،

لالىگۈن بوشلۇق كۆيۈپ قاينار تۆمەن جەريان بۇ دەم.

ئىشتىياقىمنىڭ قۇياش ئۆگدەر بۇلاقى قايدىدۇر،)
چەرىخ ئۇرارىمنىڭ ناۋاكەش تارىدۇر جانان بۇ دەم.

(3)

چاقنىشىم زەرگۈن بۇلۇتقا مەھلىيا مەپتۇن ئەمەس،
يانمىغان چۆللەر قېنىدا بىناۋا، مەجنۇن ئەمەس.
كەلسە ئاتەش تەلقىنى ئويناق پەلەك زارى ئارا،
تاپسا ئالەم مىڭ پاناھ، ، مۇدھىش ساما كەلكۈن ئەمەس.

قاغجىراق روھ جىلۋىسى مەيىنىڭ گۈلدە كۆكلىسە،
تىپتىنىق دولقۇن تىلىدىن يامرىغان شاۋقۇن ئەمەس.
ئاھ ، ئوقى بىرلە ئىتىلسا لالەرەڭ ھارغىن سەھەر،
تالە- تالە چاچلىرىمدىن سىرغىغان ئۇپقۇن ئەمەس.
ئاقتى ئۆركەش پۈرمىسىدە ناتىۋان تۈن كەچمىشى،
خۇرسناق ياپراقتا قاتقان شولىلار گۈلگۈن ئەمەس.

نەگە تاشلار ئاي ئۆزىنى، جاندا ھۇۋلار تىلسىمى،
قىرغىقى كۆيدى پايانسىز، جەزىبدار ، تۇتقۇن ئەمەس.
ئەي كۆكۆل بىل نۇر تولا يوللار خىراماندۇر ھامان،
ھالقا-ھالقا ياشلىرىم پەيكانى جان، يالقۇن ئەمەس.

(4)

قۇياشنىڭ ھالقىسىدىن سىيرىلىپ تۈنلەرگە چۆككەن كىم؟
ئاياغلار ئاستىدا قالغان يوچۇن ئاتەشكە مۆككەن كىم؟
جۇنۇن شەيتان تومۇرى ئىچرە نەيىنىڭ سىھرىنى پۈۋلەپ،
سەمەندەر ناخشىسىدىن چالغىتىپ ئاھىنى تۆككەن كىم؟
قويۇق زەڭگەر تۇمان جان بوشلۇقىدا ئوينىسا مەستان،
ئېچىلماس سىرنى سەر چەشمە ناۋا پەيزىگە پۈككەن كىم؟

ئۈنۈپ چىقسا چاراسلاپ قەترە ياشمىدىن تۈمەن يۇلتۇز،
گويا قاغا قاناتىدەك ۋۇجۇدىن قايتا سۆككەن كىم
تىنىق مەيىنىڭ جۇلاسى ھەر زامان توپاننى دەۋرەتسە،
سۈكۈت قىرغاقىدا ئەللەي مۇقامىغا كۆنۈككەن كىم؟

تېنىمگە سەپەر

ئوسمانجان مۇھەممەت پاسئان

(داستان)

مۇقەددىمە

تەنىنىڭ ئۇزۇنلۇقىغا
ئۇزۇنلۇقنىڭ تەن قۇرۇلمىسىغا
ئوراپ قويغان يىپەك رەختنى
ئېلىۋېتىشنى ئويلايمەن
تەنىنىڭ ئىشتىھا قاتلىمىغا كىرىش
نۇر نۇرسىزلىنىپتۇ
چىم ۋە ياڭاق گۈللىرى قانغا بويىلىپتۇ
قارشى تەرەپنى سۆزگە چاقىردۇق
تام مىدىرلىغاندا تۈگۈلىشۋالدۇق!
تام ئىچىمىزگە شۇڭغۇدى!
ئاۋاز ئارىلىقى يولدىن ئۆتتى
زەنجىر بىلەن قارىمۇتۇق گۆشنىڭ رېئاكسىيىسى
ئاستا -ئاستا سۈكۈتكە كىردى
توسالغۇ پەيدا قىلغۇچى ئاتەش
سىم كۆيۈشكە باشلىغاندا
يومۇلاق دولقۇندا گۇڭراۋاتقان بېلىقدان!
بارچە چىلانمىلارغا بولىمىز ھەيران
توپا بىزنى قورشىۋالدۇ
قومۇش قۇشىمىزنى شۈلۈۋالدۇ
توققۇزىنچى ئۇرۇق
يەتتە رەڭدىن بۆسۈپ ئۆتكەندە
بەدىنىمىزگە قايتىپ كېلىمىز
قايتىپ كەلگەندەك تېنى يوق يىلان
نىلوپەردىكى تىغ ساراسىمى
كۆزۈڭدىكى قۇم مۇراسىمى
مازاردىن بۇلۇتقا ئۆرلىگەن يۇقۇملۇق ئاڭ
ساقالدىن كۆك رەڭلىك دارغا قارىغان پىنھان
ساڭگىلاپ تۇرغان سۇ قۇيغۇچى
ئۇزارغان ھەرپلەرنى ئارىلاشتۇرغۇچى
پايانسىز ئومرۇتقىلاردا ۋاقىت ياسىغۇچى
قورساق قاسراق تاشلىغاندا
كىندىك ھېكايە باشلىغاندا
تاغ قاپتىلىدىن چۈشكەن راھىب
قوڭغۇراق ئاۋازىدىن بولدى شېرىكەيىپ
سۆزلەرنىڭ ئازابىدىن چىقىۋاتقان قاتتىق سۈت
ئۇيغۇر ھەققىدىكى يېڭى قىزىلمىلار
ئەرلىكنى تىكلەۋاتقان يېزا چۈشىنى
سۈركىلىۋاتقان مېھراب ئىسسىقلىقى
بولدى...
دېڭىز تۈنگە قۇيۇلدى
يىغلىپ تۇر قار پومزىكىدەك,
ئوڭ مۆرىسى قىزارغان ۋە كېسىلگەن

خاتا بېسىلىپ قالغان بىر تال خىش سەۋەبىدىن
ياغاچ دەرىخى بىلەن ئاي ئوتتۇرىسىدا
يۈز بېرىۋاتقان شەكىلسىز پوخۇرلۇقتا قارشى چىدامنى
توختىتالىدىغىمۇ ئەي دائىرە سىزغۇچى؟!
چىم هامان كۆيىدۇ
ياغاچ هامان سۇنى باغلايدۇ
نۇر نۇرسىزلىنىپتۇ
تام تۆگۈلگەندە مىدىرلاشنىڭ هۇزۇرىغا ئۆتتۇق...
تەنىنىڭ ياغ قاتلىمىغا كىرىش
باسما قۇدۇق، ۋاي باسما قۇدۇق
هاكلار بىلەن ئايەت ئوقۇدۇق
كۆيلەۋاتقان ئەس كالىسى,
كۆنلەر قارا، تۆنلەر يوپيورۇق
هاللىنىپتۇ يۇلتۇزلارنىڭ باشاقلىرى
تىكلىنىپتۇ چىڭقىي چۈشتىن پارچىلانغان
تۇغۇۋاتقان نېگىر ئايالنىڭ تېرمومېتىرى
بەش بۇرجەك ئالەمنىڭ هېمايىسىدە
ئايۋانغا كىرىپ كەلگەن نارەسىدە)
ئۈزۈم سۆيگە چىلانغان باشنى
ئاتتى تورمۇزلانغان ياغاچ قەلئەگە,
ئەر -ئايالىق ئېنىرگىيىسى
قىيپاچ شامالنىڭ لېكسىكىلىق مەنىسى
يومۇلاق بولۇپ ئولتۇرۇپ
ئېپتىدائى ساقال ئېلىش هەپتىلىكىدە
ئوتتۇرىغا تاشلىدۇق مەزمۇنىمىزنى
شۇنداقتىمۇ
تىرناق ئالغۇچىلارنىڭ باراۋەرلىكى
يىلىك تازىلىغۇچىلارنىڭ نىسپىي غايىسى
بارماق ئىزىنى ئالماشتۇرغۇچىلارنىڭ سىياسىي تەۋەلىكى
دىن ۋە خۇدا توغرىسىدىكى مەخپىي كېڭەش;
روھ بىلەن ماددىنىڭ قىسمەن ئۆتۈشۈش هادىسىسى
كونا تاش قوراللارنىڭ مۇنازىرە كەيپىياتى)
تاپىنىمىزدىكى كۆپ چېكىت بىلەن بىردەكلىككە ئىگە ئەمەس
تاش كۆچىدۇ
چىرايىمىز زەھەرسىزلەنگەندە
ئۈچ خانىلىق تارقاق سان
خالىغانچە گۇرپىلىنىۋاتقان قانتاش غول لىنىيىسىدە
ئۇيقۇلۇق كېتىۋاتقان قىزىل ماشىنىدا:
شىكەر سىيىۋاتقان سەكسانپۇت
تالاق مۇناسىۋىتى ۋە ياغاق يوپۇرمىقىنىڭ
تىلىنى چىقىرىپ كۆچلۈك غىدىقلىشى بىلەن
سېمىز ئەرگە تامچىلاۋاتقان ئاسماندەك چوكان
هاكىمىيەتكە قاراپ ئىككى ئېغىز گەپ قىلدى

ماي كۆچۈۋاتقاندا
بىز تىل سەنئىتىنى ئۆيلىماسلىقتا تىرىشتۇق
ئەدەبىياتنىڭ قېلىن يەرلىرىنى رەت قىلدۇق
ئۇنىڭغىچە ئىش تۈگىدى
بۇرغىلاش ماشىنىسى سۇ ئىچىۋاتقاندا
ئۆرە تۇرغان يىلانلار
ئادەمنىڭ قېنىنىڭ ئەڭ تاتلىق بولىدىغانلىقىنى ئېيتتى
ئولتۇرغان يىلانلارمۇ پۈسكىيىپ
قەيەردىن قان چىقارساق بولار دەپ چوڭقۇر كۆلۈشتى
ھەقىقەت، ئىشتان بېغىدىكى
شاپتۇل چېچىكى رەڭلىك بىرنەچچە تامچە داغنى ماختاۋاتقاندا
تاش كۆچۈشتىن توختىدى
قۇدۇق
ئېغىزىنى
ياپتۇق
كاككۇك گۈللىرى ئېچىلغان...
تەنىنىڭ ھەۋەس قاتلىمىغا كىرىش-
چۆپلەر ھال رەڭدە كۆزىنى ئاچقاندا
كۆۋرۈكلىرىدىكى مەڭگۈلۈك چېچەكلىرى
ئەگىز پىتى مۇمىيالانغاندا
قوغۇشۇن قۇيۇلۇۋاتقان سەبىي ئېغىز,
مىس ئۆز ئىستەكلىرىنى قويۇپ بەرگەن چۆگۈن
زەرەت ھالىتىگە كىرگەن بالۇن!
تۆك يارىسىغا قارىغان قەبرە خادىلىرى
بىر تامچە ھېيلە ئارقىلىق
ساڭا باستۇرۇلغان مۇقام سۈيقەستى...
ئاستىڭدىن يولنى كۆتۈرۈپ قويىقاندا
چۈشەكىدۇق ئۇشتۇمتۇت
تورۇستىكى ئالتۇن كەش
پىرىسلانغان تور ھاسىلاتى
تىرناقلىرى كۆپۈپ چىققان ئۆمۈچۈك
قىز بالىنىڭ بارلىق بىساتى
سەرەڭگىلەر سۆز ئارىسىدا
قەغەز ئاقلىق ئازابىدا
كۆمۈرچەكلەر يېتىلىپ بوپتۇ
ئىچ كۆڭلەكلەر يىرتىلىپ بوپتۇ
سۆيۈش ئارقىلىق پەيدا قىلغان قارا داغنى
مۇشتۇملىرى تۈگۈلگەن ياغاچ
ئىسسىق ئۆتۈۋاتقان تىلسىمات بۆلەكلىرىگە
رەسسامنىڭ پۈركىگۈچلىرى بىلەن تارقىتىۋەتكەندە
بىز قورقۇمسىراپ تۇخۇمدىن بېشىمىزنى كۆتۈرىمىز-
شۇۋاق باسقان شەكلىسىز تۇخۇمدىن
قانات قاندىن ئۆرلەپتۇ

ئۈچىنچى كەپتەر يوقلۇقتا كەپتۇ
سوزۇلۇپ ياتقان تەر تامچىلىرى
ئۆمۈلەش ئارقىلىق بىھۇشلۇقنى ئىپادىلەپتۇ
ياپىيېشىل ئورمانلار قۇملۇقنى كۆزلىگەندە
قۇملار قىلىن تېرىسى ئىچىدە جۈپلىشىۋاتقاندا
ئۈستىمىزدە تۇمان پەيدا بوپتۇ
ئۇنىڭ سۆزۈك شۆلگەيلىرى:
ئەنئەنىنى قورۇپ تۇرغان قىل ئارغامچىلىرى
تارىخنى سىيلاۋاتقان يىرىك ئالقانلىرى
مەڭگۈلۈك ھەرىكەتنى ئىسپاتلاۋاتقان پىيادە ئەسكەرلىرى
ئوتنى ئېغىزىغا ئالغان پىرخونلىرى
شەيتان ۋە ئاياللارغا تىغ سانچىۋاتقان دۇمباق قۇشلىرى'
ئۇزۇن چاچلىرىغا سۇ يۈگۈرۈۋاتقان ساداسىز بۆرىلىرى'
ئىچىمىزدىكى بىر تاشقا مۇنداق دەپتۇ:
-مۇزغا قايتىڭلار
ئوت سىلەرنى ئۆرتىمىسۇن...
تاشمۇ جاۋابەن مۇنداق دەپتۇ:
-سىلەر بىزنىڭ ھورىمىز
ۋاقىت ئۆلگەن جايدا بىز بىلەن ئۇچرىششقا قوشۇلۇڭلار...

تەنىنىڭ ئىدراك قاتلىمىغا كىرىش

ئاينىڭ كەينىدىكى مىڭ يىل
كۇنۇپكا تاختىسىدىن ئاجراپ چۈشكەن كۆز
ئورگانىك ماددىلار بىلەن تولغان ئالاقە
يۆتكىلىۋاتقان نۇر ئېيى
تولغان
چوڭ بولغان.
ئېنېرگىيىسى ھەسسىلەپ ئاشقان
ئېلاستىكىلىقى كۈچلۈك ئاياللاردىكى كۆزىتىش سۇپىسى
ياكى زەرەتلەنگەن ئاۋاز ياپراقچىسى.
پىكىرىمىزنىڭ دەللى
كارىز ۋە ئاناتومىيىلىك سىخما
بىر دەرەخ بۈگۈن ئاخشام يولغا چىقىدۇ
ئۇ ئايدىڭدا ئوران قويۇلدۇرىدۇ
يېرىم كېچىلەردە يادرۇ ئوق بېشىنى مايلايدۇ
يامغۇر قاتقاندا بارچە گۈزەللىككە يېتىشىپ بولالمايمىز:
شۇڭا ئۇ مېڭىپ تۇرۇپ كېيىم ئالماشتۇرىدۇ
كۈن تۇتۇلۇۋاتقاندا
كىمگە تۇتۇلۇۋاتقانلىقنى ئېيتىپ بەرگىلى بولمىغاندا'
تېزىغىچە لاي كەچكەن قىزىل تۇمشۇقلۇق باكتېرىيە
قولۇڭدىكى ئىككى قۇتۇبتىن/
بىرنېمە ئۆسمەيدىغان ئىبارىلىك تاغقا سوقۇلغاندا

كۆپۈنكى ئەينەكتىن چىققان ئەر
قاندىن قوۋرغا ياسايدۇ
ئۇچارقۇشلار سىنى چوقۇلدى
يىرتقۇچ هايۋانلار ساڭا چىشىنىڭ ئىقىنى كۆرسەتتى)
زامانىۋىي ئۇقۇم ئىچىدە
كۆلنىڭ ئوغۇزنى ئىزدەۋاتقانلىقنى كۆردۇق
دەرەخ كاۋىكىنىڭ جىم تۇرالمايدىغانلىقنى بىلدۇق
ئاتلارنىڭ قورسقى يوغىناۋاتانلىقنى ھېس قىلدۇق
نىسپىيلىك نەزەرىيىسى خەتنىلىككە ئوخشايتتى
تىك تۆت بۇلۇڭ شەكلىدە چالما تىزىۋاتقانلار ئاقىرىۋاتاتتى
تىلنىڭ تەۋرىنىشچانلىقى بارمۇ
قۇلاقنىڭ روھى قايتىپ كەلدىمۇ(
ئىككى پۇت يەنە كېسشەمدۇ
ھېچنەرسنى بىلمەسلىك كېرەك...
قۇياشنىڭ كەينىدىكى مىڭ يىل
پارچە -پارچە ئەس يولۋاسلىرى'
تېنىمىز ئالدىمىزدا قاراپ تۇرماقتا
تېخى بۇرۇتمۇ خەت تارتمىغان بىر سوزۇق تاۋۇشنىڭ
كۆچمە مەنىلىرى ئاۋۇماقتا
ئۇ ئەمدى ماگىملارنى ئىزدەيدۇ
ئۇ ئەمدى دېرىزە ئالدىدىكى مۇنارغا يامىشىدۇ
بەلكى ئۇ...
بوغۇملارنىڭ ھەممىسنى چىقىرىۋېتىپ
يۈزى ئورالغان ئىھرامدىن بىرنەچچىنى ياسىشى مۇمكىن.

تەنىنىڭ رىۋايەت قاتلىمىغا كىرىش,
بىر ھۆجەيرە پادىشاھلىقى
ئوت تۇتىششتىن ئاۋال
ئۈجمە دەرىخنى يۇمشتاتتىكەن...
چاقماق چاققاندا
ئاتلىق بايرىقنى ئىگىز پۇلاڭلاتقان ئورمانلار
زېمىن ئۈستىدىن ئىسيان كۆتۈرۈپتۇ
زېمىن ئاققاندا
خەتنىسى ئۆرۈلگەن پارچە ئاسمانلار
پەرشتىلەر قونغان گۈللۈك بۇلۇتنىڭ نومۇسغا تېگىپتۇ.
بۇلۇت ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىنغاندا
پەيلاسوپلار ئوربىتاسى ھەرىكەتكە كەپتۇ
نە بىر قارشىلىق
نە بىر ياراتقۇچى
نە بىر قىزىل رەقەم)
روھلارنىڭ ئۇچرىشىش كۈننى بېكىتكەن ئاقساقال
تەر قايناپ كۆكسىمىزگە چىققاندا
بېگىز بارمىقنى تاغ دەپ ئويلاپتۇ

ئۇ چاغلاردا ۋاقىت ھازىرقى ئىتقا ئوخشايدىكەن
قاۋاش تەرتىپى ئارقىلىق بوشلۇقنى تولدۇرىدىكەن
ئۇ چاغلاردا بوشلۇقنى بىزدىن توسۇپ تۇرىدىغان
ھېچقانداق ماددىي كاپالەت بولمىغاچقا
فانتازىيە دەۋرى باشلانغان ئىكەن,
ئازاب دەرۋازىلىرى غىچىرلاپ ئېچىلغاندا
مەلىكە بولۇش خىيالىدا
بوشلۇقتىن تۆشۈك ئېچىپ ئويناۋاتقان تۆنجى قىز
رىۋايەت مۇساپىسىنى تاماملىغان ئىكەن
يەتتە كۈن!
تەر ئەرۋاھىدىن يېڭىلاندۇق
زەنجىرگە قاراپ بوي تارتتۇق
پوستمىزنىڭ يېرىقلىرىدىن ئاراللار پەيدا بولدى
ئۇلار تېخىچە مۇئەللەقتە ئىدى;
ئالەم
يەككە مالىكولا
(ئۇچقۇچى)
ياق!!! |
ئۇنداق ئۇقۇملار مەۋجۇت ئەمەس ئىدى
يەتتە كۈن
يەتتە قوۋرغىغا جان پۈۋلەندى
نۇرنى كۆمۈپ تاشلىدۇق
يەر يۈزىدىكى ئاتالمىش ئوكيانلار مونۇپۇللۇقى
مارجان تاشلارنىڭ زىنا قەبرىستانلىقى.
بېلىقلارنى ئوراپ تۇرغۇچى ۋەھى ئىراسى
سۈت ئەمگۈچىلەرنىڭ ئولتۇماتۇمى
يەتتە نۇرنىڭ شاكال ۋاقتى
بۆرىلەر
...نىڭ يارىلىش باسقۇچى-
زۇلمەتلىك مۆرىمىزنىڭ ئاھى
ئۇلار شاكالدىن قوپقان
ئۇلار كۆك نۇردا ماڭغان
بىز كۆيۈپ ئوغۇزغا ئايلىنىپ بولغۇچە
يەرنى تۇزلەپ بولغان
ھوۋ...
يەتتە كۈننىڭ يەتتە پەرزەنتى
بىر ھۆجەيرە پادىشاھلىقى!

تەننىڭ گۇناھ قاتلىمىغا كىرىش
مەدەنىي ئەللەردە
ئاي سەرسانلىقى"
تېزلىككە كېرەك بولغان قاتلىلىق سەرگۈزەشتىسى
ماشىنىدىن چۈشتۇق ئۇچىمىز'

يول بوشاتتى مەيدە تۆكمىز
قايىنتىلغان يالغان چىش
ئەنە كەلدى ھۆكۈمتىمىز
سىملار -ئەس
تۆمۈر -تاكتىكا
ئەينەك -تۇمشۇق
بۇ قاتلامغا ئىزاھ بەرمەك تەس
خورما يەۋاتقان زىرىكىش بوۋايلىرى"
ئەرەب ئەمەس!
قاسساپمۇ ئەمەس!
گۇناھ چۈجىلىرى تۇخۇمدىن چىقتى
بىر نەرسە يەنە بىر نەرسىنى ئىككىگە ئايرىۋەتتى!
بىرى جەننەت
بىرى دوزاخ
بىرى...
مىلىيون يىلدىن بۇيان چۈجە بېقىۋاتقان مىنىڭ تېنىم
ئۇ ئەتراپىنى سىم توساقلار بىلەن توسۇۋالغان
ھەر ئىككى نۇر ئارىسىغا بىردىن چارلاش چىرىغى ئورنىتىلغان
كۆرۈنمەس قىرغۇچى تەخسىلىرى
تۆت پەسىلگە ئوخشايدىغان زەمبىرەكلىرى
نېرۋىلىرى رودىمونتلاشقان ئادەم بومبىلىرى
ئاكوپلاردا ئىشلەۋاتقان قورال توشۇغۇچىلىرى;
قوش ئۇنۇملۇك رادارلىرى...
يەنە
ئىسمىنى ئاتىغىلىمۇ بولمايدىغان بارلىق بىساتلىرى
تەسەۋۋۇپنى قىزغىن سۆيىدۇ)
يىلتىزلىرى يايلاقتا ئوخشايدۇ
ھەر بىر قونالغۇسىدا:
ھەر بىر يوپۇرمىقىدا
ھەر بىر بوغۇمىدا)
ماددا بار، مۇزىكا بار، پارچىلىنىش بار
يارىلىش بار، قوشۇۋېلىش بار، ئالماشتۇرۇش بار
ئەتلەس ئەتلىك باللىرىدا
قىياتاش بار، ئاغۋات بار
قىياتاشتىكى گۆش پارچىلىرىدا
پارس ئوردىلىرىدىن تۆرك قىزلىرىغىچە
مىڭ بىر كېچىدىن مىتالسىز ئىچكى قۇرۇقلۇققىچە
ياۋا ئاتلار كېلەر تاپ بېسىپ
خۇددى خوتەن بىلەن ئاتۇش ئارىسىدىكى يېرىلغان تاش
ياكى قەشقەر بىلەن قومۇلنىڭ ياغاچ بالىياتقۇسى
قورساق بوشلۇقىدا ئېقىۋاتقان ئىپلى دەرياسى
دۆڭكۆۋرۈكتە قېتىپ قالغان تۇرپانلىق جۇۋان
چۆلنى كۆتۈرۈپ قوپقان كىروران

شەھەرلىك كانايى گۈلى
تەنلەر ئۇچۇن كېلىۋاتقاندەك...
قولىمىزدا لاي قونچاق
گۇناھ ئوخشىغان

تەنىنىڭ نەزەرىيە قاتلىمىغا كىرىش

ۋاقىت يېشىل
رەڭلەر نەم
كارىدوردىن كىرگەن گۈل
غۇژمەك -غۇژمەك ئون توققۇز ئادەم
بىز ئېچىلدۇق دەپ ئويلىدۇق
تىكەنلىرى غايىپ بولدۇ دەپ قىياس قىلدۇق
قىياتاش مەملىكەتلىرى بويلىرىنى سۇغا سالغاندا
تىروپىك بەلباغ ئورمانلىقلىرىدىن
ئىسسىق بەلباغ بەللىرىدىن
تېخى بالاغەتكە يەتمىگەن ئاۋازلار كېلىپ
ئىشتىنىمىزدىكى جان ھەلقۇمىغا
ئازاد بولۇش ھەققىدىكى پەلسەپىلىرىنى تاڭغاندا
مۆرىلىرىمىز تېگىشىپ قالدى'
سۇ سۇنى ئاستىغا باستى
خىجىللىقىمىزدىن گەپ قىلالمىدۇق
قايتا بىر قېتىملىق يارىلىشنى كۆرۈپ قالدۇق'
بەزى بۇلاقلارنىڭ كۆزى ئېتىلىپ قالدى
بەزى ئارغامچىلار سۇسقىنە كۈلۈمسىرەپ قويدى
بار بىلەن يوقنىڭ ئارىلىقىدا,
نېپىز ھەم چەكسىز قارا قەغەزگە
ئىبادەت ۋاقتىنى خاتىرىلىدۇق
دۆڭدىن يامىشىپ چۈشكەن شاھزادە
ئەۋرىتىنى پۇل بىلەن ياپقۇچى ئاچىماق ئايال.
چېچىنى شەرقىقە قارىتىپ پۇلاڭلاتتى
ئەلقىسسە:
قىسقىلىرى ئۇزۇلۇپ چۈشسە
ئۇزۇنلىرى گىرە سالاتتى...
ۋاقىت قارا
رەڭلەر ئاق'
چۈشىن قانىتىدا بەش يىل
ئۇزۇتۇش مۇراسىمىدا كۆكسۈڭنى پۈۋلەپ
سىياسەتتىن تاشقىرى بۆكتۈرمىلەرنى قول بىلەن ياپساق
ئىيىق تاپىنىدا ياغلانغان ئەر
تومۇز كۈنلىرىدىكى سىمۇۇللۇق بەلگىلەر
نېفىت باھاسىنى توغرا كېسىپ ئۆتكۈچى پادىچى تاز
چىڭقىي چۈشتىكى ئېشەكنىڭ مەنۇنلۇقى

بىر پارچە رەختتىكى ئېكسپېدىتسىيە ئەترىتى
تەكلىماكان خىتابنامىسى
ياق!
بۇ تېخى خىتابنامە ئەمەس
دۆلەت ھالقىغۇچى قۇملۇق تۇلكىسى
بارماق ئىزىدىن تارقىتىلغان مۇداپىيە بېسىمى
رادارنىڭ دوستلىشىش ئىستىكى.
زەمبۇرۇخلارنىڭ ياللۇغلىنىش مەۋسۇمى
بېئوخېمىيىلىك چۆچۈش بايرىمى
ياكى بىر پارچە قوي گۆشى
پەرشتىلەر كېلىش ئالدىدىكى!
تام ۋە ئەينەكنىڭ ئۇ تەرىپىدە
ئالتۇن تىكەنلىك كىرپە,
ۋاقىتنىڭ تېرە خالتىدىكى تۆشىكىدە,
ئۇچىنچى ۋە ئاخىرقى قېتىم
كۆيۈپ بولالمىغان تەجرىبە سايمانلىرىغا
رەڭلەرنىڭ نەم ھالىتىنى ئىسپاتلاپ بېرىشى كېرەك
گۇيا تۇغۇت ۋە تۇتقۇن قىلىش جەريانلىرىدەك!
خاتىمە

ئالدىمىزدىكى تەن جاۋاھىراتلىرىدا
بىر ئۆزىمىزنى كۆرمىدۇق
پەقەت بىر تاش كولىغۇچى ۋە
بىر پارچە تاش تەرىپىدىن كولانغۇچىلا
رايىشلىق بىلەن تېرىمىزدىن چىقىپ كەتتى
بىز ئەمدى يەتتە قاتلامدىن ھالقىپ ئۆتۈپ
تەننىڭ ئەبەدىيلىك قاتلىمىغا ماڭىمىز
ئاھ... تىمتاس ئەبەدىيلىك...-
بىز سېنى ئەسلا تەسۋىرلىيەلمەيمىز
ئەسلا تەسۋىرلىيەلمەيمىز!

بىر ئائىلىنىڭ تەزكىرىسى
(جاسارەت تاش)

تارىخنىڭ ئاجايىپ زور بۇشۇكىدە،
تەۋرىنىپ چۈش كۆرىدۇ قەدىمىي كۆي.
تەڭرىگە باش ئۇرىدۇ رىزقى تىلەپ،
چىرايى سۇلغۇن ياۋاش بىر خۇداگۆي.
قۇلىدا كىرلەشكەن بىر كونا قۇرئان،.
يېنىدا سىرسىز پۇچۇق ساپال قاچا.!

قارايدۇ دادىسىغا بالا مەيۈس،
ئۇ شۇنچە چىچەن،ئوماق لىكىن گاچا....

ئالەمدىن ۋىدالاشتى بوۋاي ئاخىر
خۇداغا ئىبادەت قىلىپ ئۇزۇن زامان.
قېرىتتى تەقدىر چىچەن شۇ بالىنى
ئۇنىڭغا بىرەر قېتىم بەرمەي زۇۋان.

ئاناملغا مەرسىيە
ئالاھىدىن ئابدۇرېشىت

ئانا ،تەقدىر قىسمىتى -چاقچاقلارغا يىغلايمۇ ؟
سىنى مەندىن ئايرىغان تۇپراقلارغا يىغلايمۇ ؟!
يىغلاپ تۇرۇپ تۇغۇلدۇم پەر يادىڭغا چىدالماي ،
ماڭا يىگەن شۇ ئاچچىق تولغاقلارغا يىغلايمۇ ؟
جاراڭلايدۇ ئاۋازىڭ ساداسىدا روھىمنىڭ ،
«ئەللەي بالام »دەپ قاتقان قوشاقلارغا يىغلايمۇ ؟
چىچىكى بار گۈلۈڭنىڭ سىغىنچامدا ئىچىلغان ،
باھارىڭدا تۈزىغان ياپراقلارغا يىغلايمۇ ؟
قۇرۇپ قالدىم قەلبىمنىڭ چۆللىرىدە يىگانە ،
كۆز يىشىمدەك سۈپ-سۈزۈك بۇلاقلارغا يىغلايمۇ ؟
ئۆچتى قۇياش سامادىن ،تۈنلىرىمدە يۇلتۇز يوق ،
ئانا ،ئۆزۈڭ ياققان شام ،چىراغلارغا يىغلايمۇ ؟
سەن سۇ بەرگەن قوللار بار ،سۆيۈپ -سۆيۈپ قانمايمەن ،
تاۋاپ قىلىپ تەۋەررۇك ئاياغلارغا يىغلايمۇ ؟
قىزلىرىمدا مىھرىڭ بار ،يۈرىكىڭ بار كۆكسىدە ،
ئىللىق كۆلكەڭ پارلىغان زىناقلارغا يىغلايمۇ ؟
قىلالمىدىم زىكرىڭنى ،بوز تورغايغا دان چاچتىم ،
روھىڭ مەندىن سورىغان سوراقلارغا يىغلايمۇ ؟
ئېڭىكىمنى چاتساڭچۇ روملىڭدا «بالام !»دەم ،
چۈشلىرىمدە كىرىلگەن قۇچاقلارغا يىغلايمۇ ؟
ياشارمەن دەپ دۇنيادا سىنى يۇدۇپ- ھاپاشلاپ ،
ماڭا بەرگەن ھىكمىتىڭ -ساۋاقلارغا يىغلايمۇ ؟
كۆز يۇممىغاي ئانىلار ،نالە قىلدىم تەڭرىگە ،
يۈرىكىمنى ئۆرتىگەن پىراقلارغا يىغلايمۇ ؟

59-شۇنداق دۇنيا بۇ -------------------ئەزىم ناسىر
60-خوجا جاھان ئەرشى ---------------ئابابەكرى توختى
61-مەن جەسەت -------------------- تەلئەت قادىرى
62-قۇمۇلنىڭ ئارخىپى --------------------ئوسمان زاھىر
63-ئاھ !!كۈچۈم --------------مەتمىن توخنىياز (سۇزۇك)
64-يوشۇرۇن ئاچلىق ئالان قىلىش ---------------قەيسەر تۇرسۇن
65-ئاشىق نەي چالار ،ئاتەش نەپەستە------------ۋاھتجان ئوسمان
66-كۆزۈمدە قەترە ياش،ئىزدىدىم سېنى.....................ئەكبەر داۋۇت (تانھا)

شۇنداق دۇنيا بۇ
ئەزىم ناسىر

بىر تۇتام دۇنيا بۇ ،
كۆزنگە چوكسەڭ
سىرىنى تەلتۆكۈس بىلىپ چىقسەن ،
گاھىدا ئاقسەن كۆز ياش سىلىدە
گاھىدا قاقاقلاپ كۇلۇپ چىقسەن .
بىر تۇتام دۇنيا بۇ ،
ياشاش ئىستىسەڭ
گاھىدا قۇياشتەك پارلاپ كىتسەن .
گاھىدا ئۇمىدلىك قانات قاقسەن
گاھىدا ھاياتتىن زارلاپ ئۆتسەن .
بىر تۇتام دۇنيا بۇ ،
بىراق چېكى يوق
گاھىدا قاقشايسەن گاھى كۇلسەن .
ياشاشقا مەجبۇرسەن ،چوقۇم ياشايسەن ،
ھەممگە كۇنسەن ،ئاخىر كۆنسەن .

بىر تۇتام دۇنيا بۇ ،
پەقەت بىر تۇتام
ھەممىنى قىلىشقا كۆزۈڭ يېتىدۇ .
بەرگىنى بەكمۇ ئاز ئالغىنى نۇرغۇن
قىممەتلىك نەرسەڭنى ئېلىپ كېتىدۇ .

بىر تۇتام دۇنيا بۇ ،
قاتتىق دۇنيا بۇ ،
ئىنسانى ھەسرەتكە چىرماپ قويىدۇ .
ئوزۇڭگە ئوخشىماي قالىسەن گاھى
مەگزىڭنى ياش بىلەن بوياپ قويىدۇ .

بىر تۇتام دۇنيا بۇ ،
چۈشەنسەڭ ئەگەر
ئەجرىڭگە مۇناسىپ بېرىدۇ گوھەر .
ئالىدىساڭ دۇنيانى ئالدايدۇ سېنى
ئالغىنى ھەسەل بوپ بەرگىنى زەھەر .
شۇنداق دۇنيا بۇ !
ئويغاق دۇنيا بۇ !
ئەخمەق دۇنيا بۇ !
قارغىش دۇنيا بۇ !...

خوجا جاھان ئەرشى
ئابابەكرى توختى

ھېيتكاھقا تەگمەيدىكەن ئوق،
سەن كۆكسۈڭنى تۇتقاچقا ئوققا.
بۇ ئوقلار
تېشەلمىگەن يەنىلا،
ۋەتەن سۆيگۈسگە تولغان يۈرەكنى.

ياۋلار كاللىدىن تىكلىگەن مۇنار،
رىۋايەت تۇيۇلار ئەمدى ئۇ بوگۇن.
ھىس قىلغان .ئادەملەر ئاشۇ مىنۇتلار،
كاللىدىن ئايرىلسىمۇ ئانا ۋەتەندىن،
ئايرىلىشنىڭ ئەڭ دەھشەتلىكنى.
قان بىلەن يېزىلغان دوستۇم بۇ تارىخ,
بەدەل كېرەك ئۇنى ئوقۇماق ئۇچۇن..

خوجا جاھان ئەرشى
تاشلاپ كەتتى شۇنداق بىر ھېكمەت:
قورال بەن قوغدىيالمىغان ۋەتەننى،
شېئىر بىلەن قوغداش مۇمكىندۇر، مۇمكىن...

مەن -جەسەت

تەلئەت قادىرى

مەن بىر جەسەت -مەن بىر ئابىدە ،
تۇن قوينىغا قىزىلغان قەبرەم .
تەلۋە سۈپەت غالجىر بورانلار ،
ۋەيران قىلسا قەبرەمنى ھەردەم .
غاجىلىسا قۇرت-قوڭغۇزلار ،
ئالسا قاغا -قۇزغۇنلار چوقۇپ .
تۈن قوينىدا ئېزىلقان ئىلاھ ،
كۆمۈپ قويار ناخشىلار ئوقۇپ .

يەم بولغاندا لىكىن ھاياتلىق ،
ئۆچۈۋاتقان زەئىپ گۈگۈمغا .
تىرىلەرمەن يەنە قايتىدىن ،
لەشكەر تارتىپ تاڭدىن ئۇپۇققا .

1988-يىلى 8-ئاي

قۇمۇلنىڭ ئارخىپى

ئوسمان زاھىر

ھىچكىمگە تىنمىدىم بۇ كەلگۈلۈكنى ،
بىر قەبرە كولانغان بوسۇغامغىلا .
چىن مودەن ،مەردانىي ساقلىدى باغداش ،
سۆيگۈ بۇ قۇمۇللۇق قىلغان ئىختىرا .

بۇغدايدەك ئورۇلغان 66 جان ،
ئۆمەرنىڭ تىغىغا بەرگەن جاسارەت .
چېرىكنى ھەرياندىن سوقىدۇ ياچى ،
شېھىتنىڭ قېنىدىن كەتمەس ھارارەت .
سۇغۇرۇپ ئالغاندا يۈرەك باغرىنى ،
مت قىلىپ قويمىغان كۆزنى راجى .
بىر ئەرۋاھ سوزلەيدۇ ئاقچۇق سېپىدا :
«ياچىنى ساتقىنى خائىن سامانچى ».
رەڭ بەردى قەبرىگە ،پېشىل گۈمبەزگە ،
پالۋاننىڭ ئارمىنى ،يۇلغۇن گۈللىرى
زىنداندا چۈمۈلە بىلەن گەپلەشكەن ،
توختىنىڭ يولىدا قاۋان كۆپ ئىدى .
چۈش كۆرەر يۇلغۇنى ئارا يۇلتۇزنىڭ ،
ھاشاردىن يوللارنىڭ سۇنغان دۈمبىسى .
«شىڭشىڭشىيا »تۆغۈلغان شىرىن ئازاپتىن ،:
ناخشىدىن ئاۋۇغان ۋاقتىنىڭ قايغۇسى .

ھەسرىتا ،تەڭگىدىن ئوقنى ئۆتكۈزگەن ،
پالگاننىڭ قەبرىسى مەستلەرگە ئۇۋا .
كىم سېنى بەختسىز ،دەيدۇ قۇمۇللۇق ،
ھەر تۆكۈلگۈك يۈز يىللىق كەچمىشكە گۇۋاھ .

ئاھ كۇچۇم

مەتمىن توخنياز سۈزۈك

ئاھ كۇچۇم .ئاھ ،ئۆز كۇچۇم !نېمەت ئىكەنسىز مىسلىسىز ،
سەن بىلەن ئەمگەك قىلىپ تۇرمۇشنى ئۆتكۈزدۈم لەزىز .
تەندە سەن بولغاچ ماڭا مېھنەت ئازابى بولمىدى ،
سەم مىنىڭ يۈزۈمنى ئاق قىلدىڭ بېشىمنى ھەم ئېگىز .
سەن بىلەن مەغرۇر نەپەس ئالماق مۇيەسسەردۇر ماڭا ،
چۈنكى مەن قۇردۇم ھاياتنىڭ قەدرىگە سەندىن نېگىز .
خىسلىتىڭنىڭ ئۆندا بىرىنى ئەگەر قىلسام بايان ،
سەن بىلەن كىتاپ يېزىلدى ،كۆكلىدى باغۇ ئېتىز .
بىلمىدىم قەدرىڭنى مەن جىسمىمدە بارىڭدا تولا ،
گەرچە ئاز قىلدىڭ ،بىلىندىڭ سەن بۇرۇنقىدىن ئەزىز .
ئى سۈزۈك يۇقتۇر ئۆمۈرنىڭ توھپىسىز ھېچ قىممىتى ،
كۈچ چىقار قالسۇن دېسەڭ ،ئومرۇمدىن ئەلگە تۆھپە -ئىز .
1953-يىلى

يوشۇرۇن تۇتۇش بۇيرۇقى چىقىرىش

قەيسەر تۇرسۇن

مەن ئۇزاق قوغلىدىم قەيسەر تۇرسۇننى
قايتۇرۇپ كېلەي دەپ قەبرىگە تىرىك.
يوشۇرۇن نازارەت قىلماقتا ئۇنى
تىپتىنىچ يوللاردا قاتمۇقات ئىشىك.

ئوتتۇز يىل مەن قوغداپ كەلگەنتىم ئۇنى،
زۇڭتۇڭنى قوغدىغان لەشكەردەك گويا.
مەن ئۇنىڭ قېنىنى تۇراتتىم ئىچىپ،
ئۇ مىنىڭ قېنىمدىن ياشايتتى دورا.

ھىچكىمگە بەرمەيتتىم دورىنى، بىراق
ئىچەتتۇق ئىككىمىز تۈندە بىمالال.
ئۇ مېنىڭ ئالدىمدىن قېچىشتىن بۇرۇن،
مەن ئۇنىڭ تېنىدىن قاچقانتىم ئاۋال.

بار ئۇنىڭ ھەممىدىن روشەن بەلگىسى،
سۆيگۈ دەپ يىغلايدۇ مەخپىي شۇ قەدەر.
دېڭىزدىن شىددەتلىك بىر تامچە يېشى
ئاھ، ئۇنى ھەممىدىن ئاجىز كۆرسىتەر.

تەشنالىق ئىلكىدە كۈتمەكتە ئۇنى،
ئىشىكسىز ئۆيلەردە ھەيۋەتلىك قۇلۇپ.
ئۇچرىتىپ قالساڭلار ئېيتىڭلار ماڭا،
يا مېنى ئۇنىڭغا بېرىڭلار تۇتۇپ.

ئاشق نەي چالار،ئاتەش نەپەستە

ۋاھىتجان ئوسمان

ئۇخلىمايدۇ بەلكى بۇ ئاخشام ،

گۈل قىتدا بىر جۈپ كىپىنەك .
تۇتاشماقتا ئوتقا ئايلىنىپ ،
ئوت قېتىدا بىر جۈپ ئوت يۈرەك .
قوشۇلماقتا دۇنياغا دۇنيا ،
توكۇلمەكتە سىرلار سەۋرىسىز .
ھېچنىمە يوق مېھىردىن ئۇلۇغ ،
باھار بولماس بەلكى سەرۋىسىز .

ئېشىكنى چەكتىم جەننەتنىڭ ،
قۇچاق ئاچتى ماڭا گۈل نەپەس .
روھنى پاكلاپ چۈشۈمنى تاپتىم ،
ئەمدى بۇ چۈش كۆرۈپ تۈگمەس .

چۆچەكتىكى ئاچماق يولنىڭ ،
قالدى يىراق بارسا كەلمىسى .
ئەقدەمدە ئالتۇن چايقىدىم ،
تىللا چېچەك ئاچار كەلگۈسى .

كۆكلەم ياتار مەنزىلگاھىدا ،
قاباھەتتىن ئوركىگەن قۇشنىڭ ..
بۇ مەڭگۈلۈك ئەمەس گۇناھى ،
روھى بولغان سوزدە بىھۇشنىڭ .
ئۇچۇرىشىشنىڭ ئوتى قېتىدا ،
سەمەندەردەك ياراللدىم قايتا .
بىر باھارنىڭ تۇمۇرلىرىغا ،
زىبا بولۇپ تاراللدىم قايتا .!
ئۇچۇرىشىشتىن كۆلەر مۆرۈۋەت ،
ئۇچۇرشۇشتا ھۆرلۈك سىماسى .
ئايلىنىدۇ ئالتۇن ۋادىغا ،
ئۇچۇرشۇشتا سۆيگۈ دۇنياسى .

ئاتىشگدە سۆدەك ئېرىدىم ،
كۈۋەچىدىم ئېرىقىقا پىنھان .
شەبنەم بولۇپ تامچىغىن ماڭا ،
كېتەي سۆيگۈ ئارىلى تامان .
ئۇ يەرلەردە سۆيگۈ ئىلاھى ،
بىزنى ئالار ئوتلۇق باغاشقا .
تىنىقلاردىن ھۆرلۈك بالقىيدۇ ،
گۈل ئۈنىدۇ قاپقارا تاشقا .

گۈزەل خانىش بولىسەن ئەركەم ،
ياسىنىسەن شەپەقتىن چوغدەك .
ساداقەتنىڭ مەبۇدى بولۇپ ،

لەپىلدەيسەن ئۇپۇققا تۇغدەك .

لەۋلىرىڭدىن يۇلتۇش توكىلىپ ،
ئاي تۇلۇنلار ھاياجىنىڭدىن .
ھاۋا ئانا قايتا تىرىلەر ،
ئۈركەش ياساپ ئاقىقان قېنىڭدىن .;

ئۇ يەرلەردە سىنىك بىلەن مەن ،
ئەسلىمىزنى تاپىمىز قايتا .
قوشۇلغاندەك ئېقىنغا ئېقىن ،
ۋەسلىمىزنى تاپىمىز قايتا .

3

تىنىڭقىڭدا ەۋلىنىك ھىدى بار ، `
قۇچىقىڭدا مىك گۈلگۈن باھار .
باغاشلىغان روھىڭنى دۇنيا ،
بىر بېقىشىك مىك يۇلتۇش تۇغار .
سېنى سويىسەم ھېسلىرىم ئاتلىق ،
تىلىك تۆكەر گۆھەر -دۇردانە .
ساڭا كوييۇش نىسىپ بولۇپتۇ ،
چولپان بولۇپ چاقناي يىگانە .

قىلىقلىرىك لال بولسۇن يۈرەك ،
سالام بەرسۇن كۆكلەم ۋادىسى .
يىمىرىلسۇن "ئايرىلىش "دىگەن ،
بۇ ئاشىقنىك قەسەم ،ۋەدىسى .
سەن يىغلىساڭ دۇنيا يىغلايدۇ ،
ئەگەر كۈلسەڭ جاھان رەڭلىنەر .
زىمىستاننى قوغلار نەپىسىك ،
باغرىڭدا بار مەڭگۈلۈك باھار .

قاشتىشنى چايقىغان دەريا ،
ئۆتكەن ئېقىپ ئىشىك ئالدىڭدىن .
ئاڭا جۇرداش ئېيتقان ناخشىلار ،
كەتمىگەندۇر تېخى يادىڭدىن .

ناخشا بولۇپ يارالغان ئۆزۈڭ ،
ئەمما مەندىن ئۆزگە ئېيتمىسۇن .
بەخت كۈلسۇن ھەممە دىللاردا ،
دەرتتە ھېچكىم مۇڭ يىغلىمىسۇن .

سەھەر بولۇپ كۆك ئاسمان يايسام ،
قۇياش بۇلۇپ نۇر چاچارسەنمۇ ؟
دەريا بولسام ،قېنىڭغا پاتماي ،

قاينام ياساپ بىر تاشارسەنمۇ ؟
بولسام ئەگەر دەشتى باياۋان ،,
شامال بولۇپ ئەكىلەرسەنمۇ ؟
يۇشۇرۇنسام بۇلۇت كۆكسىگە ،!
قانات ئۇرۇپ پەپىلەرسەنمۇ ؟

چىچەك بولسام باغدا بىر تاللا ،
ئىزدەپ تېپىپ كېلەلەرسەنمۇ ؟
تەشنىكىگە شۇئان كۆچۈرۈپ ،
دېرىزەڭگە ئېپ قويارسەنمۇ ؟

دەرۋىش بولۇپ چالسام ساپايە ،
ھىجرانىمغا چىدالارسەنمۇ ؟
ئوتنى بىرىپ ،ئوتۇڭنى ئالسام ،
تولغانماستىن ئۇخلالارسەنمۇ ؟
سىر قاتمىسۇن باغرىڭدا داغدەك ،
ھەممىمىزنى قىلغىن ئاشكارە .
بولسىمۇ گەر قامىتىڭ تاغدەك ،
دەرد يۈرەكنى قىلدۇ پارە .,

6

ئالتۇن چايقىغان سۇغا سالساڭمۇ ،
بىلىق بىلىقدانىنى دېڭىز دىمەيدۇ .
زۇمرەت تاۋاقتا ئاش بەرسەڭ ئۈچ ۋاخ .
كۆڭلى تارتىمغان زىنھار يىمەيدۇ .
مەرمەر تۆۋرۈكلۈك ئايۋان -سارايغا ،
ئاشىق داق يەردە يېتىپ بىنەزەر .
ئۆزى سۆيۈنگەن قوش تىلى ئەتىۋار ،
يېنىدا تۇغىسىمۇ سەمەندەر گۆھەر .
زەرباب كۆشەكتە ،تىللا ياستۇقتا ،
جىسمى ياتقاننىڭ روھى ئۇخلىماس .،
ئاشىق نەي چالار ئاتەش نەپەستە ،
تاڭ سۈزۈلگىچە ئۈنى توختىماس .
نەقەدەر شىرىن چۈشىدە سۆيۈش ،!
دېڭىزنى بىلىق ،ئاشىقنى مەشۇق .
ھاياتنىڭ شۇندا بولۇر مەناسى ،
تۈننىڭ باغرىدىن ئىزدىسە يورۇق ،

سۆكۈناتلىق تۈن -غەبلەت پەسلىدە ،
بىلىق بىلىقداندا غەمكىن مۆڭلىنار .
فىرئەۋنىنىڭكىدەك ئالتۇن قەسىردە ،
ئۈنسىز ياش تۆكۈپ بىر قىز تولغىنار .

كۆزۈمدە قەترە ياش،ئىزدىدىم سېنى

ئەكبەر داۋۇت تەنھا

كۆزۈمدە قەترە ياش ،ئىزدىدىم سېنى،,
تاشلاندۇق بوۋاقتەك تىلسىز ۋە ئانسىز.
ئىجتىھات يۈرەككە كۆمۈلدى چوڭقۇر:
شېئىرسىز روھىم چۆل،سۇسىز،گىياھسىز..
ئارزۇلۇق تەقدىرلەر پۈتۈلمىدى ھېچ
كەچمىشنىڭ تىز يۈتەر ۋىسال تېڭىغا.
بەدەللەر تۆلىدۇق زادى قانچىلىك؟
بۆسۈپ كىردۇق بىز زادى كىمنىڭ ئېڭىغا؟!
لەيلىگەن ياپراقلار...تامچىدۇر،تامچە،
ئۇ سېنىڭ ئاداقىي ھېجران يېشىڭدۇر.
شامالار قولىدا تارار چېچىڭنى
ئۇ سېنىڭ قىش ئۇزرە تەنھالىقىڭدۇر!
ئاپئاق قار چۈشمەكتە ئاقارتىپ روھنى
ئۇ سېنىڭ كۆز بېغىڭ،بولغىنى خازان.
كۆك مۇزدا سۇنماقتا قوياشنىڭ نۇرى
ئۇ سېنىڭ كۆز نۇرۇڭ،ئۆچكىنى تامام....

تۆگەتۇق بىز ئاخىر ھاياتنى ياشاپ
سۆيگۈ داستانىمىز پىنھان يېزىلدى.
بىلمىدى ھېچكىممۇ خوشلاشتۇق جىمجىت،;
بىلگۈچى بىر سۇئالئۇزاق يىغلىدى....

67-بىۋاپا --------------ئابدۇللا ياقۇپ
68-تەكلىماكان ،خوراز،ئۇرۇمچى ----------ھەبىبۇللا توختى
-69 قىشتىكى ھەمراھ ....زاماندىن پاكزات
70-شەرىق باياۋىنى ----------------ئەكبەر سالىھ
-71 بار مەندە پەقەت ....ئەسقەر ياسىن
72-ئادەم ------------------ئايگۈل ھەمدۇللا
73-ئاچا يول ----------------مۇسا ئەھەت `
74-جىمجىت ئاۋاز -----------ئىلھامجان ئابلىز

75-قىينىلىش ------------------مۇختەر سۇپۇرگى
76-يەتتە قىزلىرىم ------------------مۇتەللىپ جۇماخۇن
77- ئاتىلارنىڭ كۈنلىرى-------------مۇتەللىپ سەيدۇللا
78- مۇھەببەتنىڭ بەلگىسى-----------------مۇختەر بۇغرا
79-مۇشۇ يەردە بىر ئىز بار --------------غەنى رەشىدى
80-كىچىدىكى زىمىن ----------------پەرھات كازىمى
81-ھازىرقى زامان مەڭگۇ تىشى --------------ئەلى غوجاخۇن ,
82-غەزەللەر -----------------ئابلىز ئوسمان

بىپەرۋا
ئابدۇللا ياقۇپ

بىرسى دىدى ،مىنى زەر گۆھەر ،
بىرسى دىدى،كىرەكسىز چالما .
بىرسى دىدى،مېۋىسىز بىر شاخ ،
بىرسى دىدى ،قىزارغان ئالما .

بىرسى مىنى ئۇستاز دەۋىلىپ ،

يۈرىگۈمگە دەرد -ئەلەم سالدى .
كۆلكىسى يالغان سورۇن تەلەتلەر ،
يۈرۈگۈمنى مۇجۇپ كۆڭلۈمنى ئالدى .

ئويلاپ كورسەم خىلمۇ -خىلمۇ ئىش ۋە-،
خىسلەتلەرگەتولغانكەن ئالەم .
بىرنى ياخشى دەپ ،بىرسنى يامان ،
ئوتكۈزەركەن ئومرىنى ئادەم .

ماختىغانغا ئۇچۇپ كەتمىدىم ،
تىللىغانغا قىلمىدىم پەرۋا .
دەرد تارىتتىم ئەمما ،ئولۇم كەتمىدىم ،
كەڭ قوساقلىق بولدى ماڭا ھەمرا

تەكلىماكان ، خوراز ، ئۇرۇمچى
ھەبىبۇللا توختى

چەكسىزلىك چەكسىز
چىچىلغان ماكان ،
ئاڭا تۇتاشقان _
ئاخىرقى زامان .
ئەجەبمۇ سىرلىق بۇ تەكلىماكان .
بۇ تەكلىماكان _
ئۇيقۇغا چۆمگەن
ئۇيقۇسىز شەھەر .
جۇشقۇن جەسەتتەك
تۇيغۇسىز شەھەر ؛
ياتار پەرۋاسىز ،
تالايدۇ بوران ،
ھۇۋلار شۇۋىرغان . . .
* * * * *

بۇ تەكلىماكان _
كۆز ياشقا يېقىن ، !
دېڭىزدىن يىراق ؛
مەرمەر دېڭىزى ، ;
ئاتلانتىك ئوكيان ،
بەكمۇ يىراقتا .
نەمخۇش ساھىللار ،
دالا تامىقى ،
بىر مۆتىۋەرنىڭ ئېسىل قارمىقى ،
غەمسىز ئوقۇلغان ئەركىن ناخشىلار ،
يوقتۇر بۇ يەردە .
چۈنكى بۇ قۇملۇق ماڭالماس قېيىق ،
سۇسىز چۆل دېمەك يوق ئالتۇن بېلىق .
توغراقزارلىقتا بولۇشى مۇمكىن _
پادىشا تۈلكە ، مەدىكار ئېيىق ،
بوۋام ئېيتقاندەك . -
* * * * *

بارخان باغرىدا ئۇيقۇچان مەھەللە .
پەرىشتە كەلسە چىللايدۇ خوراز .

جاڭگالغا ماڭار
پادىچى بالا ، بىر توپ مۆڭ كالا .
ناخشا تووۇلغاچ _
غەمكىن ئوتتۇنچى ماڭار ئوتتۇنغا : !
<< ئاھ خۇدا بەندەم دېسەڭ ،
تۇزچى ، ئوتتۇنچى قىلمىغىن .
ئالتە ئېشەكنى ھەيدىتىپ ،
چۆللەردە ۋەيران قىلمىغىن >> .
پۇتلىرى ھارماس ئۇلاق ،
بىلىكى ياستۇق ئاڭا .
دۆۋە قۇم دەل پەر تۆشەك ،
چىقسا ئاي - نۇرلۇق چىراق . . . !
خوراز چىللايدۇ . . .

* * * * *

قۇرۇپ قالغان ئاپئاق ئىسكىلىت ،
بەكمۇ مەغرۇر ياتار ھىجىيىپ ،
ئاۋۇل تىكىپ ساتۇق بۇغرا خان _
گۈلخان سېلىپ ئۆتكەن دالىدا .
ئوتتۇنچىنىڭ جەستى چوقۇم ،
بەش بالىسى كۈلۈڭ ئالدىدا .
تېپىلمايدۇ ئەمدى بەربىر ،
كەر بالانى نۇرغا تولدۇرغان _
ھۆسەينەمدەك مەڭگۈلۈك جەسەت .
بۇ قانداق جەسەت ؟
ئۇ قانداق جەسەت ؟
بولدى قويغىنا ،
جەسەتكىمۇ قىلمايلى ھەسەت .
* * * * *

ماڭا ئەگەشمە كۆڭۈلسىز پاراڭ ،
سورىساڭ مەن بىر سۆيۈملۈك ساراڭ .
ئىزدەپ يۈرىمەن ھېلىقى شەھەرنى ، ,
خوراز چىللىغان نۇرلۇق سەھەرنى .

* * * * *

بوۋاينىڭ سۆزى :
سۇلايمان ئەلەيھىسسالام
قوشۇن تارتقانچە كەلسە بىر جايغا ،
سېپىل ئالدىدا ئېگىز بىر مۇنار ،
مۇنار ئۈستىدە بىر سەگەك خوراز _
چىللاپتۇ ، شۇ ئان باشلىنىپتۇ جەڭ .

موماينىڭ سۆزى :
خورازسىز ئەل ئاداشقان پادا ، .
ئەتراپىدا چىلبۆرى ھۇۋلار .
ئەركەك مىجەز سەگەك خورازدىن
يالماۋۇز ھەم ئىبلىسمۇ قاچار .
ئاڭلىغىن بالام ،
چىقما تالاغا نەسلىڭ گۇگۇمدا
توغراقلىق ئارا جىن - شاياتۇن بار .
يالماۋۇزمۇ بار _
چىنتۆمۈر ئاكاڭ چاپسا شەمشەردە ،
ھەر بىر بېشى مىڭ بوپ يارالغان .
نەۋرىسى ئېيتار :
ئېيتقىنا موما
شۇنچە كەڭرى تەكلىماكاندا
بۇرۇنلاردا يوقمىكەن خوراز ؟ !
موماي كۆزىگە ياش يۇقار شۇ ئان :
كەچۇرگىن بالام جىنلار ئۆزگىرىپ _
خوراز ئالدىغا بوپ كەلگەن مېكىيان .
ئاتقان چېغى تاڭ
ئاچچىقلاپ بالا غىلتاڭ خورازلارغا ،
تاش ئاتقاچ ئاڭا ،
يالىڭاياقلا ماڭار مەكتەپكە ، !
موماي قالدۇ كۈلۈك ئالدىدا .
* * * * *

لايپاس ئاققان لاي سۈلۈق ئۆستەڭ ،
مىسىردىكى نىلغا ئوخشماس .
نىل قۇيۇلار ئەرەبلەرنىڭ قەلبىگە .
بىراق ئۇ جايدا
دىللار چاڭقاق ، نىلمۇ توختىماس .
پۇراپ تۇرغان قۇمچاقلىق كۆلچەك
ئوخشىماس ھەرگىز _
ئالانىڭ ئەلچىسى ئۇلۇغ مۇساغا ، ,
(سالام ئۇ زاتقا)
خوراز چىللىغان نۇرلۇق سەھەردە ،
ماماتقا باي قايناق سەپەردە ،
ئۆز قويندىن يول بەرگەن دېڭىز _
قىزىل دېڭىزغا .
قىزىل دېڭىز مويسىپىت دېڭىز ،
دولقۇنلىرى تەلۋە قىسمەتتەك ،
سۈيى ئاچچىق چىن ھەققەتتەك .
قوينى داغدام يول كەلگەندە مۇسا ،
پىرئەۋن شۇ سۇدا جېنىدىن جۇدا

تەلۋە پىرئەۋن
ئۆزى پەيلەپ چوڭ قىلغان بالا
ئۆنى ئۆلۈمگە باشلىغان مۇسا .
ئۆنى ئۆلۈمگە باشلىغان مۇسا _
ئۆزى پەيلەپ چوڭ قىلغان بالا .
ئەجەبمۇ ئاچچىق ھەقىقەت دېگەن .
بىراق بۇ جايدا ،
لاي سۇلۇق ئۆستەڭ _
كۆتەر شاۋقۇنسىز ،
خوراز چىللىسا ئىپتىزغا ماڭغان _
ئورۇق ئۆكۈزنى ، غەمكىن قوشچىنى ، :
چاڭقاق پادىنى ، ;
دەرستىن قالغان گۆدەك بالىنى .
توغراق چىراي ، قويدەك مۆلۈك بالا ،
قۇلاق سال ماڭا !
سەندەك چاغدا _ گۆدەكلىكىدە
بەكمۇ جەسۇر ، شوخ ئىدى مۇسا . . .
جاۋاب :
پاك ساددىلىق بولغان جاي بۇ ،
مەلۇن پىرئەۋن چۈنكى بۇ جايدا _
باقماپتىكەن مۇسا كەبىي شوخ ،
جەسۇر ، زېرەك بىرەر مەرد بالا .

خوراز چىللىسا چىقىدۇ قۇياش ،
قانغا بوياپ چەكسىز بارخاننى .
مەكتەپنىڭ يولى يىتىمسىرايدۇ ،
>> قىرى ئەپەندى >> ھالسىراپ كېلىپ _
ئۆينى سورايدۇ .
قوناقلىق بىلەن قاچىدۇ بالا ،
كۆتەر ئىپتىزدا ئاتا ، قوش ، كالا .
خوراز چىللايدۇ ،
ئۆتەر يىللار
ئاۋاتلاشقانچە ھاشارنىڭ يولى .

گۆزەل ئۆرۈمچى خورازسىز شەھەر ،
مۇزدەك باغرىڭغا
ھېسسىياتسىز چۈقانلار بىلەن
غالجىرلارچە كىرەر باستۇرۇپ .
تۆتەك باسقان خورازسىز سەھەر .
ئوخشايمىز شۇ چاغ
ئۆزىمىزگە ، بىر - بىرىمىزگە ؛
ئارقا كوچاڭ قەلبىمىزدۇر دەل
چىرايىمىز پار - پۇر بىنايىڭ ،

نېرۋىمىزدۇر نەغمە - نەۋايىڭ . !
جاھالەتنىڭ شېرىن كەيپىدە _
ناخشا توۋلاپ تۇرۇپ چىقارغان
تىنىقىمىز تۇتەك ھاۋايىڭ . . .
روھىمىزغا ئوخشايدۇ ئەجەب ،
بايلار كىرمەس ، مۇساپىر تولا
بەكمۇ رەڭدار غېرىب مەسچىتىڭ . . .
* * * * *
سورىساڭ گەر مېنى ، مەن پەقەت _
قوينۇڭدىكى بىر گۆدەك بالا .
قاراپ باق ماڭا :
ئارمان قاچىلاپ خۇرجۇنلىرىمغا ،
كۆزۈمدەك خۇنۇك جەنۇبتىن كەلدىم .
ئەشۇ جەنۇبتىن ئۇزاتتى دادام
سىيلاپ بېشىمنى _
تارىخىمىزدەك قاداق قولىدا .
ئۇزاتتى ئانام ،
سۇ ۋە دۇئا ، سۈتتە يۇغۇرۇپ ،
مېھرىدەكلا ئاتەش تونۇردا _
تاۋلاپ توقاچنى .
مۇز رەڭ شەنبە ، مۇز رەڭ ياتاقتا
بۇ قۇياشسىز جۇل ئۇرۇمچىدە _
ساندۇق ئۇپۇقۇم ، شۇ توقاش _ قۇياش .

قالدى قەشقەردە
مەغرۇر ھېيتگاھ ،
لاي ئاققان تۈمەن ،
تەمكىن << ئوردا ئالدى >>
ياسانچۇق سەمەن .
ھېيتگاھ ئالدىدا قالدى تىزىلىپ
مىسكىن مەدىكار ، ئۆكتەم تىلەمچى ،
نوچى تۇماقچى ،
چىبەرقۇت يۈزلۈك كۇلالچى بوۋاي ،
ئوغلى ھوقۇقدار قېرىماس موماي .

* * * * *
خىلۋەت يېزامدا
ئوماق پاقلىنىم ئوينايتتى تاقلاپ ،
كەپىسىز ئوغلاقلار قېچىپ نايناقلاپ ،
قەلبىمدەك سۈزۈك ئېقىن بويىدا .
مىسكىن كەپەمدە بوۋامدىن قالغان _
قېرى خورىزىم چىللايتتى تاڭدا .

* * * * *

يەر شارىنىڭ قۇرغاق لېۋىگە
قىستۇرۇلغان شېرىن موخۇركا _
بەدبۇي سانائەت ،
ئاتىلىقنى ئايرىپ ئاتىدىن ،
ئاتىسىزنى يوق قىلدى تامام .
دۈمچەك بولۇپ يۆتەلگەچ شەھەر ،
ئىپلاس راكتىن بەرگەندەك خەۋەر ،
ئۆرۈمچىدىن كەتتى يىراقلاپ ،
خوراز لەرزان چىللىغان سەھەر .

* * * * *

گۈللۈك قەپەس كۆندۈرگەن يولۋاس ،
ئۇخلاپ ياتار بىر كۈن كەچكىچە .
مىجەزىنى يوقاتمىغان شىر _
خىرىلدايدۇ ئادەم كەتكۈچە .
گۆش چوقۇلاپ ئاۋارە بۈركۈت ،
بۆرە سۆڭەك غاجار يانپاشلاپ .
تىپىرلايدۇ مىسكىن توشقانلار ، !
قەپەسلەرنى يۇمشاق تاتىلاپ . .
ھەشەمەتلىك قان رەڭ قەپەستە ،
مەرۋايىت دان چىچىلغان پەستە ؛
توك چۆجىسى _ ئاتىسىز خورازلار !
چىللىيالماي تۇرار شۈمشىيىپ ،
توڭ قاغىدەك قىلىشىپ غاق - غاق .
چىللاپ كەتتى باشقىلار قانداق ؟ !
ھەم ئاتا ھەم ئانىسىز جانىۋار _
چىللىيالماي ، دان يەپ ، غاقىلداپ _ !
ناجىنسقا ئايلىنار شۇنداق .

* * * * *

نۇرلۇق ئېرانىڭ بوسۇغىسىدا ،
بىر - بىرىگە قاراپ شۈمشىيىپ ،
قېتىپ قېلىشقان
شەھەرسىز خوراز ، خورازسىز شەھەر .
تەلۋە ، مىسكىن بۇ گۆزەل شەھەر ،
تەبىئەتتىن يىراق بىر جايدا ،
بىر بوۋاينىڭ تەمكىن چۈشىدە :
تاش يۈز ، تاش قول ھەم تاش يۈرەكلىك ،
تاش كۆزىدە شېغىل يىغلىغان ،
نادانلىقنىڭ قاتلاملىرىدا _

ئۆخلاپ يېتىپ تاشقا ئايلانغان
تاش بەدەنلىك ، تاش ھېسسىياتلىق _
دېمەككى _ تاش ئادەملەر تولغان _ '
تاش شەھەرگە كەتتى ئايلىنىپ .
1999
- يىل ئاپرېل - ماي ، ئۈرۈمچى

بار مەندە پەقەت

ئەسقەر ياسىن

يوق مىنىڭدە ئەسەبى شاتلىق ،
يوق مىنىڭدە زىبىاسىز سۆكۈت .
يوق ھېچنىمەم !
باردۇر پەقەتلا

بەك قىممەتلىك ،بەك تاتلىق ئۈمىد .
ھەسرەتلىنىپ ياقىدان يامغۇرغا ،

نىمە دەرمەن دىل ئاۋۇندۇرۇپ .

تالاي سەھەر ئۆتتى شەپىسىز ،
تال -تال نۇردىن رىۋايەت توقۇپ .
چۈش مۈكلۈنۈپ قالغان بۇ ئەسنا ،

گۈلگۈن ھايات ئىز سالار قايان

نوھ قالدۇرۇپ كىتەر نىمىنى ؟،

يەنە باسىدا دۇنيانى توپان .
كۆتكەن خىسلەت يوق مەندە ئەسلا ،
يوق بەستىمنىڭ ھېچقانچە سىرى .
ئورۇن ئالغان دىلىمدىن پەقەت ،
كوركەم نۇرلۇق ئۈمىددىن بىرى

مۇھەببەتنىڭ بەلگىسى

مۇختار بۇغرا

سەن كېلىپلا تاش ئاتتىڭ ،
مەن تىنىچلا كۆل ئىدىم .
سەن بەرگىمدىن سىلكىدىڭ ،
خىلۋەتتىكى گۈل ئىدىم .

شاھمۇ بولۇپ كەتمىدىم ،
يا ماكانسىز مۇساپىر .
گادايى قىلغان شاھ قىلغان ،
مۇھەببەتتۇ بەربىر .

خىيالغىلا مەنسۇبمۇ ،-
گۈزەللىكنىڭ ھەممىسى .
ئازاپ چېكىش خىلۋەتتە ،
مۇھەببەتنىڭ بەلگىسى ,.

ئاتلارنىڭ كۆنلىرى

مۇھەممەتجان سەيدۇللا

ئېغىز ئاچسا تەۋرەر ئىدى بۇ ئالەم،
ئەجەپ ئاجىز تىترەپ چىقار ئۇنلىرى.0
شامال يالاپ ئۇپىرىغاندەك قىيالار،
ئاستا-ئاستا ئاتلارنىڭ كۆنلىرى...
بۇ شەرمسار،رەسۋا زامان كىتابى ،
خۇمسىلىقتىن،يۈزسىزلىكتىن ئاچتى بەت.
ئايالمۇ يانار بولدى ئەيمىنمەي،
ئاتلارنىڭ قىسمەتلىرى نىھايەت...
يىقىلغاندەك ئىگىز، مەزمۇت چىنارلار،
ئۇچار ھەريان ئاجىز ، سەرسان ياپىراقلار.
مىنسەك ئاتقا ئاتلاردەك مىنەتتۇق،
ئوينىتاتتۇق ئاتلاردەك ياراقلار

www.berqi.com

ئەلى غوجاخۇن

زۇلمەت ئارا ئۇچۇپ كەلدى بىر توپ قۇش،
بىز بىلمەيمىز ئېپكەلگىنى بەختمۇ؟
تاش پارچىلاپ ئېلىپ كەتكەن ئادەملەر،
يۈرەكلەرنى ئېلىپ كېتىش مۇمكىنمۇ؟

كۈنچىقىشتىن يېنىپ كەلگەن قەبىلە،

يۈزلەنمەكتە پاجىئەلىك تەقدىرگە.
قاقشال بولغان قەلبىمىزدىن يىراقلاپ،

قۇم ئۈستىگە يېزىلماقتا خاتىرە

غەزەللەر

ئابلىز ئوسمان

كۆڭۈلنى بەرمىسەم دىلبەر شەمس-كۈندەك كۈلۈپ باقتى
زىمىستان-مۇز بولۇپ قاتسام ماڭا دەريا كەبى ئاقتى .

قىزىق ئىش گەر بولۇپ ئاشىق ئۈنۈڭ ۋەسلىگە تەلمۈرسەم ،
تەرەپپال قاڭقىغان تاشتەك كۆڭۈلنىڭ ئەينىكىن چاقتى .

ئۆزۈمنى قاچۇرۇپ ھەردەم مۇھەببەت دەشتىدە يۈرسەم ،
بولۇپ پەرۋانە شام ئەيلەپ يۈرەكىمگە يۈرەك ياقتى .

دىلىمنىڭ مەيلىدىن سۆيگۈ بېغىمنى كەڭ ئېچىپ بەرسەم ،
بىلىپ بى ئەتىۋا ئالمام ئېتىپ داڭگال ئۇرۇپ-قاقتى .

مۇھەببەت نەسەۋەپ ئوتتۇر ۋەياكى يامرىغان جۇتتۇر ،
يىتەلمەي تەكتىگە سىرنىڭ بېشىمنىڭ ئوك-سولى قاتتى .

كۆيۈكنىڭ ئىسغا تولغان كۆڭۈل رۇجەكلىرىن ئاچتىم ،
تەبەسسۇم بىرلە غايىپ روھ دىلىستانىمنى ياشناتتى .
2
بولۇپ ئەغيار ياشاپ كەلدىك ۋاپانى ئەللەمەل ئەيلەپ ،
كەمەك ئەييار كالامنى ۋۇجۇدۇڭغا ئەمەل ئەيلەپ ،

بېغىرلاپ ئەۋرىشىم ماردەك كاماكلاردىن كاماكلارغا ،
پۇراپ تەييار سەمەر-ئولجا ئېلىشنى دەرمەھەل ئەيلەپ .

ئېغىزلانغان چېغىڭ شەيتان سۈتىدىن بىگۇمان ناكەس ،
هارامنىڭ جىلۋىسىن زەرگەر كەبى روھىڭغا ھەل ئەيلەپ .

كۆزۈڭ غار خانۇمانىڭغا تويۇنماس بىر ئۆمۈر يا رەب ،
سۈباتسىزلىق شۇارىدا نومۇس- ئارنى بەدەل ئەيلەپ .
سەرەتان -راك كەبى پىنهان مۆكۈندۈڭ قاي دىلىستانغا ،
تەرەپپال ئاشيان -باغنىڭ گۈلگە قەست ئەجەل ئەيلەپ .

ئاگاھ بول جان ئەمەس باقى ئايان داغۋازلىقىڭ ئەلگە ،
زىمىنىنىڭ قەھرى -گىريانى باسار شۇملۇقنى سەل ئەيلەپ ..

قۇياش -ھەقنىڭ كۆزى نۇرلۇق توسالمايدۇ شەبىس -سايە ،
جازاسى يوق گۇنا بولماس ئۇرار مەھشەردە دەل ئەيلەپ .

3

ئېھ ،كۆكۈل يالغان ئەۋج ئالغان هاياتتىن رەنجىمە ،
تۆلكىلەر شاد ياخشىغا يەتكەن ماماتتىن رەنجىمە .

ئەلمىساقتىن ئاق-قارا ئۆتكەن ئىكەن چىرماقلىشىپ ،
قالمىدى ئەھلى ۋاپا دەپ پەيلى ياتتىن رەنجىمە .

ئۆرلىدىم دە غۇلىساڭمۇ ئەل ساڭا ئاچسا قۇچاق ،
پاشلارنىڭ غىڭ -غىڭى پىتنە -پاساتتىن رەنجىمە .

گاهىدا مەينەت چىۋىن بۇلغايدۇ ئاشنى سەربەسەر ،
ئىت دىگەن چىشلەيدۇ ماراپ هايۋاناتتىن رەنجىمە .

گاهىدا ئۆز شەمشىرىڭ تەككەي بېشىڭغا ۋاھ دەرىخ ،
شۇندىمۇ بابۇر كەبى بۇ « ئىلتىپات »تىن رەنجىمە .

چەكسىمۇ ھەسرەت ھۇمايۇن كۆلىدۇ ئەكبەر هامان ،
يوللىرىڭدا ھەق ئاتا قىلغان سۇباتتىن رەنجىمە .

تۆگۈمەيدۇ كۆن بىلەن تۆن جىدىلى مەھشەرگىچە ،
بۇ هاياتنىڭ ئىمتىهانى -پىلىسىراتتىن رەنجىمە .!

تۇغۇلدۇم تاڭ -سەھەر ،كەچتە يېتىپ كەلدىم مازارىمغا،
ئەجەلنىڭ باغرىنى ياردىم ئۇرۇپ تىغ -زۇلپىقارىمغا .

يولۇمغا قۇردى مىڭ قاپقان لەھەتتىن يامرىغان شەيتان ،

ئىزىمنى نۇر-زىيا ئەيلەپ ئاتا قىلدىم ناھارىمغا .

شامال يۈتتى ناھارىمنى شامال يەم بولدى دولقۇنغا ،
يۈرەكىم قوندى بىر قاڭقىپ غېرىپ-مىسكىن شۇۋاقىمغا .

شۇۋاق بىرجۈپ قانات بولدى سوقۇپ تۇرغان يۈرەكىمگە ،
يۈرەكىم قۇش بولۇپ ئۇچتى تۇمانلىق جىلۇۋىگاھىمغا .

قاچانكى ئوق ئېتىپ ماڭقۇرىت قۇشۇمنى پارە مىلك قىلدى ،
بولۇپ ھەر پارىسى يۇلتۇز قۇچاق ئاچتى سامايىمغا.

بۇلۇتلار چىرمىدى مەستخۇش قىلىپ بەخشەندە جەننەتنى ،
بىراق جان ئەيلىدى تەسلىم قۇياش يەڭلىغ نىگاھىمغا .

دىمەككى ئۆلمىكىم تەستۇر ياساپ قويدۇم ئەبەتلىك جان،
قۇلاق سال ئەي ئەجەل بۇدەم ئاداقى رەت ئاگاھىمغا ....
...

خەپ سىنى

قاسىم سىدىق

چېقىراپ ئۇخلاتمىدىڭ جەڭجالچى چاشقان، خەپ سېنى!
ناشتىلىق نان ئۈستىدە قۇردۇڭ بەدەشقان،خەپ سېنى!
مەن ئۆزۈم تاپقان ئىدىم، سەندىن ئاشقان، خەپ سېنى!
دان ئوغرىلاپ ھەر كۈنى مىشكاپ ياماتقان، خەپ سېنى!
ھالىنى ھېچ چاغلىماي شىلتىڭ ئاتقان، خەپ سېنى!

قاغا-قۇزغۇنلارنى مەن قورىغاندا قايدىدىڭ،
مۇك بولۇپ، بۇغداينى ھەر سورىغاندا قايدىدىڭ،
كۈنبويى لاي-لاي ئېتىپ جورىغاندا قايدىدىڭ،
توپا يەپ، ئىنجىق بىلەن سورىغاندا قايدىدىڭ،
قىپقىزىل چەشنى كۆرۈپ نەپسى تارتقان خەپ سېنى!

تۆت پۇتۇڭ ئىز سالمىغان قالمىدى ئامبار-ئۆرەك،
ماي قاپاقتىن گۆر تىلەپ سۇ ماينى قىلدىڭ بى كېرەك،

ئانچىكى قىلسام سۆكۈت بېشىمدا ئۆتكۈزدۈڭ كۆرەك،
ئېيتقىنا قايدىن ساڭا بوپ قالدى پەيدا بۇ خورەك،
ھاي، دېسەم، قاشقان پېتى كۆز ئالايتقان خەپ سېنى!

چىمايىن ھەددىڭ ئەمەس، بىر كۈن كامارىدىن چىقىسەن،
بۇ كامارىدىن چىقمىساڭ، نەپسى بالادىن چىقىسەن،
ئىشلىمەستىن چىشلىگەن ئەھلى تامادىن چىقىسەن،
شۇ تامايىڭغا بېقىپ ئوبدان خۇمارىدىن چىقىسەن،
ھەر بۇلۇڭدا كۈتىدۇ ئاسلانۇ، قاپقان، خەپ سېنى

ئۇيغۇر

مۇختەر بۇغرا

بىزنى تۇغدى بۇ زىمىن،!
يۇتار يەنە ھاپ قىلىپ.
كېينكىلەر چالىدۇ،
تىرىمىزنى داپ قىلىپ.
ئۆتۈشمىزجاھاندىن
غاجىلىشىپ پېتىشماي.
ئۇ يۇرتلۇق ھەم بۇ يۇرتلۇق،
بىر-بىرىنى قېتىشماي.

«ئۇيغۇر دىگەن ئۇيۇشقاق»
دېيىشىپ لاپ ئۇرىمىز.
ماجرا تىرىپ ئۆز ئارا،
ئويۇن كۆرۈپ تۇرىمىز.

نە كويلارغا سالمىغان،
بىزدىكى بۇ كەمچىلىك.
بۇ ئازابنىڭ ئالدىدا،
دوزاخ ئوتى قانچىلىك؟

ئىگىز ئۆسكەن تېرەكمۇ،
خالىي بولماس پۇتاقتىن.
تۇغۇلسىكەن مىللىتىم،
پەقەت بىرلا قورساقتىن

ئۆلۈم ناخشىسى

ئەيساجان تۇردى ئاچچىق

قولىمىزدا يوق ئەسلا ئۆلمەسلىككە خېتىمىز ،
مەڭگۇ ھاردۇق ئىلىشنىڭ ۋەسلىگىمۇ يېتىمىز ،
بۇ دۇنيادا قالدۇ ياخشى -يامان ئىپتىمىز ،
قىرىساقمۇ بەزىلەر ،بەزىلەر ياش پېتىمىز ،
ئىچىلدۇرماي بىرمۇ گۈل كۆزنى نەملەپ كېتىمىز .

ئۆلۈم دىگەن كۈتكۈچى ،كۈتىلمىز بىر كۈنى ...
قىش ،باھارمۇ ؟ياكى كەچ ...بارمۇ قىنى بىلگىنى ،؟!
مەنسىتمەستىن ئۆلۈمنى خۇشاللىنىپ كۈلگىنى ؟!
ئەزرائىلنى قورقۇتۇپ كۆكرەك كىرىپ يۈرگىنى ؟!
ھېچبىر ئامال تاپالماي ئاخىر "خەپ"دەپ كېتىمىز .

ئۆلگەنلەرگە زار يىغلاپ كۆمگەنلەرمۇ كېتىدۇ ،
ئاشۇ چاغدا مەست-ئەلەس يۈرگەنلەرمۇ كېتىدۇ ،
ئاجىزلارغا قاپاقنى تۈرگەنلەرمۇ كېتىدۇ ،
دائىم بەخت پەيزىنى سۈرگەنلەرمۇ كېتىدۇ ،
زۇۋان بەرسە خۇدايىم "سىر"نى سۆزلەپ كېتىمىز .

ياشىساق گەر ئادەمدەك قالار ياخشى سۆزىمىز ،
ئەگەر ۋىسال قۇچمىساق يۇمۇلارمۇ كۆزىمىز ،
ئۇرۇق -تۇققان ،يارەنگە تۇتىيادۇر يۈزىمىز ،
پەرياد چېكەر ئاجايىپ ياتقان بىلەن ئۆزىمىز ،
چاي ئورنىدا ئازاپنى راسا دەپلەپ كېتىمىز .

بىركىم ئۆلسە ھەرگىزمۇ سۇلار توختاپ قالمايدۇ ،
سەپرا شامال باش ئېگىپ ئارقىسىغا يانمايدۇ ،
ئېچىلغان شۇ گۈللەرنىڭ بەرگى ھەرگىز سۇلمايدۇ ،
بۇ پەلەكنىڭ چاقىمۇ تەتۈرىگە ماڭمايدۇ ،!
تەبئەتكە تۆيدۇرماي پۈتنى تۈزلەپ كېتىمىز .

ئەجەل دىگەن ئۆۋچىدۇر تۇيۇقسىزلا ئاتىدۇ ،
تاغدا يۈرسەڭ ئۆڭكۈردە سىنى ماراپ ياتىدۇ ،
قۇياش چىقىپ شەرىقتىن غەربتىلا پاتىدۇ ،
ئۆلمىگەنلەر ئۆلگەنگە مەرسىيەلەر قاتىدۇ ،
ئەۋلات ئۈچۈن بۇ جاننى پىدا ئەيلەپ كېتىمىز .

فىرئەۋنمۇ ،مۇسامۇ خۇدا بىلەن مۇڭداشتى ،
نۇھ ،سۇلايمان ،لۇقمانمۇ بۇ دۇنيادىن خوشلاشتى ،

سۆقرات دىگەن پەيلاسوپ جاللات بىلەن سوتلاشتى ،)
ناۋائىيمۇ ،نوبېلمۇ ئەجەپ داڭلىق يولداشتى ،
منۇتتىغا ئىنسانلار نەچچە يۈزلەپ كېتىمىز .

چىغىر يولدا بەزىدە داغدام يولنى تاپالماي ،
يىگى مالنى ئەكېلىپ گاھى ئۆنى سويالماي ،
كونا ئۆيىنى يىڭىلاپ بىر كىچىمۇ قونالماي ،
پەرزەنت كورۈپ مېھرىگە بىرەر قېتىم قانالماي ،
دەرمان تۇرۇپ ئارمانغا بەزى ھەي دەپ كېتىمىز .

ھاياتلىقنىڭ ئۆزىلا بىزگە پۇرسەت ئەمەسمۇ ؟
قايتىلانماس ھاياتلىق پەقەت بىر رەت ئەمەسمۇ ؟
نام -نىشانسىز ياشساق چەكسىز ھەسرەت ئەمەسمۇ ؟
نۇر چاقناتساق ھاياتتىن ئاشۇ نۇسرەت ئەمەسمۇ ؟
ولۇق قانغا ئارمان يوق ھەممە غەم يەپ كېتىمىز .
قەدىرلىسەڭ ھاياتنى قۇچاق ئاچار ئادالەت ،
ئىلىم -پەننى دوست چاغلاپ قىلما ھەرگىز خىيانەت ،
شۇنداقتىلا شۈبھىسىز تاپالايسەن كامالەت ،
نادانلارنى قانداقمۇ يوقلاپ كىلەر سائادەت ،
ئاجىز بولساق كۆچلۈككە ناننى تەڭلەپ كېتىمىز .

بۇ تۆت كۈنلۈك جاھاندا پايدا -مەنپەت تالاشما ،
ئادىميلىك يولىدىن تاكى مەڭگۈ ئاداشما ،
باشلىق بولساڭ ئاۋامغا يامان كۆزدە قاراشما ،
قاقتى-سوقتى قىپ ئەلنى ھارام پۇلنى ساناشما ،
جىنازىغا بۇ تەننى ئاران بۆلەپ كېتىمىز .

كەتتى ئەنە ئىسكەندەر جىنازىدا قۇرۇق قول ،
سەنمۇ جەزمەن ئۆلسەن مەيلى سۇلتان ،گاداي بول ،
ئىلغمايدۇ شۇم ئەجەل بولساڭ چېچەن ياكى گۆل ،
يانمايدىغان ئارقىغا ئۆلۈم يولى شۇنداق يول ،
ئىككى مېتىر لاتنى تەنگە يۆگەپ كېتىمىز ...

يەتتە قىزلىرىم

مۇتەللىپ خۇرسەندى

ئانا يەرنى ياتار قۇچاقلاپ ،
يەتتە يۈرەك يەتتە قۇياشتەك .
يەتتە دىگەن ھەرپىنىڭ ۋەزنى ،
بىر بىرىدىن ئېغىردۇر تاشتەك .

كىم پۈتىدۇ يەتتە گۈل دىسە ،!
ھەر بىرىدۇر يەتتە تۇغ گويا .
سورىقىغا قالدى نەپرەتنىڭ ،
يەتتە قىزنى سورىغان دۇنيا .

دەرەخ كەبى سۇندى غاراسلاپ ،
مەن شىېرنى باشلىغان ۋاقىت .
ئون ئىككىنچى مىسرا ئىچىدە ،
يەتتە قەبرە چېچەكلەر جىمجىت